Quoniã quidem pñs collectio arti deſer/
uit grãmatice. que ſm quoſdã in ſyl/
labã in dictione ꝛ oratione diuiditur
A lra ſm Iſidoꝛ in pͥmo libro etymologiarũ
in omib⁹ linguis prioꝛ ē. qꝛ ipa naſcẽtiũ oꝛa
apit. De quo dr̃ in hiſtoriys. Maſculus recẽ
ter natus eiulãdo dīt ꝛ clamat a. femina ſo e.
Vñ e profert ab a. quiſquis procedit ab Eua.
Pñtis quoqꝫ operis ꝓſecutio ꝑ lr̃as alphabe/
ti diſtinguit̃. ideo a pͥmis litteris. nõ tm̃ lati/
noꝝ. ſꝫ etiã hebreoꝝ ꝛ grecoꝝ incipiam⁹ oꝛdi
nẽ tñ latinoꝝ lr̃aꝝ triplici alphabeto ſpecialit̃
proſequendo. ſcꝫ nominũ. verborum. ac ptiũ
indeclinabiliũ.

Aleph igit̃ pͥma lr̃a hebreoꝝ vl' hebraici al/
phabeti eſt. ꝛ interp̃tat̃ doctrina. vl' via vl' bea
titudo. Et eſt ſenſus. Doctrina legis ē via ad
beatitudinẽ eternã.

Alpha grecoꝝ eſt pͥma lr̃a. ꝛ dr̃ initiũ latine.
Vñ Apoc. vlt. Ego ſum alpha ꝛ o. Et o gre
ce eſt finis latine. Et eſt ſenſus. Ego ſum pͥnci
piũ ꝛ finis.

A vo pͥma lr̃a nr̃oꝝ l' latinici alphabeti ē. cui
ſm Priſcianũ tria accidũt. ſ. nom̃ q̃ntũ ad vo
cem. figura q̃ntũ ad ꝓtractionẽ. ptãs q̃ntum
ad coꝛeptionẽ ꝛ ꝑductionẽ. Etiã vt idem dīt.
A ē nomẽ indeclinabile. neu. gñ. ꝛ oẽs alie lr̃e
vt a vl' b vl' c. ꝛ ſic de aliis. ē lr̃a vl' figura trian
galaris. Qñqꝫ a ē p̃poſitõ. vt A ſummo vſqꝫ
deorſuꝫ. qñqꝫ ē interiectio dolẽtis. vt ptꝫ i ver
bis Hieremie q̃ in pͥncipio thr̃eñatis dicta ſũt
ſcꝫ A a a dñe. ꝛc.

A ante A vel B

Alma. i. vgo abſcõdita vl' ſecreta.
Aaron indeclinabile. magn⁹ vl' forti/
tudo interp̃tat̃. ꝛ frater Moyſi erat.
Ab indeclinabile nomẽ ſm hebreos dr̃ men/
ſis Auguſtus. etiã ē p̃poſitõ. vt patꝫ loco ſuo.
Abacuch. ē nomẽ ꝓphete ꝛ interp̃tat̃ amplex
ans vl' luctatoꝛ.
Abaccidẽtib⁹ vna dictio indecli. dr̃ ille q̃ ſcri
bebat accidẽtia. ita exponit̃. ii. Eſdre. iii.
Abactoꝛ m t ē fur iumẽtoꝛ l' pecoꝛ. quẽ vulgo
abigeũ vocam⁹ ab abigendo. Vñ latrones eꝛ
abactores dicim⁹.
Abactrix. f. t. ml'ier dr̃ faciẽs ſicͭ abactoꝛ.
Abact⁹. a. ũ. i. fugat⁹. diſpſus. ſepat⁹.
Abacus. m. s. ē ꝓpriũ nomẽ. ꝛ vt q̃dã dicunt
ph̃s fuit i arithmetica. vl' ab acus dr̃ ab abax.
qđ interp̃tat̃ decẽ. qꝛ in abaco ſunt decẽ arcus
ſeſe decuplãtes. in pͥmo ē vnitas. in ſecũdo de/
narius. i tercio centenari⁹. Eſt etiã abac⁹ l' abax
vgo geometrie vl' tabula quã hñt ph̃i vbi fi/
guras i puluẽ ſuppoſito faciũt. q̃ alio noie dr̃
Abax etiã l' abac⁹ dr̃ ſupioꝛ ps capitelli piax
id eſt ſaxũ q̃drangl'are qđ ſup calũnas ponit̃.
dr̃ etiã q̃libet mẽſa marmorea.
Abalienat⁹. a. ũ. i. ꝑfecte alienatus
Abamita. f. p. ē ſoroꝛ abaui. ff. de gra. l. iuriſcõ
ſultus. ꝭ. auunculus.
Abarcenũ. n. s. i. inhoneſtũ.
Abanet dr̃ ſubucula vl' camiſia linea vl' cin/
gulũ ſacerdotale rotundũ polymita arte ex coc
co purpura ꝛ hyacincto ꝯtextũ
Abarin dr̃ mons in quo obiit moyſes. vt ha/
bet̃ Deutro. xxxii.
Abas ꝓpriũ nomẽ cuiuſdã viri. Vñ Qui
dã dictus abas. monachoꝝ ſit pr̃ abbas.
Abaſo dr̃ dom⁹ infirma vl' infirmi. ꝛ dr̃ ab a
qđ ē ſine. ꝛ baſis. i. fundamentũ
Abatis. cõ. t. me. coꝛ. indecli. q̃ vl' q̃ cũ bato di
uidit auenã vl' alia frumẽta. Vñ. Abbatiꝫ ad
cenã dat equis abbatis auenã.
Abauia. f. p. dr̃ mr̃ ꝓaui vl' ꝓauie. ff. de gra. l.
iuriſcõſultus. ꝭ. q̃rto gradu.
Abauunculus. m. s. ē frater abauie.
Abauis. m. s. me. coꝛ. dr̃ pater ꝓaui. Vñ aba/
uus dr̃ pater pr̃is mei. ſꝫ ꝓauus dr̃ pater aui.
ſꝫ abauus dr̃ pr̃ ꝓaui. ſꝫ atauus dr̃ pr̃ ab aui.
ſꝫ tritauus dr̃ pr̃ atani ꝛ hoc aſcendẽdo. Si/
militer deſcẽdẽdo nepos dr̃ fili⁹ filii l' filie mee
et neptiꝫ filia filii vl' filie mee. ſꝫ ꝓnepos filius
nepotiꝫ abnepos fili⁹ pronepotis. atnepos fili⁹
abnepotis. ꝛ trinepos fili⁹ adnepotis. Vñ Eſt
auus ꝓauus abauus atauus tritauuſqꝫ. Et ſic
inde nepos. pro. ab. at. tri. ſuſcipit hec vox. Et
ſicut auus ꝛ nepos componũtur cũ pro. ab. at
tri. ſic etiã neptis. ſocer. ſocrus. nurus. gener.
et filia. vt proſocer. i. pater ſoceri. proſocr⁹ ma/
ter. ſocrus mee. ꝛc.
Abax. vide s̃. in abacus.
Abba. ſm Pap. ſyrum ꝛ hebreũ ē. ꝛ interp̃ta
tur pr̃ ꝛ accẽtuatur in fine iuxta illos verſus.
Omis barbara vox nõ declinata latine
Accentũ ſup extremã ſuabit acutũ.
Abbas. m. t. me. p. dr̃ pr̃ mõachoꝝ. Jñ abba/
tia. dr̃ p̃latio vl' dignitas abbatis. Vñ Ab/
ba pr̃ ſignat hinc abſalon exit ꝛ abbas
Abbatiſſa. f. p. dr̃ mr̃ monaliũ vl' dña.
Abdenago. indecli. interp̃tat̃ ſuiens taceo. Et
erat vnus de tribus pueris qui fuerũt in cami
no ignis. ꝛ accentuat̃ in f. ne. Idez ꝛ Azarias.
Abdera eſt terra in qua kal'. Januarii homĩes
indigene vnũ emptũ pro capitibus omnium

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

deuotū lapidabāt. Uñ Ouidi⁹ in Ibim. Aut
te deuoueat certis abdera diebus
Abderites dr̄ ſaturn⁹ a lapide quē ꝑ ioue deuo
rauit. q̄ grece dr̄ abadir
Abdias ſuus dn̄i interp̄taꝛ
Abdicatoriū. n. s. dr̄ loc⁹ habil' ad abdicādū.
et deriuaꝛ ab abdico. as.
Abdiciū. dr̄ ſecretū occultū vl' abſcōditū. Ab
domen. n. t. grece. dr̄ pinguedo carnis latine. et
ē ꝓpe pinguedo q̄ ē in ventre porci vl' porce.
Unde Iuuenal'. Atq3 donā tenere placant ab
domine porce.
Abdomitū. n. s. ē pinguedo latens in oſſibus
carniū decoctaꝝ. Et dr̄ ab abdo. dis. i. abſcon/
do. q2 tal' pinguedo abſcōdita ē in oſſibus
Abel ꝓpriū nomē viri. ꝛ fuit fili⁹ Ade. ꝛ inter
p̄taꝛ luct⁹. q2 pr̄ ei⁹ ꝑ ducētos ānos lugebat ꝑ
eo. qn̄ interfect⁹ fuit a fratre ſuo Cain. Et nolu
it Adam Euā vxorē ei⁹ cognoſcē ꝑpꝛ tale ne/
fas Cain niſi ex diuino iuſſu. vt habeꝛ in glo.
ſuper Gen̄. ꝛ poniꝛ tranſſūptiue in ſcholaſtica
hiſtoria. Ul' interp̄taꝛ vapor vl' fumus quaſi
cito tranſiturus. q2 cum triginta eſſet annorū
occidit eū frater ſuus. Ul' quia ſm Ioſephū
non reliquit ſemen ſuper terram. Ul' etiam in
terp̄tatur iuſtus propter holocauſtū. Abel etiā
diciꝛ lapis ſuper quē area dn̄i fuit poſita. vel
locus vbi ſteterat area. vt patet in Gen̄. Ubi
Abel eſt nomen ciuitatis que prius Bethſa
mes dicebaꝛ. Uñ. Uox abba pater. ſed abel lu
ctus lapis ꝛ vir.
Abela propriū nomē ciuitatis. vl' nomen la/
pidis ſup quē area dn̄i fuit poſita.
Abeſton. dr̄ lapis precioſus depoſitus ad mo
dum ferri.
Abeſtis. inteſtina beſtiaꝝ aſpiciēs
Abeſus. a. ū. pe. pd. i. circūq3 comeſt⁹. ꝛ corro
ſus. ꝛ ꝯponiꝛ ab am. ꝛ circū. ꝛ eſus.
Abia. interp̄taꝛ pr̄ dn̄s. Et fuit fili⁹ Roboam
Unde. Poſt Roboam regni ſuſcepit Abia co
ronam.
Abiect⁹. a. ū. i. ꝑcul iact⁹. vilis. vl' cōtēpt⁹ ꝛ ve
nit ab abijcō. Iñ abiectio. onis. i. vilitas. pro/
cul iactio vl' ꝯtēptus
Abies. etis. f. t. ē nomē arboris. ꝛ dr̄ ab eūdo.
eo ꝙ p̄ ceteris arborib⁹ lōge eat ꝛ in excelſū pro
mineat. Iñ abien⁹ p. n. ſine g. ꝛ abigen⁹ cu3. g.
ſm quoſdā in eodē ſenſu. i. abiete exn̄s. ¶ Inde
abietarius. i. carpentarius q̄ de abiete operatur
Itē abies repiꝛ etiā in q̄nta declinacōe. Unde
Claudianus. Et ſectas abies. S3 ſm Uirgi
liū dr̄ abiete ſecta. Uñ. Ex abies abietis fit ex
abies abiei.

Abiecula. f. p. pe. cor. i. ꝑua abies.
Abiges. gis. m. t. i. fur. iumentoꝝ ꝛ pecoꝝ. eo
ꝙ ipa abigat alioꝛſū. vt ꝯpetēti⁹ ea furari poſſit
S3 abigeat⁹ dr̄ tale furtū vl' etia3 terrefactio
ipoꝝ pecudū.
Abige⁹. vide. s̄. in abactor. vl' abige⁹ ſm Pap̄
dr̄ q̄ ſeducit alienū ſuū
Abimelech. interp̄taꝛ pr̄ me⁹ rex. vl' lingēs ſan
guinē. ꝛ ē cōmune nomē omniū regum pale/
ſtinorum.
Abiona. interp̄taꝛ deſideriū ꝯcupiſcētie.
Abinteſtato. i. ſine teſtamēto. vt iſte eſt mortu/
us ab inteſtato. i. ſine teſtamēto.
Abiram. interp̄taꝛ ꝓmitiuus vl' ꝓmicial'.
Abiſac interp̄taꝛ pr̄is riſus.
Abyſſus. f. s. ē profunditas aq̄ꝝ impenetrabil'
a qua fontes ꝛ flumina procedunt. ꝛ ꝑ occul/
tas venas ad matricem abyſſum reuertūtur. et
dr̄ abyſſus quaſi adipſus. q2 ad ipam reuertū
tur. vl' quaſi abuiſus. quia eius altitudo cerni
non poteſt. Uñ ꝓfunditas ſcripturaꝝ dicitur
abyſſus. Ul' dr̄ ab a qḋ eſt ſine. ꝛ byſſus qḋ ē
genus lini candiſſimi. q̄ſi ſine byſſo. i. candore
vl' ab a qḋ ē ſine. ꝛ baſis fundamētū. Ul' di/
citur infernus.
Abitio. onis. f. t. i. receſſio.
Abiud interp̄taꝛ pr̄ meus
Abiuratio. f. t. ē rei credite abnegatio.
Ablactatio. f. t. i. a lacte remotio. Et vt dr̄ mgr̄
in hiſtorijs tripl'x ē ablactatio. Prima a lacte
mām̄ille q̄ fit in tercio anno. Scd̄a a lacte in/
fantie q̄ fit in ſeptīo anno. Tercia a lacte pue/
ricie. q̄ fit in duodecīo. ꝛ ſic amoueꝛ puer a nu/
trice. a pedagogo ꝛ tutore.
Ablactat⁹. a. ū. i. a lacte amotus
Ablas. ꝯ. t. dr̄ ſtultus. inſipiens.
Ablatiu⁹. a. ū. q̄ aufert vl' poniꝛ pro caſu qui
eſt auferentiū.
Abligurigo. inis. f. t. pe. p. i. ꝓdigalitas. deua/
ſtatio vl' voracitas.
Abliguritor. m. t. i. ꝯſūptor vl' guloſus. Ind̄
abliguritio. i. voracitas vl' guloſitas.
Ablegumina. n. s. ſunt ptes' exroꝝ.
Ablucinatio. onis. f. t. i. lucis alienatio ꝛ ab/
ſentatio. ꝛ deriuaꝛ ab ablucino.
Ablutes. tm̄ pl'is nūi. ſꝫ loca cenoſa ꝛ aq̄ ple
na. q̄ ꝛ ablutia dicūtur. ꝛ dicūtur ſic ab abluen
do. ꝑ ꝯtrariū. q2 mīme ſꝫ abluta.
Abluuio. f. t. mundatio ſordiū.
Abmatertera. f. p. ē ſoror abauie. Inſti de gra.
§. tercio gradu.
Abnepos. eſt filius nepotis. ſicut nepos filius
filij vl' file.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Abneptis eſt filia nepotis vl' neptis.

Abnormis.i.deformis.turpis.inanis.grād'.
irregularis.illiteratus.craſſus. Vn̄ Oratius
Ruſticus abnormis ſapiēs craſſaqꝫ minerua

Abolitio ē accuſacōis inſtitute pemptio.vl' ab
ſolutio q̄ nomē alicui' q̄ accuſanit cū om̄i in/
ſcriptiōe iā facta in totū abolet' remiſſa neceſſi
tate accuſandi ff.de abo.l.abolitō.

Abolit'.a.ū.me.cor.i.delet'.deſtruct'.ꝯſump/
tus.deuaſtatus. Rho.iiij. Exinanita eſt fides
abolita ē pmiſſio.

Abolla.le.ē gen' veſt' ſenatorie. ꝛ dr̄ ſic quaſi
abulla.eo ꝙ vndiqꝫ ſit bullata. Vnd̄. Vndiqꝫ
bullata veſt' dicat' abolla.

Abominiū.n.s.dr̄ execratio.

Abomioſus.a.ū.i.plen' fortuna.ab ab ꝛ omē.

Aborigines.pe.cor.pl'is nūi.l' aborigo.ginis.
ſunt ſupflue frutices .que non natural'r.ſed vi
tioſe in arborib' ꝛ campis oriū tur. Et dicunt'
quaſi ſeorſum ab origine. non qꝛ non habeāt
originē.ſed qꝛ nō naturalē. Item aborigines.
inis.ꝯ.t.i.ruſticus agreſtis. ꝛ ignobilis. Vnd̄
Saluſtius. Cūqꝫ his aborigines genus ho/
minū agreſte.

Abortiuus.m.s.ē puer vl' alter fetus an̄ debi/
tū tp̄s nat'.ꝛ dr̄ ſic.nō ꝙ nō oriat'.ſꝫ aboriat'.
ſm Iſido.libro decio. Vl' dr̄ abſciſus de aluo
m̄ris quā dolor ptus inceſſabiliter cogit expi/
rare. Sꝫ Paulus dr̄ ſe abortiuū qꝛ chriſtū in
carne nō vidit. vl' extra tp̄s renatus in chriſto
apl'atum accepit. Vl' dr̄ ille q̄ ē mortu' natus
vl' q̄ ad p̄ſentiā chriſti nō veit. Vn̄. Errat ab
ortiuus nō certo tp̄e nat'. Eſt abortiuus q̄ ce/
ſus tract' ab aluo. Poſt hum' eſt natus poſt
exeq̄as genitoris.

Abortus.a.ū.ab orior.nō qꝛ nō oriat'.ſꝫ abo/
riat'q̄.ſ.natural'r nō ē natus.

Abpatruus.ē frater abaui vl' abauie.

Abra interp̄tat' ſpeculū.ꝛ ſm Hug'.dr̄ ancil/
la libertatis. Etiā ē pp̄riū nomē puelle. Vn̄ le
git' Iudith.xviij. Habuit pediſſequā nomine
Abra. Et dr̄ Abra q̄ſi abara.qꝛ ad arā ꝛ de ar'
antiq̄t' puelle ducebāt'. Vn̄. Abra pediſſequa
nomē pp̄riūqꝫ puelle.

Abrā ꝯponit' ab abba.qđ ē pr̄.ꝛ ram qđ ē ex/
celſus.vn̄ Abraam q̄ſi abbaram.i.pr̄ excelſus.
et addita eſt ei a lr̄a. ꝛ dictus ē Abraam qđ ſo
nat pr̄ multarū. ꝛ ſubaudit' gentiū. ꝛ debet ſcri
bi ſine aſpiracōe. Vn̄. Eſt Abram pr̄ excelſus
pr̄ ꝛ populoꝝ. Fertur multoꝝ. tunc a ſupaddi
tur vna.

Abre.i.ſine cauſa. vt habet' in.l. Si q̄s ſeruo
perſuaſerit. C.de fur. ꝛ de iudi.l.ꝯſentaneū

Abreptiti'.m.s.i.furioſus.

Abreth.interp̄tat' pr̄ tenerrimus.

Abrogans.i.detrahēs vl' iactās.vl' hūil' Sꝫ
arrogās.i.ſupb'.vide loco ſuo.

Abrotanū.n.s.herba ē hn̄s virtutē calidam.

Abrotoniū.f.s.nomē ml'ieris ē q̄ſi affrodoni
um.i.venuſcula. ꝛ eſt impoſitū cā adulacōis.
ſm Pap̄.grecum eſt.ꝛ interpretatur amplexi/
bus apta.

Abruptus pticipiū. dr̄ ab aliquo ruptus vel
ſepatus a rūpo. Sed abruptus nomē eſt loc'
excelſus.q̄ſi a viſu hoim vl' acceſſu raptus

Abrupta.dicūt' loca aſpa inter mōtes ꝛ acuta

Abſalon.interp̄tat' pax pr̄is . p antifraſim. qꝛ
bellū ꝯtra patrē geſſit.

Abſcidiliū.dr̄ cultellus quo vngule equoꝝ
abſcindūtur.

Abſcōditus.i.occultat'. Et differūt abſcōdi/
tus ꝛ abſcōſus. Vn̄. Que natura tegit nobis
abſcōdita dicas. Res ſunt abſconſe que celas
calliditate.

Abſens.o.t.i.nō pn̄s.ff.de ꝟ ſig.l.abſentē

Abſida. de.grecū ē. ꝛ interp̄tat' lucida.i latus
edificij vl' triuia. eo ꝙ lumie accepto p arcū re/
ſplendeat ꝛ lumē faciat.)herba.

Abſinthiū.n.s.grecū ē ſm Pap̄. ꝛ eſt amara

Abſirtus frater Medee fuit. quē fugiēs cum
Iaſone interfecit. Abſirtus etiā ē fluui' q̄ ca/
dit in mare adriaticū.

Abſis.dis.f.t.i.abſida. Itē abſis dr̄ pn̄m ex/
altacōis planete in ſuo circulo.i.illa ps circu/
li i q̄ planeta icipit eleuari.l' iſta ps in q̄ plane
ta adeo diſtat a ſole ꝙ ampli' diſtare nō pt.

Abſintes.t'.gēma ē mag̃ ꝛ pōdēoſa q̄ calefac/
ta igni.ſeptē dieb' tenet calorē.

Abſolut'.a.ū.i.a vinculo vl' ab impedimento
ſolutus vl' liberat'. Vn̄ ꝛ q̄dā noia dicūt' ab/
ſoluta.qꝛ p ſe dicta dant intelligi q̄cq̄d eis cō
ueniēter pt addi. vt de' me'. Et q̄dā ꝟba dicūt'
abſoluta.i.nō trāſitiua. Vl' abſoluta.i.nō di/
ſcretiua rei ad rē in ſua ſignificacōe. Vl' abſo/
luta.i.pfecta.q̄ nō deficiūt in aliquo ſui modo
Et abſolutū.id eſt non relatum.i.non reſpectu
alicui' dictū.

Abſonus.i.diſſidēs ꝛ diſcordās vl' nō ſonās
Īn abſonātia.i.diſſonātia.

Abſorpt'.a.ū.i.euacuat' vl' valde ſorptus

Abſtemius.i.abſtinēs vl' ſobrius.ꝛ dr̄ ab ab
ꝛ temetū.q̄ſi a temeto.i.vino abſtinēs.

Abſteriū.n.s.dr̄ domus ſanctaꝝ monialium

Abſtruſura.f. p.dicitur occultatio vl' incluſio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Abſtula.i.napta. Uñ. Abſtula vł napta fer/
mentū malleoluſq;. Quiſquilie ſtipule poſſūt
ignē renocare.
Abſurdus.a.ū.i.incōueniēs. ſʒ ſubſtantiuū q̇
non audit.
Abulla.vide.s̄.in abolla.
Abuſio dr̄ malus vſus.ł ē octaua ſpēs trāſū/
ptionis.ꝛ fit qñ dictiōes ꝯſiľis ſignificacōis
trāſumūť ꝑ inuicē. vt breue ꝓ puo.lōgū pro
Abuſiuus.a.ū.i.extra vſuʒ duct⁹ /magno.
Abuſus.us.ui.i.ꝑuerſus vſus.

A ante C

Acaliculis.indecli.i.pincerna vł cuſtos.ł ma
giſter calicū ł calcioꝝ q̄s ſolēt hr̄e diuites.vi/
de infra a commētarijs.
Acarina ē ꝓuincia in grecia.
Acaris.ridis.ł acaris me.coꝛ.com.t.ſm ali/
q̄s dr̄ ab a qđ ē ſine ꝛ caris grā q̄ſi ſine gratia
vł ingracōſus.ꝛ dr̄ eē fu⁹ cui dñs ē inuidioſ⁹
Accaluaſter.i.ab anterioꝛi ꝑte caluus.ſicut re
caluaſter a poſterioꝛi.ꝛ dr̄ ab ante ꝛ caluaſter.
Uñ. Eſt accaluaſter vir calu⁹ ab anteioꝛi par
te.recaluaſter retro caluar⁹ hēťur.
Accaliſſa.f.p.dr̄ vꝛtica.
Accaſia ē ſuccus expſſus a pomis vł piris.
Accaſiū.ē fruct⁹ accaſij.
Accaſius.arboꝛ quedā
Accēt⁹.us.ui.i.ſon⁹ vł modulacō vocis
Acceptilatio.f.t. ē liberacō ꝑ mutuā interroga
tionē q̄ vtriſq; ꝯtingit ab eo nexu abſolucō .ff.
e.ti.l.ꝑlib⁹.ꝛ.l.i.
Accerſit⁹.i.vocat⁹ collect⁹ vł circa ſe ſitus.lxiij
diſ.qꝛ igiť.
Acceſſio dr̄ aliq̄d adiacēs alteri. ł om̄e id qđ
eſt acceſſoriū ꝛ neceſſariū in ꝑncipali.vt capi/
ſtruʒ equo.veſtis ſeruo.vt.ff. de po.l.i.§.que in
depoſitis.
Acceſſoriū idē.
Acciatus.dr̄ cultellus magn⁹ ꝛ acutus.ꝛ di/
citur q̄ſi acute ſcindens. Et ſunt plura nomia
idē ſignificātia. Unde. Acciatus pugio ꝯiun
go nouacula cultris. Cultelloſq; ſpatas raſo/
ria iūgimus illis.
Accinctus dr̄ armis inſtructus ꝛ paratus ad
bellum.
Accipiter ſm Pap. eſt auis armata vngulis.
ab accipiēdo dcā. eo ꝙ ſibi capiat ꝛ ab alijs ra
piat. Uñ Ouidi⁹ de arte. Odim⁹ accipitrē qꝛ
ſꝑ viuit in armis.
Acciſus.m.s.i.circūciſus.
Accitus.a.ū.me.coꝛ.i.appellat⁹ vł vocatus.
Acclinis.ꝯ.t.vł acclinus.a.ū.in eodē ſenſu.
id eſt flexus vł incuruatus.ꝛ ꝓprie in aſcēſu.
vł dr̄ loc⁹ erect⁹ ſurſum. Uñ in Auroꝛa. Debe
bant baculis acclinia coꝛpa viri.id eſt flexa vł
incuruata.
Acclinatoriū.n.s.ē locus in quo acclinari vł
requieſcē poſſum⁹.vł ſup̄ qđ acclinať.vt culci
tra vł puluinar.
Acclinat⁹.m.s.i.curu⁹ vł obliquus.
Accola.ꝯ.p.ſm Pap.dr̄ finitim⁹ ꝓpinqu⁹ vi
cinus alien⁹ ciuis affinis cultoꝛ loci in q̄ nō ē
nat⁹. Uñ q̇dam. Accola nō ꝓpriā. ꝓpriā co/
lit incola terrā
Accubit⁹.us.ui.m.q.i.locus requiei.
Accuratus.a.ū.i.diligēter ꝓcuratus.
Accuſatio.f.t.ē alicui⁹ apđ iudicē de crimine
proclamatio.
Accuſatoꝛ.m.t. q̇ aliquē coꝛā iudice accuſat et
criminalē ſibi mouet queſtionē.
Acepharus.pe.coꝛ. dr̄ q̇ ē ſine capite.ab a qđ
ē ſine.ꝛ cephas caput. xcij.di.nulla.in Autē.
de apd.§.generalē.
Acephali.genus clericoꝝ ſine capite.q̇ quē ſe/
quētur ignoꝛāt. Hi ꝛ heretici dci.quoꝝ null⁹
ē autoꝛ a quo exoꝛti ſunt.hi triū Calcedoneuʒ
capł'oꝝ impugnatoꝛes. duaꝝ in chꝛiſto ſub/
ſtātiaꝝ ꝓꝓietatē negāt.ꝛ vnā naturā in ei⁹ ꝑſo
na p̄dicant.
Acer ē eq̇uocū ad plūa. Uñ. Dr̄ arboꝛ acer vir
fortis improb⁹ acer. Pro p̄mo dat eris.ſed ꝓ
reliq̄s tibi dat cris. Et ꝯpať acer.oꝛ.cerrim⁹.ꝛ
moueť h̄ acer.hec acris.h̄ acre. Dr̄ etiā acer ſub
tilis vel acutus ingenio. Inde acrimonia.i.
ſubtilitas ſenſus.
Acerat⁹. a.ū.ab acer.aceris.diciť ſoꝛdibus in
ſtar aceris.
Acerbus.a.ū.immaturus.vł aſper.
Acernus.a.ū.de acere exñs.
Aceronicus dr̄ q̇ nulli cōmunicat.
Acerre.arū. pľis nūi voce. ſingľaris ſignifica
tione.ſicut thebe athene.ē nomē ciuitatis.ꝛ dr̄
ab a qđ ē ſine. ꝛ ceres dea frugū.qꝛ apud iſtam
ciuitatē non creſcunt fruges . qꝛ terra ſterilis ē
et in fecunda.
Acerra.f.p. dr̄ tumulus vł vas ad cerrē recipi
endā.in quo thus recipiť. vł qꝛ fertur añ cere/
rem talem deam vł quia ponitur ante cererē in
ara. Uel vas in quo thus reſeruatur . Unde.
Thuribulū thura conſumit. ſeruat acerua. Et
venit ab acer aceris pro arboꝛe.eo ꝙ de acere fie
ri ſoler.
Aceruus.dr̄ ſtrues.moles.cōgeries.cumulus
congeſtū. Unde congeries.moles.cumuluſq;
ſtrues fit aceruus. Inde aceruulus. id eſt pu⁹

acervus. Jnđ acervoſus.a.ū.i.plenus acervis Jtē acervus mercurij ſm quoſdā ē đ⁹ argenti vivi. Dicit̄ etiā ſm phõs Acervꝰ mercurij qui ꝓpter eloquētiā ⁊ diſcretionē preeſſe mercatoribus dicebat̄ quibus iſta duo ſunt neceſſaria Et dr̄ mercurius quaſi mercatorū kyros.i.dominus. Vñ ambulātes in via vbi ſepultus ē mercurius.ꝯſuetudinē habebant. ſm fabulas lapidē iacere in acervū ipius. vnuſquiſqꝫ i honorē eiuſdē. Vl' acervꝰ mercurij. ſunt eius denarij.vbi ſi lapis ꝓijcit̄ diſpgūtur.ſicut q̄ ſibi tributū honorē. Vl' dr̄ edificiū vl' altare factū in honore mercurij.qui laborat in eo pdit opus ſuū. Vl' eſt cumulus lapidū vl' fabarum vl' denarioꝝ. ſiue aliaꝝ rerū de q̄bꝰ hꝫ fieri nūc ratio.vbi pro vno ſolido vl' libra poit̄ vna faba vl' lapillus.⁊c̄.

Acetabulū.n.s.ē vas aceti plenū.vl' ad accipiendū acetū patū.

Acetarū idē.eo q̄ poſita in eo domꝰ accipit.vl' dr̄ vas in quo ſacerdotes ꝑuidebāt q̄ debebāt offerri vtrū accepta eſſent ⁊ idonea deo vl' non Sumebāt eñi ſacerdotes de his que offerēda erāt portiunculas.quas in his vaſis ponebāt ꝑguſtandū. q̄ſi plibanda de ſingulis que libamina dixit Moyſes offerenda.i.de offerendis ſumenda.

Acetallū.n.s.ē vas in quo aceta probātur.vl' vas aceto plenū.vel vas ad acetū recipiendū paratū. vt acetarū.vl' vas in quo oīa liquida probātur.

Acetoſa.f.p.herba quedā.

Acetoſus.a.ū.i.amarus.

Acetū.n.s.p̄e cor.dr̄ quaſi acutū vl' q̄ſi aquatū. Vinū eñi cū aqua mixtū cito in hunc ſaporem redigitur.

Acetulū dimi.i.puū acetū.

Achab.interp̄tat̄ mater pr̄is Rex iſrl' fuit qui devicit Benedab regē ſyrie cuꝫ triginta duobꝰ regibus.

Achademia.p̄e.cor.ē villa in q̄ Plato ſtuduit Jnde achademicus id eſt platonicus.vl' philoſophicus.

Achadeon dicit̄ velū maximū. ⁊ in media naue ꝯſtitutū.

Achaia.f.p.dr̄ ꝓuintia grecie.

Acham.interp̄tat̄ coluber inſidiās.

Achantus ē arbor in egypto ſꝑ frondēs l' herba frondidus ⁊ ſpinis plena.

Achātis grece.auis eſt q̄ ſpinis ⁊ cardonibus veſcit̄.q̄ latie carduellus dr̄.

Achar.interp̄tat̄ turbatus l' vallis. l' tumultus.vl' nomē ciuitatꝭ eſt.

Acharon.dr̄ ciuitas paleſtine que ceſarea poſtea dicta eſt.

Achates.tis.genꝰ eſt lapidis quē ſi q̄s portaverit erit gracoſus Vl' ē ꝓpriū nomē viri ⁊ interpretatur robuſtus. ⁊ dicitur fuiſſe comes Enee.

Acham interp̄tat̄ apprehēdens dñm.

Achea.dr̄ mulier greca.

Acheus.i.grecus.

Achei q̄ ⁊ achini dci ſunt.ab acheio filio Jovis a quo achaia dr̄.

Acheldemac.interp̄tat̄ ager ſanguis.ab achel qđ ē ager. ⁊ emac qđ dr̄ ſanguis ⁊ dr̄ ager comparatus ſanguine chriſti ꝓ nūmis quibus traditus erat.

Acheon grece.dicit̄ ſplendens latine. ⁊ dicit̄ equus ſolis.

Acheron.ontis. eſt palus infernalis. ⁊ dr̄ ab a qđ eſt ſine. ⁊ chere quod eſt ſalue vel gaude. quia nulla ſalus nullū gaudium in inferno eſt ⁊ habet acheronta in acc̄ō. Vel ſm Papiam acheronta in nominatiuo. ⁊ componitur ab a quod eſt ſine. ⁊ cheronta quod eſt gaudium. Unde. Quod ſine leticia nomen trahit hec acheronta.

Achila.f.p.p̄e cor.quidam locus eſt. Unde.i. Regum.xxvi. Ecce Dauid abſconditus eſt in colle achile.

Achilles.ꝓprium nomen eſt. ⁊ dr̄ ab a qđ ē ſine ⁊ chilles.qđ eſt labiū. per ꝯtrariū.qꝛ groſſa habuit labia.

Achini vl' achei.quidā greci dicuntur. Unde Oratius. Quicquid delirāt reges plectuntur achini.

Achinus dr̄ hortolanus in villis reſidēs nō hñs manſos.

Achior.ē locus vl' propriū nomē viri. ⁊ interp̄tatur tumultus.

Achiron.n.indecli.dr̄ locꝰ inferni qui etiā dr̄ achironta.

Achirologia.ē dictio improprie poſita. vt timeo requiē.ſpero laborem.

Achiſis.idis.f.t.i.auaritia ⁊ dr̄ ab a.qđ ē ſine et chiſis ſacietas q̄ſi ſine ſacietate.

Achis.interp̄tat̄ flos.

Achitophel.interp̄tat̄ pr̄is ruina.

Acholiti grece.dicuntur ceroferarij vel accendentes latine.a deportandis cereis quando legendum eſt euangelium aut ſacrificium offerendum.

Acia.f.p.ē defectꝰ viſus.q̄ñ.ſ.hoīes aptos oculos hñt ⁊ tñ nō vidēt.

Accidia.f.p.dr̄ indurata mētis triſticia.q̄ duꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quis laborat. vertiť in tediū.et dicić ab acis.
grece quod ſonat cura vel anxietas vel tedium
vel moleſtia Inde acidiola.i.triſticia Ĩn aci/
dioſus.i.moleſtus.triſtis. anxius.

Acidus a um.pe.cor.i.amarum vt acetū.Dicū
tur etiā dentes acidi.i.ſtupefacti.

Acies pl'a ſigt.Nā acies eſt ferri ſūmitas Itē
acies oc'lo℞ acumē Itē acies exercitus. eo ꝙ ar
matus erat ad bellū acutis armis. Vn̄ ē acies
oculi ferri belliq; caterua.

Aciecula.f.p.pe.cor.i.parua acies.

Acilus antiq̄tus niger ſigt.vel qui hʒ recuruū
naſum ſicut aquila.

Acinatus pe.cor. lig̃ medorū gladiꝰ militarꝫ ē
valde acutꝰ.etiā dr̄ iſta matẽies ferri.ſ.aciariū

Acinꝰ m.s.me.cor.i.botrꝰ.ſ.granelli.qđ eſt in
grano vue. Vn̄ grecіſmus. Tu dicas acinum
quod in vua cernis acutū.

Acinū vel aciatū dr̄ a quibuſdā q̄ſi aq̄dū.ſ.aq̄
qua lauantur tortularia expreſſo vino et ē vi
lis potus ſeruorū vel paupm

Acinariū n.s.i.groſſe vel cortices vuarū q̄ pꝰ
expreſſionē proijciūtur.

Accitabula dicūtur muſica inſtrumenta.enea
vel argentea.q̄ pcuſſa ſonū faciūt grandē.

Acclaſis dr̄ veſtis vel humeros nō ꝯſuta

Acliuis uis.ꝯ.t. vel acliuus a. um.in eodem
ſenſu.i.inclinatus vel curuꝰ vel ſitus loci diffi
culter accenſibilis.vt mons ē acliuis.

Acolabus m.s.dr̄ brucus cum modicū inci/
pit volare

Acommentarijs vna dictio indecli.cois gene
dr̄ qui vices regꝫ agebat.cuiꝰ iuditio leges ſcri
bebantur.ita dicit Glo.ij. Regum viij. In hi
ſtorijs vero dicitur ſcriptor geſtorū temporꝫ.
Etiam eſt idem quod cancellarius qui in hi/
ſtorijs ſcriba dicitur. Dicitur aūt acomētarijs
a cōminiſcor eris.i.ad memoriā reuocari vl' cō
mendari vel commemorari excogitare.fingere
componere mentiri. Unde ſm Hugo.commē
tum.fraus.mendaciū.machinamētū.inuentū
ꝯfictū idē ſunt. Itē cōmentū eſt pluriū in men
te habitorū in vnū collectio Ĩn cōmentariꝰ.i.
expoſitoriꝰ a cuiꝰ dtō pl'i vel ablatio.ſ cōmēta
rijs cōponitur a cōmētarijs. Multa eni illo/
rum nominum ſunt teſte Priſciano in maiori
compoſita ⁊ indeclinabilia.et ſunt nomia offi
ciorū et magiſtrorū.vt Acōmentarijs.i.magi
ſter commentorum Acaliculis.i.cuſtos vl' ma
giſter calicū. Aſecretis.i.mgr̄ vel cuſtos ſecre/
torum. Abatis.i.batorum vel fruguꝫ. Areſpō
ſus.i.reſponſorum. Et ſunt multa alia. et ſtꝫ
omnia indeclinabilia.

Aconita f p.dicitur herba venenata.vl' genus
aſpidis venenoſi. Unde. Quilibet hypocrita
facietenus eſt heremita. Mente tn̄ tacita latet
anguis aconita.

Acophilus.m.s.dicitur pincerna

Acor.n.t.dr̄ corruptio vini vel amaritudo
Unde Mucor panis acor vini rācor quoq;
carnis. Nidor ab aſſata fit carne ſed a pede
pedor.

Acredo dis.f.t.i.amaritudo ⁊ pprie dr̄ de po/
mis et ſil'ibus rebus.

Acredula.i.quedā parua auis que aliter dicić
lucinia De hac dicit Cicero. Et matutinos ex
ercet acredula cantus.

Acrimonia.f.p.pprie ē auſteritas in vultu vel
dr̄ viuacitas.aioſitas.aſpitas.fortitudo Inde
acrimōioſus.a um.i.fortis conſtans aſp. Sꝫ
ſm legiſtas.acrimonia eſt pena que infligitur
ſacriligis.ſicut incarceratio.vel exilij relegatio
C.de ſacroſan.ec.l.placet.

Acriſia f.p.eſt defectus qn̄ aliq̄s aptis oculis
non videt.et dr̄ ab a quod eſt ſine ⁊ criſis iudi
cium quaſi ſine iudicio.qđ fit p viſum.qđ ma
gi faciunt incantationibus ſuis

Acroceramonia or℞.n.s.pl'is numeri.dicūtur
pericula maria naues mergētia ab acros qđ ē
mons et ceron cornu.⁊ amnis aqua quaſi mō
tes aquarū cornuti.

Acronicus a.um.i.ſine tempore.et dicitur or
tus iſte qn̄ aliqua ſtella p dyametrū ſoli oppo
ſita oritur ſole occidente. Et dicitur talis ortꝰ
acronicus reſpectu ſolis.quaſi ſine tempore ſo
lis.i.non in die

Acta dicūtur publice ſcripture negociorū que
in iudicio agūtur.ordinem eorꝫ modum ⁊ fi/
guram continentes Acta etiam qn̄q; dicimus
locum in quo iudex reſidet.inſtructus de cauſa
cognoſcens vbi acta degunť. vt q̄libet factuꝫ
ſuum audiat vel videat.et ſuum conſequatur
meritum.qui locus aliter etiaꝫ ius appellatur
ff.de iuſti.et iu.l.pe.§.fi.

Acten eſt nomen ciuitatis in grecia.que poſtea
dicta eſt athenis.

Actio onis.f.t.dicitur factio.ductio vel opa/
tio. Vel actio ſm iuriſtas eſt ius proſequendi
iudicio quod ſibi debetur. Inſti.de act.in prin.
Et addunt quidam.quod ſuum eſt vel alienū
ita vt illa diffinitio includat omnem actionē
tam in rem q; in perſonam Sꝫ illa diffinitio
premiſſa ſolum comprehendit actionem perſo
nalem. Illud autem quod tuum eſt tibi debe/
tur. Si vero quod non tuum eſt.et quicquid
eſt in iudicio. debet includi diuerſimode quo

petitur Et includitur in actiõe reali ꝛ ꝑſonali
quia in perſonali peto mihi debitum In reali
vero actione peto aliquid vt meum. quare hoc
verbum actio ſumitur aliť ꝛ aliter vt pmiſſum
eſt Et nota ꝙ hoc verbum. debetur. quandoqꝫ
large ſumitur. Et cum dicitur. quicquid in iu
dicio tibi debetur. i. res quam petis vt rē tuaꝫ
ſiue rei vendicatione actione commodati. ſiue
ꝺepoſiti ſm Azo. in ſum. ti. de eden. circa prin.
Itē actio olim dicebatur conceptio verborūꝫ
formata a magiſtratibꝰ vnde dicebať formula
vulgaris. hodie autem fit ſine imperatione ꝛ
conceptione verborum ſolemnium. Nec ho/
die ē aliqua dr̃a inter interdicta ꝛ actiones. cū
interdictum nihil aliud ſit ꝙꝫ actio pretoria.
Dicitur ergo actio ius ciuile vel pretorium
quo debitū a te exigere poſſum. vel petere rē mi
hi reſtitui ſm Azo ꝛ Hoff. de iudi. dilecti. Et
eſt actio a iure ciuili Inſtitu. de iu. na. gen. ꝛ ci.
§. ius autem Et ſm canones actio dicič cauſa
c. forus de ver. ſig. Et ſcd̃m leges actio debet po
ni in cauſa quia nemo ſine actione experitur. ff.
de neg. geſt. ſi pupilli in fi. Prohibentur tam̄
attentius nimis ſubtiles actionuꝫ intentatio
nes vt in c. dilecti. de iudi. Actionum vero que
dam ſunt in rem et quedam in perſonam. Ac/
tio in rem dicitur vendicatio rei. quando ali/
quis dicit rem de qua agitur ſuam. ꝛ aduer/
ſariꝰ dicit eam eſſe ſuam Quando ergo petis
rem aliquam vt tuam. rei vendicatione. tunc
agis actione in rem ¶ Actio vero in perſonam
dicitur quando petis ab aduerſario aliquid ti
bi dari vel fieri. Item actiones quedam dicun
tur bonefidei quedam ſtricti iuris. Actiões bo
nefidei dicuntur non ideo. quia in eis debet ſer
uari bona fides. qꝛ etiam bona fides ſeruatur ī
actionibus ſtricti iuris. ſed dicuntur bone fi/
dei. quia maxime exuberare debet bona fides in
ter contrahentes in eis. et vltra id etiam veni
unt omnia acceſſoria. et ea de quibus nihil eſt
cogitatum vt in actione emp. vel contractu vē
di. Venit etiā id quod expreſſe non eſt actum
videlicet a tempore more qui alteri non reddit
iſtud ad quod tenetur de natura contractus ve
niunt damna et intereſſe que debent reſtitui. ꝛ
ſic in eis multum exuberat officiū iudicis pin
guius ꝙꝫ in actione ſtricti iuris. Et actiões bo
ne fidei ſunt decem ꝛ ſeptem. que enumerātur
Inſtitꝫ. de act. §. actionum. Et continentur in
his verſibus. Empti conducti mandati depo
ſitiqꝫ Pignora ciſcunde communi pro ſocioqꝫ
Dotis et heredibus. tutele commoda geſto.
Preſcriptis verbis cū eſtimat atqꝫ permutat.

Isti bonefidei ſūt ſtricta ceteri iuris Alie vero
dicuntur actiones ſtricti iuris. vt actio ex mu/
tuo. ex ſtipulatu. ex arbitrio ꝛ conſimiles. Et in
illis non venit acceſſorium. nec ea de quibus
non eſt cogitatum. vt notat Bernhardꝰ ī glo
ſa preall'. Nec in his a tempore more qui alte
ri non r̄ddidit illď ad quod tenetur de natura
contractus. veniunt damna et intereſſe qui di
cuntur reſtitui Item actionum realium. alie ꝯ
perunt pro rebus corporeis. et ſic habet lo/
cum reiuendicatio. alie pro incorporalibꝰ ꝛ ꝑ
ſeruitutibus acquirendis ſeruiendi ꝛ defendē
di. et ſic competūt due actiones. quarum vna
vocatur confeſſoria. alia negatoria. Item nota
ꝙ actiones perſonales vſqꝫ iu metas triginta
annorum extenduntur. vt C. de conſti. pec. l. ij.
et ibi nota tex. ꝙ poſſibile eſt omnes res in pe
cuniam conuerti. C. de preſcrip. triginta anno
rum. l. ſicut in rem Reales autem vſqꝫ ad me/
tas quadraginta vt C. de vendi. ping. l. i. et in
glo. de vtroqꝫ caſu.
Actio ad exhibendum datur contra poſſeſſo/
rem vel aduerſus eum qui dolo malo poſſidet
vt rem exhibeat. i. in publicum deducat. vt fi
at aduerſario copia vendicandi ſm Azo ī ſum
ti. ad exhi. in prin.
Actio arborum furtim ceſarum habet condē/
nationem aduerſus eum qui labores furtim
cedit inſcio et inuito ipſo domino. et compe/
tit contra ipſum damnum dantem ad dupluꝫ
damni dati. in quo caſu huic etiam competit
actio legis aquilie. ita tamē vt deducere poſſit
a condemnatione ꝙ actor conſecutus eſt alteā
actione vt ff. arbor. fur caſar. l. i.
Actio caluiſiana eſt per quā reuocantur ea qui
in fraudem patrone libertus alienauit. vbi eti
am locum habet actio fauiana. ff. de iure pa. l.
ſi libertus ſm Pla.
Actio fabiana ꝛ pauliana ſic dicta ſunt ab au
toribus et earuꝫ inuentoribus Et habēt locū
quando debitor in fraudem creditoris aliena
uit ea que alienata fuerunt creditori. vt reuoce
tur ipſa alienatio
Actiones ciuiles que ſunt ꝛ quot. vide in ſpe.
ti. de act. et excep. proponen. §. poſtremo. Et
quandoqꝫ diſtinguitur actio ciuilis contra cri
minalem. et tunc idem eſt quod actio intētata
ꝓ aliquo intereſſe. Quādoqꝫ diſtinguitur con
tra pretoriam. tunc idem eſt quod actio ſatiſfa
ctoria directa in re. Pretoria autē dr̃ que da/
tur officio iudicis.

Actio commodati directa competit ei qui reꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aliquam accõmodauit contra commodatariũ
ad repetendum ipſam rem. vt ei res ad eius ac
ceſſiones reſtituantur. facto et expleto vſu ꝓp
ter quē ꝯmodata eſt ff. ꝯmo. l. i. ſm Pla.

Actio commodati contraria cõpetit ei qui cõ
modatũ accepit in eum qui cõmodauit. ⁊ im/
penſas i re accõmodata factas veluti ſe egruz
ſeruum curauit. quod nomine cibariorum im
pendit. non repetit. ff. commo. l. i rebus. §. poſ
ſum cum. §. ſe.

Actio cõmodati vtilis competit vbi nõ eſt ve
re commodatuz ſed interpretatiue. vt ſi amicꝰ
ex ꝯfidẽtia rẽ aici ex ꝓpria auctoritate accepit

Actio confeſſoria eſt q̃ competit ei qui dicit ſe
habere ius vel ſeruitutem ꝑ fundũ viaz eũdi
vel agendi vel altius edes ſuas leuãdi vl' quã
cunq; aliam ſeruitutem in re ipſius. etiã iuito
eo. Et hec actio dicitur in rem. q: rem tuã cor/
poralem. ſ. ius eundi ꝑ fundũ petis quãuis ſ/
uitus ſit incorpalis. vt ff. ſi ſerui vendi. l. ij. in
princi. Dicitur etiam confeſſoria. quia ex ver/
bis affirmatiuis conſtituitur. ⁊ eius contraria
verbꝫ negatis ꝓponit qui dr actio negatoria.

Unde actio negatoria cõpetit ei qui dicit ali/
quem non habere ius vel ſeruitutẽ ad aliquid
quod facere volebat alter. et ipm per hãc actio
nem ꝓhibet vt qñ dñs fũdi intẽdat aduerſum
te ſolitũ ire ꝑ fundum ſuũ dicẽs. Non eſt tibi
ius ire ꝑ fundũ meum. Et hec actio ſil'r in rem
dr. q: dñs fundi vendicat libertatem quando
ipſam intendat verbis negatiuis dicens ꝙ al
ter non habet ius eundi vel agendi per fundũ
ſuũ nec altius edificandi edes ne lumibꝰ ſuis
noceat. Et ſic ꝑ hãc dñs fundi ad hoc agit vt
fundus tuus declaretur liber ⁊ alter deſiſtat ⁊ ꝓ
hibeatur ne euz de cetero inquietet ff. ſerui. vẽ
di. l. ij. ⁊ l. loci corpus. §. competit. et Inſti. de
act. §. econtra. Et hec actio non cõpetit de do/
mino ſed de iure prediorum. ſicut ⁊ confeſſoria
vt in preall'. l. ij. in prin. Et licet ſm Pla. dicaꝛ
ideo negatoria q: verbis negatiuis intentatur
tñ contrariũ notaꝛ in l. ij. ⁊ §. econtra ſup̃ all'.
Nam quelibet earũ. ſ. confeſſoria et negatoria
poteſt dari ꝑ verba affirmatiua ⁊ etiã negatiua
Non ergo ſumunt drñam ꝑ formam verboꝝ
ſed ratione materie. q: confeſſoria daꝛ ad tuen
dã ſibi ſeruitutẽ debitã. ⁊ negatoria ad tuẽdã
ſuam libertatem

Actio coĩdiuidundo daꝛ inter eos qui ſine ſo
cietate nec ex cã hereditaria aliquid cõe hñt. vt
id diuidaꝛ ſm Pla. ⁊ Azo.

Actio conducti ꝯpetit ei q̃ conduxit a locante
vel locatorie fundum. vel prediũ. vel domum
et competit ei ad hoc ꝙ liceat ſibi ĩhabitare vl'
in vſu habere rẽ conductaz. Etiã competit cõ
tra locatorem ſi aliquas expenſas vtiles vl' ne
ceſſarias ibi fecerit.

Actio directa eſt qñ aliq̃d directe petiꝛ in ius
vt ex cõmodato depoſito ⁊ hmõi

Actio vtilis eſt q̃ daꝛ non ex iure aliquo dire/
cto. ſed vtiliter ⁊ ex equitate cõpetit vt publici
ana ⁊ hmõi Pla. ⁊ Azo.

Actio depoſiti directa cõpetit depoſitori ad re
petendũ depoſitũ ⁊ acceſſiões eius. ⁊ cõpetit in
ſimplũ. niſi forte res ſunt incẽdio ruina. nau/
fragio depoſite. quo caſu q̃ depoſitũ ſic recepit
ſi negauerit ⁊ inficieꝛ. ⁊ de hoc ꝯuincaꝛ. i duplo
condẽnabiꝛ ff. de po. l. ij. §. ait pretor.

Actio depoſiti cõtraria cõpetit ei penes quem
res depoſita ẽ. ad petendũ impẽſas ſi quas cir
ca rem impenderit vt illas repetat vel dãnum
datũ ꝑ ferruz depoſitũ ſm Pla.

Actio de dolo cõpetit mihi qñ damnum dolo
malo alicuius datũ eſt mihi. vl' ſi q̃s aduerſus
me verſetur doloſe conſulendo vel malitioſe ne
gocia mea adminiſtrando. nec ſupereſt aliqua
alia actio qua poſſum experiri. ff. de dolo. l. i. §.
verba. Sed nõ datur niſi lis duos aureos ex
cedat. Hec actio q: odioſa eſt non daꝛ liberis
cõtra parentes. quia in ea damnatus infamis ef
ficitur. Nec libertis cõtra pronos ſed loco eiꝰ
actio in factũ verbis ſit temperandis i cõditiõe
libelli in quo nulla eſt mẽtio doli facienda. ff. de
de dolo. l. ſi oleum. §. ſi cum. l. ſe.

Actio de dolo ⁊ furto eoꝝ qui miniſterio cau /
ponũ ſtabularium vel nauẽ exercent. datur ad
uerſus ſtabularios ⁊ nautas qui qñ officiõ ma
loꝝ hoim vtunꝛ. in duplo tenentur quo dolo
vel furtum commiſſum eſt in his rebus quas
ſaluas fore recepere. ff. furti. aduerſario. naute
cau. ſta. l. i.

Actio de cõſtituta pecunia competit aduerſus
eũ qui ſine ſtipulatiõe conſtituit pro ſe vel pro
alio ſoluere. C. de cõſti. pecu. l. ij. Nam oĩa con
ſtituere eſt debitorem ſe facere ſm Pla.

Actio in rem verſo datur aduerſus dñm vel
patrem ſi ſeruus vel filius pecuniã in rez pr̃is
vel dñi impendit quã mutuo accepit. ff. de i rẽ
vel l. in prin.

Actio de tigno iniuncto datur ei cuius tignuz
alieno edificio iniũctũ eſt ab eo qui eſtimabat
ſuũ tignũ eſſe. Si vero ſciens alienũ. id doloſe
fecerit. teneꝛ de tigno immiſſo ⁊ furti ⁊ actione
ad exhibendũ nõ ꝙ tignum cogaꝛ eximere. ſed
qd̃ interſit preſtare. ff. de tig. iniunc. l. i. ⁊ ff. de
rei vendi. l. in rem. §. i.

Actio de rebus eccleſiaſticis venditis.cuſtodi
b⁹ eaꝝ datur aduerſus eos qui ſacras res eme
rūt citra formā nulla eis actiōe relicta ꝯ ſacro
ſanctas eccleſias de precio quod dederunt repe
tendo. Hec autem actio datur in factum cum
res in aliam reꝫ eſt mutata.vt ex phiala factus
eſt cyphus. Si vero in ſui forma ſit.rei vendi
catio habet locum
Actio de pauperie cōpetit aduerſus eū cuius
animal damnū dedit contra naturam ſui ge/
neris Uerbi gratia vt ſi equus non loci angu
ſtia vel non inſtigatus calce percutiat.vel bos
cornupetat ex naturali feritate Secus tamen
ſi inſtigatus vel ex loci anguſtia damnum de
derit in hmōi actionis cōdēnatiōe venit dam
ni reſartio aut in ſolutione venit ex lege duo/
decim tabulaꝝ noxe deditio. Dominus enim
noxali iudicio ſerui ſui nomine conuentus.ſer
uum actori noxe dedendo liberat Inſti.de nox.
act.§.i. Et ſi aialia noxe dedantur proficiunt
reo ad liberationem. Inſti.ſi q̄.pau.fe.di. Et
verū malit vt ſoluendo dānū ſufferat. aut ali
as pro noxia det aial. hoc ꝑ eum ſtat ff.ſi qua.
pau.fe.di.l.i.in prin.
Actio de appoſito vel ſuſpenſo quo iter ē vul
go.cuius caſus nocere poterit datur aduerſus
eum qui ſubīgrūda ꝓtecto ve habet id oppo
ſitum vel ſuſpenſuꝫ quod nocere potuit Cui⁹
condemnatio eſt decem ſolidorum.ff.de his.q̄
eie.ꝛ effu.l.ſi vero.§.ait pretor.
Actio de effuſis et eiectis daẜ aduerſus eū ex
cuius habitationevel habitaculo aliquid effu
ſum vel eiectum eſt contra iter publicū.vñ dā
num datū alicui trāſeunti reſtaurādū eſt i du
plum ꝛ ſi liber hō inde piſſe dicaẜ in quinqua
ginta aureos daẜ hec actio. Si vero nocuerit
libero homini daẜ quāti videẜ iudici ex bono
et equo.compenſatis impenſis factis et opib⁹
quibus eſt cariturus inutiliter.ff.de his q̄ eie.
vel eſu.l.in prin.
Actio edilicia competit multis modis. Prio
ſi res vendita ſit redibita ꝓpter viciū ſiue mor
bum.nec tñ a venditore reſtituitur preciuꝫ em
ptori cū actionib⁹ ꝛ alijs que ediles inhibent
Et in hoc caſu eſt ꝑpetua.ff.de edi.edi.l. ediles
in prin.§.i. Secundo competit quando ven/
ditio fit.vt ſi res vendita non placet vt reddaẜ
ꝛ tūc eſt tempalis vſqꝫ ad.lx.dies ff.eo.ti.l.qd̄
nolit.§.ſi quid ita venerit Tercio competit ſi
venditor non vult tradere ſeruum vel manci/
pium vel iumentum cum ornamento cum quo
oſtenderat tempore vēditiōis ꝓ ipſo ornamen
to.vł vt fiat redibitio rei principalis ꝓpter ac
ceſſoria.ꝛ tunc competit etiam vſqꝫ ad.lx.dieẜ
ff.e.ti.l.edilis in prin.§.vēdendi. Quarto ve
ro competit quando eo loco quo iter eſt vulgo
habet quis canē lupū.vrſum.aprū.verrē. vel
aliud aial qd̄ nocere poſſet ſiue ſit ligatū.ſiue
ſit ſolutum.ff.e.ti.l.hi em̄.§.deinde autem.
Actio de ſupficie in rē ꝯpetit ei q̄ ſupficiē hꝫ i
alieno ſolo noīe ꝯducti ad repetēdū ſupficiē ſi
poſſederat.ff.de ſupfi.l.i.§.q̄ ſupficiē.in fi.
Actio empti competit emptori ad rē petendā
quā emerat.in qua venit cōmodū qd̄ acceſſit.
Et ſi quid in ſpeciali pacto ꝯprehendiẜ i hac
actione attendiẜ ꝓut quiſqꝫ ſibi paciſciẜ.ff. de
actio.emp.l.ex emptor.in prin.
Actio ex ſtipulatu naſcitur cum de re certa in
genere ſed in certa in ſpecie fit ſtipulatio.vt in
iſti.de.ꝟ.obli.in ꝑn. Nam ſi res eſſet ſimpliciẜ.
incerta.ſtipulatio nō valēt.ff.e.ti.ita.i.ſtipula
tus.in prin. Et ſtipulatio eſt concepta vt cuꝫ
te ſpondes dare ſeruuꝫ vel ſpondes te facturū
domum. Et ꝑtinet hec actio ad actiones in per
ſonam que oriuntur ex contractu verboꝝ. Et
nota ꝙ actio deſcendens ex ſtipulatione nō hꝫ
dilationē anni ſicut actio de dote.l.i.§.exactor
C.de rei.vxo.act ꝛ.§.cū autem.
Actiones ex contractu ſunt q̄ naſcunẜ ex pa/
cto ſiue pactū ſiue obligatio ſurgat ex re.vt cō/
di.certi de nu.pecu.conditō certitudinaria.cō
ditio ob cauſam actio cōmodati depoſiti.pi/
gnoraticia. Siue etiam conſurgat obligatio.
ex verbis ſicut in actione ex ſtipulatu quando
res certa in ſtipulationibus deducta eſt. Si
ue etiā oriatur obligatio ex litteris.de quib⁹.
conditio odio deſidie datur in eū qui cū ſpe fu
ture numerationis ſcribit ſe debere quod ei n̄
eſt numeratum. Numeratione autem nō ſecu/
ta infra bienniū non repetit chirographū. Et
eſt introducta et excluſa exceptione non nume
rate pecunie.cū minime cogatur ſoluere qd̄ ſcri/
pſit ſe debere. Siue etiam oriatur obligatio.
ex conſenſu.veluti.empti.venditi.locati.con/
ducti.pro ſocio.mandati.preſcriptis verbis ꝛ
actio de conſtituta pecunia nec non actio in fa
ctum.et de iureiurando. Et iſte ſtꝫ ſpecies actō
num in perſonam que oriuntur ex contractu.
ſiue re.verbis.lr̄is.aut cōſenſu obligatio oria
tur ſiue naſcatur.
Actiones ex quaſi contractu ſunt que neqꝫ ex
pacto neqꝫ ex maleficio oriunẜ ſed tñ maioreꝫ
habent ꝯuenientiā ꝛ affinitatē cū pactiſ qꝫ cū
maleficijs. Et ſunt iſte.ſcꝫ condicio indebiti.
conditio libere actionis. Actio negociorum.
geſtorum.tutele.ſubſidiaria.coīdiuidundo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

finiū regundoꝝ. familie herciſcunde. petitio he
reditatis directa et vtilis poſſeſſoria. fidei cō/
miſſoria. ⁊ actio ex teſtamento. actio de peculio
⁊ ꝑ iuſſu. ⁊ de in rē verſo. actio tributaria. inſti
toria exercitoria. funeraria. ad exhibendū de ti/
gno iniuncto. actio in factū. de rei. ven. ꝺ pau/
perie interdictū quoꝝ bonoꝝ vti poſſidetis
vtrobi interdictuȝ ſaluianum.

Actiones vel obligatiōes ex maleficio ſūt qbꝰ
delicta hoīm coercent̄ qꝺ publice vtilitatȝ in/
tereſt. ff. de fideiuſ. l. ſi aureo. §. ſi et. ff. ad. l. aq̄. l.
ita wlneratus. cum ſimilibus. vt eſt cōditio rei
furtiue. actio arboꝝ furtim ceſarum. actio fur
ti. actio vi bonoꝝ raptoꝝ. actio legis acquilie
actio iniuriarum. quod metus cauſa de dolo.
actio ſerui corrupti. actio rerū amotarum con/
ditio ob turpem cauſam. interdictuȝ vnde vi.
interdictum quod vi aut clam. interdictum de
libero homine exhibēdo. de vxore ducenda. de
liberis exercendis. interdictū quoꝝ legatoruȝ
interdictū ꝓhibitoriū ne quid in flumine ripa
ve publica fiat. nec in via publica. interdictuȝ
de itinere actuqꝫ priuato.

Actiones et obligatiōes ex quaſi maleficio ſūt
que neqꝫ ad pacta accedunt neqꝫ ad maleficia.
ſunt tamen ſimiliores maleficijs q̄ꝫ pactis. vt
actio in factum aduerſus iudicem. qui litem fe
cit ſuam. et actio in factum de eiectis et effu/
ſis actio in factum de appoſito. vel ſuſpenſo
quorum intereſt. et actio in factum de dolo et
furto eoꝝ qui miniſterium cauponū aut ſtabu
larium aut nauem exercent.

Actio exercitoria ſm Azo. in ſum. eo. ti. datur
contrahentibꝰ cū magiſtro nauis propter na/
uigandi neceſſitatem contra exercitorem nauiſ
qui magiſtrū naui prepoſuit. que equū fuit te/
neri. vt tenetur qui inſtitorem taberne vel ne/
gotio prepoſuit. ff. de exerci. act. l. i. Eſt aūt ma
giſter cui totius nauis ancora et mādata eſt. l.
e. §. magiſtrū nauis. qui in vulgari lumbardo
rū et prouincialiū comitus dicit̄. et in alema/
nico ſtyermā. Nec diſtiguit̄ an iſte magiſter ſit
liber vel ſeruus. maior vel minor. et ſibi impu
tat̄ qui eū prepoſuit. vt in. l. i. ꝑall. §. cuiꝰ āt cō
ditionis. Sed exercitor dicit̄ is ad quē ob/
uentiones quotidiane ſeu redditus queſtus. et
vtilitates nauis ꝑueniūt. ſiue verꝰ ſit dn̄s na/
uis ſiue a dn̄o nauis cōductꝰ. Hec āt actio nō
datur contra magiſtꝝ nauis ſȝ contra eū q̄ ma
giſtrū nauis prepoſuit in eam cauſam in quaȝ
prepoſitus eſt expreſſe vel tacite.

Actio eſtimatoria id ē actio preſcriptis verbis
ſic cognominata. eſt actio que ex eſtimato ꝓpo
nitur gratia dubitationis tollende quādo res
eſtimata vendenda datur. Dubitatum enim
eſt an ex vendito ſit actio. an ex locato. an ex cō
ductꝰ. an mandati. vt ſi rem meā do tibi ⁊ eſti
mo vt eam vendas ꝑ decē. et inde decē reddaſ
mihi aut rem. vt nota. ff. de eſti. act. in rub.

Actio ex teſtamento non ſolum ſcripto heredi
competit ad petendum hereditatem. ſed etiam
contra heredem ſcriptum legatarijs ⁊ fidei cō/
miſſarijs. Codice cōmunia de le. et fidei com
miſ. lege prima.

Actio familie herciſcunde inter eos competit
qui communem habent hereditatem diuiden
dā. ff. famil. herciſ. l. i. et. ij. Et dicit̄ familie her
ciſcūde id eſt hereditatis diuidunde ſm Azo.
Nomen autem familia quandoqꝫ ponitur pro
cognatione. vt cum dicitur Illi ſunt de fami/
lia Priami Quandoqꝫ pro ſeruitute et pote/
ſtate vt cū dicitur paterfamilias filiuſfamili/
as hic tamen pro ſubſtācia et hereditate Itēȝ
herciſco eſt verbum grecum. et idem eſt quod
diuido. inde herciſcunde id eſt diuidunde. Et
vtimur hoc verbo ſicut reperimus apud anti/
quos qui gerundia ſua pronunciabant in vn
do. vt legundo. audiundo. herciſcundo ſm A/
zo. in ſum.

Actio finium regundorum competit finibus
ad diſtinguendum vel iudicandum inter eos
qui confines habent agros vel predia. Inſtit.
de act. §. Item finium regundorum. Et habet
locuȝ in ruſticis predijs tm̄. ⁊ non in vrbanis
quia vrbana predia non ſunt confinia ſed vi/
cinia. quia parietibus diſtingui conſueuere ſed
confinia dicimus que adeo ſunt proxima. vt
nullus paries in medio interponatur Item vr
bana predia dicuntur omnia predia. que ha/
bent edificia etiam ſi ſunt in villa. quia vrba/
num predium non facit locus. ſed materia ha
bitandi cauſa facta. Unde ſi in vrbe edificiuȝ
cauſa non habitandi. ſed gracia reponendoꝝ
fructuum fiat. dicetur predium ruſticum. Sȝ
et orti in edificijs conſtituti niſi plurimuȝ ſint
redditus vinearij forti ⁊ ſic alitorij cōtinet̄ ap
pellatōe vrbanoꝝ predioꝝ. ff. de. v. ſig. l. vrbana
Ruſtica āt ꝑdia dicūt̄ agri non hn̄tes edificia
Actio funeraria dat̄ ꝯtra heredē bonoꝝ vl' poſ
ſeſſorē. ff. de re. et ſump. fu. l. et ſi qs. §. ſi Et dat̄
ei q̄ funerauit vt nō heres defūctū. ſȝ cā pietatȝ
Actio furti manifeſti ſm Azonem locum ha/
bet quando fur rem tenens viſus vel deprehē
ſus fuerit. ſiue in publico. ſiue in priuato vel a
dn̄o vl' alio anteqꝫ ꝑueniat ad locū quo ꝑferre
eam deſtinauit. Et dat̄ actio furti in q̄druplū.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Inſti. de obli. que ex mal. naſ. §. pena mani/
feſti
Actio furti non manifeſti competit quādocū/
q3 predictis modis furtu3 non manifeſtū pro
batur Et etiam ſi vidiſti furtum fieri te tamen
abſcondiſti cum furtum faceret ne te occideret
non eſt manifeſtum Et datur hec actio in du/
plū Inſti. de obli. que ex mal. naſ. §. pena.
Actiones hereditarie dicuntur que tranſeunt
ad heredes vel contra heredes ſm Azo. Item
que ab heredibus incipiūt vel contra heredes
Ut āt plene ſciatur que tranſeunt ad heredes
vel non: diſtingue. aut naſcitur actio ex male/
ficio vel quaſi vl' ex contractu vel q̄ſi, put pro
ſequitur dñs Azo in ſum. His actionib9 con
ueniuntur hi qui ſuccedunt in ius. ⁊ non hi q̄
ſuccedunt in rem. vt donatarij vl' legatarij
Actio in factum aduerſus iudicem qui litē fe/
cit ſuā. datur aduerſus iudice3. qui per imperi
tiam male iudicauit. et tenetur ad damnū re/
ſtituendu3 quod p ei9 ſentenciā illatū eſt. Si
vero dolo malo iudicauit. vere eſt ex maleficio
obligatus vel actione in factū vl' actione de do
lo ad omne intereſſe ei quem leſit et infamis ē
Ite3 tenetur crimine falſi qđ penā deportatio/
nis vel vltimi ſupplicij continet ſm Azo. Iu
dex āt eccleſiaſtic9 male inductus p graciā vel
p ſordes. ab execucione officij p annū eſt ſuſpē
ſus ad eſtimatione3 parti qua leſit nihilomi/
nus condemnandus. Et ſi durante ſuſpenſio
ne ſe diuinis ingeſſerit. irregularis eſt nec cu3
eo niſi per ſedē apoſtolicā poterit diſpenſari. vt
in c. cum eterni de re iudi. li. vi.
Actio in factū de eo qđ certo loco dr vbi aliq̄d
eſt promiſſū dari certo loco ſi iudicium in illo
loco conſtitui non poſſit. Introducta tamē eſt
queda3 actio arbitraria vt poſſit etiam in alio
loco agi Pretor eni iniquū eē arbitrat non poſ
ſe cōuenire debitore3 in alio loco q3 deſtinato
ſolutioni Et hec actio arbitraria ex ſua natu/
ra eſt ſtricti iuris in q̄ hita conſideratione alia
rū actionū ſtricti iuris. quicquid eſſet omiſſū
deberet haberi omiſſū. tn in illa etiā venit q̄c/
quid equū et iuſtū viſu3 fuerit religioni indi/
cantis Et propter hoc appellatur hec actio ar
bitraria irregularis. quia contra naturam alia
rū actionum ſtricti iuris eſt.
Actio in factu3 ex edicto pretoris de alienatio
ne iudicij mutandi cauſa facta. datur ei in cui9
fraudem ⁊ illuſionem facta eſt alienatio ⁊ ſuis
heredibus. aduerſ9 eum q̄ rem alienauit. quem
ad intereſſe conuenit quanti intereſt actoris co
ram ordinario vel delegato. de q̄ Hoſ. in ſum.
de alie. iudi. mu. cau. fac. et. c. i. ē. ti. in glo.
Actio in factū de dolo et furto eo4 quo4 mi/
niſterio q̄s cauponem aut nauem vel ſtabulū
exercet. datur aduerſus eos qui pſunt caupo/
ni. aut naui vel ſtabulo. qui q̄n officiū malo4
hoim vtuntur. in duplo tenentur qđ dolo aut
furto eo4 cōmiſſum eſt in his rebus quas ſal
uas fore receperunt. ff. naute cau. ſta. l. i. in pn/
cipio. §. idem Pomponius.
Actio in perſonā dr conditio qn̄ contendis a/
lique dare aut facere tibi oportere. Quādo ve
ro agis vt reſtituatur tibi res tua et ſpeciale no
men accipit et in depoſito dicitur ſimpliciter
actio pſonalis et non conditio Hoc autē no/
men conditio inde deſcendebat. quia olim iu
dicia erāt ordinaria. et certa verba. et q̄ opor
tuit condici. i. ſimul dici. vt ſi q̄s caderet a ſyl
laba caderet a tota cauſa. Sed poſtea ille ſolē
nitates in diſſuetudinē abierunt. attamen no
men remanſit vt adhuc et pſonales actiones q̄
ſolēnibus verbis interpretabantur ſeu inter/
pretantur conditiones vocentur. Et ha4 actō
num genera quedam naſcuntur ex cōtractu. q̄
dam ex quaſi contractu. quedam ex maleficio.
et quedam ex quaſi maleficio. Et nota q̄ actio
pſonalis non ſequitur fundum. ff. de ɔtrahē.
emp. et ven. §. Lucius Titius. Item actio p
ſonalis ita eſt affixa oſſibus creditoris q̄ in a/
lium trāſferri non poteſt niſi fixione iuris. ff. d
pecu. l. ſi quis ergo.
Actio in rem dicitur vendicatio rei. ſc3 quan/
do dicis rem de qua agitur tuam eſſe et aduer
ſarius dicit vel oſtendit ipſam eſſe ſuam. ff. de
act. et obliga. l. actionum genera. Et harū actō
num alia eſt directa in rem actio. vt rei vendi
catio. actio confeſſoria et negatoria.
Alia eſt actio in rem vtilis. que ſunt actiones
de dominio non directe ſed vtiles que ex equi
tate dantur quādoq3 nō dominijs. vt ſunt pu
bliciane que ex aduerſis cauſis ɔpetūt. et actō
per quā queritur an actor iurauit. et actio in rē
de ſupficie. et actio fauiana et pauliana et calui
ſiana. et actio in rem que cōpetit inter domi/
nū tabule et pictorem. Sunt et alie in rē actio
nes in quibus non de dominio ſed de pigno
re agitur ſicut actio ſeruiana. quaſi ſeruiana. d
quibus vide loco ſuo.
Actio iniuriarum competit ei qui iniuriā paſ
ſus eſt contra eum qui intulit iniuriam vel in
ferri procurauit et pulſauit vel verberauit vel
famoſum carmen ad alterius cōtumeliā ſcrip/
ſit vel recitauit vel quomodocunq3 iniuria a/
liquē affecit in qua iudex reū tanti cōdēnabit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quanti actoꝛ iurauerit ſe nolle illā iniuriaꝫ ſu/ſtinuiſſe.premiſſa tn̄ iudicis taxatione. Qui/dam tamen dicūt ꝙ iurare debet potius de ſuo ꝑdidiſſe tm̄ vel tm̄ ꝗꝫ talem iniuriam ſuſtinuiſ ſe. Alij dicunt ꝙ ſufficiat eum iurare ſic ꝙ nol/let lucrari tm̄ vel tm̄ ꝓ eo ꝙ talem iniuriā ſuſti nere vel ſuſtinuiſſet.

Actio inſtitoꝛia ſᷣm Azo.datur ei cum aliquo cōtraxit in illa negociatione in qua prepoſitus eſt.contra eum qui prepoſuit aliquā ſtationeꝫ vel negociationem gerendo de contrahentibꝰ cum prepoſito.ſiue ꝑpoſitus ſit expreſſus ſiue tacitus.vt.ff.de inſti.act.l.i.et.ij.et.l.ait.§.non tamen.cum ibi nota.

Actio legis aquilie duo ꝯtinet capita vel tria licet vnū non ſit in vſu. Primū caput eſt de ſer uis occiſis vel quadrupedibus.qui numero pe cuduꝫ continentur.vt in.l.aquilia.ff.eo.ti.vbi dicit de animalibꝰ que gregatim habent et pa ſcuntur.ſicut oues.capre.et boues.equi.muli. aſini. Et ſᷣm Labionem ſues ſed non canes.et longe minus.beſtie.fere.vrſi ⁊ leones ⁊c. Sed elephantes et cameli quaſi mixti ſunt.et ideo primo capite eos contineri oportet. Quo caſu tanti fit condemnatio quanti plurimi ipa res valuit anno preterito. Secundū caput eſt qđ non eſt in vſu hoc non ponitur.vt.ff.e.l.ſi ſer/uus in.§.huiꝰ vbi dicitur. Huius legis ſecun dum quidem caput i diſſuetudinē abijt. Ter/cium caput eſt de eis vulneratis feris beſtijs oc ciſis ceteriſqꝫ rebus ruptis.vt veſte vaſe ⁊ ſimi libus. Quo caſu condēnabitur q̇ damnū de/dit quāti res fuit triginta retro diebus rei p̄/cium ⁊ valoꝛem eſtimando.vt dicta.l.ſi ſeruꝰ ſeruū.§.tercio aūt capite. Et in hac actione ſi quis damnū ſe dediſſe inficiatur.i.negat con dampnabitur in duplum.ff.e.l.i.§.i.

Actio mandati directa competit mādatoꝛi et eius heredi.contra mandatariū vel ꝓcuratoꝛē poſt mandatum ſuſceptum.ff.e.l.ſi remunerā di.§.i. Et inqꝫtum intereſt id factuꝫ eſſe quod mandauit.puta mandaui vt fundum emeres ſi mea intereat emi.tenebris pꝰ mādatū ſuſce/ptum.tamen ſi eundem fundum egoipſe emo. vel alius mihi.neqꝫ intereſt aliud.ceſſabit hec actio

Actio mandati contraria competit mandata/rio vel eius ꝓcuratoꝛi ad expenſas.aduerſus mandatoꝛē quatenus fines non eſt egreſſus. Si vero aliquid erogauit vtiliter in eo nō ha bet mandati iudiciū.ſed tm̄ negocioꝝ geſtoꝝ. Si vero mandauerim tibi vt mihi fundum emeres.etiā ſi nōdū ꝓcium ſolueris ages me/cum mandati vt ſuſcipiā obligationē qua te/neris venditoꝛi Nā ⁊ ego agere poſſum vt ce/das mihi actionem empti.ff.e.ti.l.ſi mandato meo pꝛimo reſponſo.

Actio negocioꝝ geſtoꝝ directa eſt qua agit do/minus rei geſte.contra eum qui negocia eiꝰ geſ ſit vt adminiſtrationis rōnem reddat.vt.ff.de nego.geſt.l.ij.

Actio negocioꝝ geſtoꝝ contraria competit illi qui ſine mādato ſe miſcuit alienis negocijs ge rendis aduerſus dominū negocioꝝ ad repetē/dum expenſas negociorū geſtatione factas. Et veniunt oia que expendit de ſuo neceſſario vel vtiliter.non tamen voluptuoſe.⁊ hec colligū/tur.ff.eo.ti.l.ij.

Actio de peculio vel peculietenus competit ei qui cum filio familias vel ſeruo peculium ha/bentibus contraxit que poſt moꝛtē filij vel ſer/ui eſt annalis ⁊ non poſt emancipationem ma numiſſione.vel alienationem.ff.qn̄ act.de pec eſt annalis.l.i.§.qꝫdiu.

Actio noxalis ſᷣm Azo.dr̄ actio que naſcit vl oritur ex delictis ſeruoꝝ.ff.eo.ti.l.i.et Inſti.eo. ti.in prin.

Actio pignoꝛaticia directa competit debitoꝛi contra creditoꝛem vel eius tutoꝛem vel curato rem ſi pignoꝛa acceperunt.ff.eo.titu.l.ſi ſolo/tum.§.fi.

Actio pignoꝛaticia contraria datur creditoꝛi contra debitoꝛem.⁊ datur ad multa. Si enim decipiatur a debitoꝛe vel ipa re vel eius ꝓpoſi/to quia obligauit rem alienam vel alij pigno. ratam ſiue obligatam.niſi eadeꝫ res ſit ampla et ad modicum etiam fuerit alij pignoꝛata q̄ſi in nullo captus ſit qui pignoꝛa ſcđo loco ac cepit. Et ſi debitoꝛ malicioſe verſatus ſit obli/gando.es vel ſtagnum pro auro vel argento. vel ſi obligauit ſeruum per quem damnum da tum eſt.puta furtū vel aliud hmōi.⁊ hoc ſi ſci uerit.tenetur in ſolidū.i.in totuꝫ.ſecꝰ ſi igno/rauit.quia tunc liberabitur noxe deditione.ſcꝫ dando ſeruum pro noxa.

Actio pignoꝛaticia vtilis ſᷣm Pla.datur ei q̄ impignoꝛauit rem alienam ſine conſenſu domi ni ⁊ poſtea dominus pignoꝛis eſt.vt ff.eo.ti.l. rem alienam.⁊ tam directa q̄ꝫ illa dantur prin cipali ⁊ ſuis heredibꝰ.⁊ ꝯtra hēdes creditoꝛis

Actio per quā querītur an actoꝛ iurauerit.ſᷣm quoſdam datur ei qui cum peteret rem ſuā de/lato ſibi iureiurando ab aduerſario eam ſuam eſſe iurauit

Actiones preiudiciales in rem dicuntur eſſe per quas queritur an quis liber ſit.an libertuſ

et in patria agnoſcendo. vt in. § p̄iudiciales
Inſti. de act. Sed illa per quam querit᷑ an ali
quis ſit liber. partim cauſam ciuilez obtinet p
tim p̄torīā. Ciuilem āt ſm formā dominȳ q̄
in ea directe agitur. Et pretoriam ſm formaz
et modum petendi. quia tm̄ a teipſo. non ab a
lio petit poſſeſſore Cetere vero due formā ac/
cipiūt ex pretoria iuriſdictione Et in rem di/
cuntur eſſe ad inſtar actionū de ſeruitute. qꝛ in
hac de iure patronatus in re. in illa ꝑpetatꝭ iu
re agitur Et p̄iudiciales dicūtur. qꝛ quemad/
modū exceptiones actionibus opponūtur Et
ante primā queſtionē terminātur Si āt quis
querat quare nō exceptiones. ſed actiones di/
cantur. hanc cauſam accipiat quia non eſt ex/
ceptio niſi ſit actionis excluſio. hec vero preiu
diciales nullam actionem excludunt. ſed non
competere dicunt.

Actio preſcriptis verbis ex contractibus in/
nominatis deſcendit. vbi ſcꝫ ciuilis cauſa ſub/
eſt ſufficiens ad actionem introducendā. ⁊ cū
negotiū nō cadit in certū et ſpeciale nomē con/
tractus nec cauſa hmōi actionis exprimit᷑. ce/
tere hmōi actiones exprimuntur ſic. do vt des.
facio vt facias. do vt facias. facio vt des Ex q̄
bus naſcit᷑ actio preſcriptꝭ verbis noiata alias
ciuilis. Qn̄ mihi aliq̄d adeſt vl' abeſt vel affu
turū eſt. nec tibi adeſt. nec affuturꝫ ē. aut mihi
non abeſt nec tibi adeſt. aut ſi nec tibi aſſit nec
mihi abſit et ceſſes implere quod cōuenit inter
nos. ego āt feci in ſubſidiū. intentatur actio de
dolo. nam vbi vnus ceſſat implere qđ in ſe eſt
qđ promiſit altero implente. locū hꝫ hec actio

Actiones pretorie. que ſunt et quot. require in
ſpec. ti. de act. ſeu peri. propo. § . poſtremo Di
cuntur autem pretorie. quia a pretore ſunt in/
ducte. vt Inſti. de act.

Actio pro ſocio que ex vtraqꝫ parte directa ē
cōpetit ab vſufructu quē ſolus alter ſociorꝫ p/
cipit vel ſi dolum cōmiſit in rebus coībus Et
habet locū quādo duo ineūt contractū ſocieta
tis. ita ꝙ tam lucrū q̄ꝫ damnū inter eos cōmu
ne eſt Et ſi aliquis ſociorū male et doloſe verſe
tur. tūc alteri contra eū datur hec actio. Eſt āt
ſocietas ſm Azo. duorꝫ vel pluriū conuentio
contracta ob comodiorem vſum et vberiorem
queſtū. Naſcitur āt hec actio demū ſocietate
finita. que finitur pluribus modis vt ꝓſequi/
tur ipſe Azo in ſum. eo. ti.

Actio publiciana ex equitate datur ei qui rem
bona fide emit a non domino. et rem ſibi tradi
tam bona fide cepit. credens vendentem tem/
pore venditionis et traditionis dominū eſſe
ff. de publi. et ſi res. §. vltimo. Et ſufficit empto
ri habuiſſe bonam fidem. licet venditor ma/
lam fidem habuerit. et callido conſilio vendi/
derit. vt. e. l. §. pretor ait.

Actio publiciana reciſoria datur ei cuius res
quā a non domino emit credens euꝫ dominū
vt ſupra cum abſens erat cauſa rei publice. vel
ſtudȳ vel peregrinationis vel legationis ciui/
tatis vel cauſa appellationis ꝓſequēde vl' te/
ſtimonȳ ferendi vel qꝛ in captiuitate fuit vel a
lia cauſa neceſſaria fuit abſens. et talis res ſua
cum eſſet abſens vſucapta eſt. licꝫ ei propter ne
ceſſariam abſentiam infra annū poſtq̄ꝫ reuer/
ſus eſt reſcindere vſucaptionem. vt dicat ad/
uerſariū non vſucepiſſe qui vſucepit per au/
xilium pretoris hoc remediū ſibi dantis. Si
autem vere dominꝰ fuit rei. tunc competit ei
vendicatio reciſoria Si vero talis res fuit pi
gnori obligata cōpetit ei hypotecaria reciſoria
⁊ hꝫ in realibus actionibꝰ In actione āt ꝑſona
li competit certi conditio reciſoriā.

Actio quanti minoris pretoria locum habet
cum quis emit animal vel ſeruum morboſum
ſeu vicioſum qui propter morbum vel viciū
minus valet q̄ꝫ emptus ſit. et datur ad peten/
dū id quod minus valet. puta ſi res non eſſet
vicioſa vel morboſa valeret viginti. nūc autez
valet quindecim: proponitur hec actio ad pe/
tendū quanti minoris interſit emptoris Hoc
autem ſcias qđ de vicio nūq̄ꝫ tenetur venditor
niſi in tribus caſibus. Primus eſt quādo no/
minatim promiſit. ⁊ tunc agetur ex ſtipulatu.
Secundus eſt quando ſciebat ſeruum habe/
re vitium. ⁊ emptorem non ammonuit. ⁊ tūc
tenetur ex empto. vel ꝙ credebatur. vel q̄ ad/
mittere teneatur Tercius ſi in vno vicio ani/
mi ſit admixtum vicium corporis datur au/
tem infra annum vtilem

Actio ciuilis quanti minoris competit quan
do librum vel aliam rem vicioſam vel morbo
ſam emit ꝓpter quod res minus valet et agi/
tur quāti minoris eſſet empturus De hac ac/
tione nihil dicitur in arbore actionum. ſed de
pretoria ſolum.

Actio quod iuſſu perpetuo datur contra pa/
trem vl' dn̄m quorū iuſſu cum filio vl' ſeruo a
liq̄s contraxit. ſiue videatur iuſſus ad contra
hentem ſiue ad ſeruum. nec eſt in ea opus ver/
bis aut ſcriptura Uel vt diſtinguat᷑ ſm Azo.
an videatur iuſſus ſpecialiter in vno contra/
ctu vl' gn̄aliter. vt ita ꝙ volens cuꝫ ſeruo meo
gererer. videor ei omnia iuſſiſſe. niſi lex certa. i.
conditio vl' pactū cōtrariū ꝓhibeat Habꝫ ex/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

go locum hec actio qñ dño viuente vel patre
fuus vel filius ꝯtraxit. qꝛ hac dñs vel pater
eo ꝙ iuſſit tenebiẛ

Actio qđ metus cauſa datur ei q̃ ꝓbabili vł
iuſto metu coctus rem ſuam vendidit tradi/
dit vel ꝓmiſit. aduerſus eum qui metum fe/
cit. Sed infra annũ erit quadrupli. ꝓpter cõ
tumaciã nolentis rem reſtituere iuſſu iudicis
ante litẜ. ꝯtẜ. poſt annũ vero ſimpli. vt in. l. ſi
cum emptore ꝑmo reſponſo. §. poſt annuꝫ. ff.
qđ metus cauſa

Actio rei vendicationis eſt qñ dicis rem coꝛ
poralẽ eſſe tuam. vt hunc fuum hanc veſtem
hunc equum. Alia dꝛ vendicatio quã legiſte
non habent q̃ datur ꝓ re incoꝛpali. vt nota ꝑ
doc. in. c. examinata de iudicijs

Actio redibitoꝛia datur emptoꝛi contra ven
ditoꝛem. vt fuum vel animal moꝛboſum reci
piat ⁊ p̄cium reſtituat. ⁊ datur ĩfra ſex menſes
vtiles. qꝛ hec actio tm̃ ſex menſibꝰ durat. vt
ff. de edi. edic. l. i. Verbi grã Si vendis mihi
animal moꝛboſum. latentem moꝛbum habẽs
vel aliam rem vitioſam tali vicio. quod vici
um ſi ſciuiſſem nullo modo emiſſem. mihi da
tur actio contra te ad hoc ꝙ p̄cium receptum
reſtituas infra ſex menſes. ⁊ rem tuam moꝛbi
dam vel vitioſam reaſſumas

Actio reꝝ amotaꝝ competit marito aduerſus
vxoꝛem de rebus conſtante matrimonio cau/
ſa diuoꝛtij ablatis. Datur aũt poſt diuoꝛtiũ.
et continet rei perſecutõem. ſed ſi pendente iu/
dicio reintegretur matrimoniũ. ſoluitur iudi/
ciuꝫ reꝝ amotaꝝ. Et ſi integrato matrimonio
iterum fiat diuoꝛtium remanebit actio reruꝫ
amotaꝝ ob res amotas ꝑoꝛis diuoꝛtij cauſa
Et in quo caſu actio furti datur contra extra/
neũ. in eodem actio rerum amotaꝝ locum ha
bet. dummodo illa concurrant. ſcꝫ vt res ma/
riti dolo malo amoueantur ⁊ econtra Item ꝙ
fiat amotio conſtante matrimonio. vel aliq̃d
quod per amotõem habeatur. Item ꝙ fiat cau
ſa diuoꝛtij. Datur etiam hec actio contra pa/
trem filio vel filie. quatenꝰ ex eare locupletioꝛ
eſt factus. ⁊ dolo malo eius factum eſt quo mi
nus fieret

Actio rei vxoꝛie vel vxoꝛaticie ſublata eſt in
cuius locum ſurrogata eſt actio ex ſtipulatu.
que datur marito vel eius patri. vt dos trada
tur. Si enĩ a datõe dos inciperet. hec actio lo
cum non haberet. licet q̃dam dicant ꝯtrariuꝫ
vt dꝛ Azo. in ſum. e. ti

Actio fuiana domino fundi vel domus ꝯpe/
tit ad ꝓſequendas res conductoꝛis ꝓ merce/
de domus. quaſi res pignoꝛatas. q̃uis nõ cõ/
uentõe pignoꝛẽtur. tamen iurẜ conſtitutõe ob
ligantur tacite ꝓ locatõe iure pignoꝛis in vꝛ
banis p̄dijs infecta ⁊ illata. in ruſticis vero
predijs fructus tm̃

Actõ quaſi ſeruiana que etiam hypothecaria
dꝛ pretoꝛia eſt. per quã rem mobilem vel im/
mobilem tibi pignoꝛi obligatam quã poſſi/
det aliq̃s ſiue ſit debitoꝛ ſiue alius poteris ab
eo euacuare ſeu petere. Et eſt actio in rem vti/
lis. ⁊ datur creditoꝛi ad ꝓſequendũ pignus.
hypothecarie. i. rem mobilem obligatã. Inſtẜ
de act. §. ſeruiana.

Actio ſerui coꝛrupti competit non ſolum ad/
uerſus eum cuius hoꝛtatu vel conſilio ſeruus
coꝛruptus vel deterioꝛatus eſt. ſed etiam con
tra eum noua lex datur. Qui ſollicitauit ſer/
uum. licet bonos moꝛes eius coꝛrumpere non
potuerit. Hec aũt actio in duplum habet con/
demnationem. ſcilicet quanti deterioꝛatus eſt
ſeruus. quanti ve res fuerit a ſeruo ſollicitato
aſpoꝛtata ⁊ tenetur qui coꝛrupit. ſiue ex bono
malum. ſiue ex malo in deterioꝛem fecerit. De
hoc. i. l. ſi quis ſeruo alieno ꝑſuaſerit. C. de fur
tis.

Actio ſubſidiaria dicitur. quia in ſubſidiuꝫ ⁊
auxilium alterius que inefficax facta eſt daẛ.
vt ſi tutoꝛ res pupilli alienauerit vel male ad
miniſtrauerit. ⁊ ipſe tutoꝛ. ⁊ eius heredes nõ
ſunt ſoluendo. i. non ſufficientes ad ſoluendũ
pupillo datur actio contra iſtum in queꝫ res
eius alienate ſunt

Actio tutele ſubſidiaria competit pupillo qñ
nec tutoꝛ nec heres ſoluere habet. contra eum
cui iura tradita ſunt a pupillo vt cautõem exi
gat a tutoꝛe de indemnitate pupilli. qñ nul/
lam vel paꝝ idoneã admiſit cautõem.

Actio tutele directa datur aduerſus tutoꝛem.
ipſi pupillo inq̃ꝫtum conuenit. ſi tutoꝛ in re/
bus pupillaribus damnum dedit dolo vł cul
pa ipſi pupillo

Actio tutele contraria competit tutoꝛi aduer/
ſus pupillum ſi in rem eius aliquid de ſuo im
pendit. vel ꝓ eo fideiuſſit. aut rem ꝓpriã im/
pignoꝛauit vel obligauit ꝓ pupillo.

Actio venditi competit venditoꝛi ad petẽdũ
p̄cium ⁊ vſuras ex tpe moꝛe. Et ſi aliq̃d ſpẽa
li pacto ꝯphenditur put is ſibi paciſcitur vł
inter ptes ꝯuentum eſt. Et huius ꝯtraria eſt
actio empti quã vide. s̄.

Actio vi bonoꝝ raptoꝝ de rebus mobilibus
vi ſurreptis. datur ei cui res mobiles ꝑ vio/
lentiam ſunt ablate. ⁊ hec competit reſtitutio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

infra annū ad q̄druplū .ita q̄ in q̄druplo contineat̄ rei reſtitutio. ⁊ hec ē vis ablatiua.

Actiuncula. f. p. pe. cor. i. parua actio

Actor ſine. u. cū c. venit ab ago. ⁊ dr̄ defenſor. patronus cauſidicus aduocatus factor ductor vel curator. vn̄ Actor agit libros paſtor pecudes puer annos. Hic agit hic ducit tēpa tranſit ⁊ hic. Uel actor dr̄ ille q̄ agit ⁊ pulſat alium rem aliquā ab ipſo petens in iudicio. ff de iudi. l. in tribus. Actor etiā eſt ꝓpriū nomē et grecū eſt. ⁊ cor. pe. ſed qn̄ eſt latinū tūc ꝓd. vn̄ Actoris in ſpoliis ꝯtus actoris habetur

Sed autor cū u. ſine c. venit ab autenti grece. i. autor vel dignū latine. q2 eius dictū vl' factum eſt dignū imitatiōe. Jn̄ autentic⁹. Jn̄ etiā autoritas. ⁊ eſt ſn̄īa imitatōe digna. Sz autor cū. c. ⁊ u. venit a verbo augeo. ⁊ dr̄ aliq̄s q̄ aliquā rem auget. Un̄. Jnuenit autor. agit actor. res ampliat actor. Et ab actor venit actrix. Jn̄ etiā actiuus. i. habilis agere

Actualis eſt ille q̄ acta facit. vel res que eſt in actu

Actuari⁹ dr̄ diuerſis actib⁹ ꝑoccupat⁹. Etiaz dr̄ ſcriptor publicus q̄ facit acta

Actuaria. f. p. eſt nauis que velox remis ſimul' agitur.

Actus us ui. i. operatio ductio actio vel fictio vel p̄ſentialitas vel p̄ſentia. Eſt etiā idez qd̄ iter. Sed tn̄ dr̄ n̄t. q2 actus eſt via apta curribus ⁊ iumentis. ab ago is. i. duco is quia res ibi ducunt̄. ſed iter eſt via apta hoibus trāſeuntibus. vn̄ Greciſta. Eſt actus via q2 currus iumentaqz ducit. Sed p iter ſine iumentis ⁊ curribus ibis

Aculegia. f. p. dr̄ q̄dā peſtis vl' piſcis q̄dam

Aculeus. m. s. eſt ferꝝ acutuz ⁊ recuruatū mediante quo piſces ſolent capi. etiā eſt ſtimul⁹ quo mediante pungunt̄ boues. Ponit̄ etiā ꝓ ſtimulo apis vel ſerpentis vel alterius aialis pungentis. Eſt etiā expāſale in q̄ expanditur pann⁹ vel cutis ad faciendū pgamenū Ul' dr̄ qddam genus tormenti. ſ. patibulū. qd tn̄ ꝓprie dr̄ eculeus

Aculeatus pticipiū. i. aculeo munit⁹. vt apis vel ab aculeo punitus ab api.

Acumen. n. t. i. acutio ab acuo. Un̄ Eſt acies belli ſed acumē ſit tibi cultri.

Acumeos. i. victima.

Acupedius vel ſm aliq̄s acupediens. i. curſor q̄ſi acutis pedibus currēs

Acupedineus. i. velox. vel ad acupedium pertinens

Acupedilius a ū. i. velox

Acupicta. f. p. dr̄ veſtis acu ꝯtexta vel ornata vel picta Eadē ⁊ phrygia dr̄. q2 in phrygia inuenta eſt Un̄ ⁊ artifices illius veſtis phrygiones dicunt̄

Acus cus. f. q. eſt inſtr̄m ſuendi. Etiā eſt ſpinter quo moniales aptant vela ſup capita. vel alie mulieres pepla Jtem acus dr̄ porta in hieruſalē. vt in Euangelio ſm Criſoſtomū de diuite vbi dr̄. Sicut poſſibile eſt camelum p foramen acus tranſire ita poſſibile eſt diuite intrare regnū celoꝝ. Sed acus aceris. n. t. i. palea frumenti vel tritici. vn̄. Puncta pūgit ac⁹. gallinis ſpgitur acus Et acus aceris p palea dr̄ ab a qd eſt ſine ⁊ ceres dea frugū q̄ſi ſine frumentis. q2 purgat̄ a frumētis Sz acus us ui dr̄ ab acuo is. q2 acuta eſt l' ab acumē q2 nihil pene eſt niſi acumē. Et hz acub⁹ in dtō ⁊ ablatiuo pl'i. vn̄. An̄ bus u. ꝑuāt.

Acutela le. f. p. pe. p. i. acumē.

Acutio onis. f. t. i. actio vel paſſio acuēdi.

Acutor oris. hō q̄ acuit. Jn̄ acutrix mulier q̄ acuit

Acutus us ui. i. acutio. vel acutus a ū.

A ante D

Adagoniſta dr̄ incitator certaminis

Adam ꝓprium nomē viri ꝓthoplauſti. i. p̄mi hois. ⁊ interp̄tat̄ hō terren⁹ vel luct⁹. Sz ſm Joſephū dr̄ rubeus vl' rubea terra. q2 de terra facta eſt caro illius. Et illud nomen inuentum eſt a quattuor ſtellis q̄ttuor ptium mundi. ſcz orientali occidentali ſeptentrionali et meridionali. Et qn̄ adam fuit formatus legitur q̄ creator creaturaꝝ poſt creatōm celi ⁊ terre volēs facere homines creauit adam. Quo facto volens ei imponere nomen miſit quattuor angelos in q̄ttuor partes mundi. Et primum ſcz Michaelē miſit in orientem vt auferret lrām. qui quandā vidit ſtellam Anatole que interpretatur naſcens vel oriens. qui rediens tulit inde A. Scdm angelum ſcz Gabrielem miſit in occidentem qui vidit ſtellaz nominatā diſis. que interp̄tatur occidens. q̄ rediens tulit inde. D. Tercium ſcz Raphaelem miſit in ſeptentrionē. qui vidit ſtellaz nomine arcos. que interp̄tatur ſeptentrio. qui rediens tulit inde. A. Quartum ſcz Urielem. miſit in partem meridionalem. qui vidit ſtellam meſſambris. que interpretatur meridies qui rediens tulit inde. M. Et redeuntes ad dominū. dixit. legite litteras. ⁊ legerunt Adā Et ait dominus. Hoc erit nomen eius. Et

per hoc ſignatus eſt pmus hō Adaz vt pgenies
ſuas q̄ttuoꝛ ptes mūdi poſſideret. vn̄ Anato
le dedit a. diſis d. a. contulit arctos. Meſſem
bꝛis. m. collige fit adam.

Adamiami. ſunt heretici. q̄ nudi oꝛant. ꝛ nu/
di inter ſe mares ꝛ femine ꝯueniunt ꝛ coeunt.
q̄ſi Ade imitent̄ nuditatē

Adama hebꝛaice latine dom⁹ vel terra dꝛ

Adamas antꝫ. vt dꝛ Jſidoꝛ⁹. xvi. ethymol̄. in
dicus lapis eſt ꝛ puus ꝛ indecoꝛ⁹. ferreū hn̄s
coloꝛem ꝛ ſplendoꝛē cryſtallini. Nunq̄ȝ aūt vl
tra magnitudinē nuclei auellane reperitur. et
eſt duriſſim⁹. Hic nulli materiei cedit. nec fer
ro q̇dem nec igni. ꝛ nunq̄ȝ caleſcit. hircino ta/
men ſanguine recenti rumpit̄. ꝛ dicitur ab adi
mendo Jn̄ venit adamantin⁹ a ū. i. de adamā
te exiſtens. ꝛ p. p. ꝑ. Etiā dꝛ ab ad. ꝛ amo. quia
valde amatur. nam valde p̄cioſus eſt. Unde
Eſt adamas gemma. quam non ferrum neq̄ȝ
flamma. Diſſoluit. ſanguis hircinus diuidit
illum

Adamātius ꝛ Origenes ſunt nomina cuiuſ
dam hoīs

Adaptus a ū. i. oꝛnatus vel p̄paratus

Adar hebꝛaice dꝛ menſis marti⁹. ꝛ eſt. g. n. in
decli. Et nota ꝙ Beda dꝛ in ſuo tractatu d̄ mē
ſib⁹. Hebꝛei q̇bus ſunt credita eloq̇a dei anti
q̄ moꝛe menſes obſeruare nō ceſſant. Primuȝ
mēſem q̇ paſche cerimonijs ſacrat⁹ ē niſan ap
pellātes. q̇ppter multiuagū lune diſcurſū nūc
in martiū menſem. nūc incidit in ap̄lem. nūc
aliq̄t dies mēſis maij occupat. ſꝫ recti⁹ apꝛili
deputat̄. qꝛ paſcha ſp̄ in ipſo īcipit̄ vel deſinit
vel total'r in eo includit̄. Sc̄d's mēſis ſcꝫ ma
ius dꝛ yar. Terci⁹ ſcꝫ iuni⁹ dꝛ ſiban. Quart⁹
ſcꝫ iuli⁹ dꝛ thanū. Quint⁹ ſcꝫ auguſt⁹ dꝛ ab.
Sextus. ſcꝫ ſeptēber dꝛ elul. Septim⁹. ſ. octo
ber dꝛ theſere. quē ꝑpter collectiōem frugū. et
celeberrimas in ip̄o feſtiuitates nouū annū ap
pellant. Octau⁹. ſ. nouēber dꝛ mariſan. Non⁹
ſcꝫ decēber dꝛ caſſeu Decim⁹. ſ. ianuari⁹ dꝛ the/
beth. Undecim⁹. ſ. februari⁹ dꝛ ſabath. Duo/
decim⁹. ſ. marti⁹ dꝛ adar. Nomina aūt ꝛ oꝛdo
iſtoꝝ menſium p̄t haberi p hos v̄ſus. Menſi
bus hebꝛeus hic ponit noīa niſan. Ac iayr. et
ſiban. thanū. ab. elul. theſereq̄ȝ Mariſan. caſ/
ſeu. thebeth. ſabath. ſimul adar. Jnchoat ap̄/
lis. ſed martius eſt ibi finis

Adaſia eſt ouis maioꝛ natu.

Adaſtria. i. ſoꝛs. eo ꝙ dura ſemp̄ videatur. vl̄
dꝛ eſſe femina

Adaugma. n. t. i. augmentū vl̄ additamentū

Adaugium. n. s. i. auctio vel augmētatio

Addictus a ū. i. deputat⁹ ꝯſcriptus aſſcript⁹.
deſtinatus. vn̄ Oratius. Nullius addictus
intrat in v̄ba magiſtri

Additus a ū. i. iūctus appoſit⁹. vn̄. i. Mach.
iiij. Et additi ſunt ad eos exercitus

Adelphus dꝛ ab ad ꝛ delphus grece q̇d ē fra
ter latine. vn̄ Terenti⁹. Jn adelphis. i. in co/
media facta de duobus fratrib⁹.

Ademptus. i. ſublatus ab adimo is.

Adempta legata dicimus illa q̄ teſtatoꝛ adi/
mit legatoꝛio cui pmo legauerat mutata pri
ma ſua voluntate

Adeodatus eſt nomen Dauid q̇ datus fuit a
deo ad liberatōem iſrael

Adeps dꝛ pinguedo. ꝛ eſt interioꝛ ꝑpꝛie. Pi
guedo eīn ſup carnē. aruina vel lardus dꝛ. q̄
carni admixta dꝛ pinguedo. vn̄ Jntus adeps
aruina foꝛis. pinguedoq̄ȝ mixta. Et ſicut dꝛ in
hyſtoꝛijs tripler eſt adeps. vitalium ſcꝫ coꝛ/
dis ꝛ ventris. adeps iecoꝛis, i. epatis quē re/
ticulum dicimus. qꝛ inuoluitur ad modū re/
this. adeps renum. Hos tres adipes. duoſq̄ȝ
renes. i. ilia ꝛ renūculos adolebat ſacerdos ſup
altare. Jtē adeps dꝛ medulla tritici. q̄ ē ipſi⁹
pinguioꝛ ꝛ interioꝛ p̄s.

Adepticus ca cum. pe. coꝛ. quod de facili adq̇/
ritur

Adeptus a um. i. aſſuetus vl̄ acq̇ſitus ab adi
piſcoꝛ.

Aderatio dꝛ q̄ſi eris punitio. vel aderata pꝛe
dia dicebāt̄ ex q̇b⁹ es puniebat̄. vt habet̄ ex. l.
i. C. de conu. re. mili.

Adipatus. i. adipe ꝯditus ꝛ impinguat⁹

Adipatū eſt q̇dlibet edulīū adipe ipinguatū.

Adipex v̄miculus q̇dam

Adipicul⁹ li. dimi. i. puus adeps

Aditus us ui. ꝛ h̄ aditū ti. pe. coꝛ. differunt.
Nam aditus eſt introitus gradatō opoꝛtuni
tas vel aggreſſio. Sed aditū ti eſt locus ſecre
tus iuxta altare vn̄ dabant̄ rn̄ſa. ꝛ dꝛ ab ade/
undo p ꝯrium. qꝛ minime licebat alicui adire
locū illū niſi ſummo pontifici

Adiumentū auxiliū ſubuentio adiuuamētū.
adiuuamē adiutoꝛiū. oīa idem ſignificāt

Adminiculū li. i. auxiliū. Jn̄ adminiculato/
rius a ū. i. auxiliatoꝛius

Adminiſtratoꝛ. m. t. dꝛ curie adoꝛnatoꝛ. vl̄ co
adiutoꝛ.

Admiſſarius. i. equus ſeu emiſſarius. ſed diſ
ferunt in hoc. qꝛ admiſſari⁹ eſt equ⁹ q̄ ad tp̄s
inter equas admittit̄ ad coitū. ſed emiſſariuȝ
eſt q̇ ſp̄ equabus intereſt

Admiſſura dꝛ q̄n animalia ꝛ ꝑpꝛie iumenta

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad coitum admittunt vt ꝯcipiāt. ⁊ dr ab ad
mitto .i. ad coitū mitto ꝑ vno ſignificato. Uł
admittere dr aſſumere ⁊ cū agilitate equū ver
tere ⁊ ducere. vn̄ Ouid. Nil nocet admiſſo ſb
dere calcar equo. Et admiſſus a ū .i. aptus ad
mittendū. Un̄ fortes ⁊ bonos eq̄s admiſſa/
rios vocamus. qꝛ admittunt inter armenta.
ad coitum. vel ad arandū vel ad trahendum.
Unde hec admiſſura re. qn̄qꝫ dicuntur bruta
animalia ⁊ ꝓprie iumenta que ad coitum ad
mittuntur. Iſtas ſignificatiōes ponit Hugꝰ.
in ſuis deriuationibꝰ. Serotina aūt admiſ/
ſura ſicut tangitur in hyſtorijs erat ea que fi
ebat in extremitate veris. in q̄ deteriores erāt
fetus. quia in tarde appetentibus coitum mi/
nus viget natura. Uel ſerotina admiſſura di
cta eſt in autumno. quia natura ouium Me
ſopotanie ⁊ Italie eadem eſſe traditur. vt bis
in anno pariant

Admiſſum eſt peccatū iam perpetratū. vn̄ Ad
mittit peccat aſſumit flectit equūqꝫ. Hinc ad
miſſura permittere bruta coire

Admirabilis. ꝯ. t. i. modeſtus honeſtus. ſiue
morigeratus egregius taciturnus facetus ve
nuſtus decens gratus elegans ſtupidus ⁊ ad
miratōe plenus

Adoleſcens. ꝯ. t. dr ille q̄ eſt infra triginta an
nos Un̄. Eſt adolens creſcens nomen trahit
hinc adoleſcens

Adoleſcentia. f. p. dr tercia etas hominis du
rans a q̄ntodecimo anno vſqꝫ ad viceſimūoc
tauum ⁊ dr adoleſcentia quaſi ad gignenduꝫ
apta ⁊ adulta

Adoleſcentulus a um. dimi. i. paruus adole/
ſcens

Adomiſedech interp̄tat dn̄s iuſtus.

Adonai nomē dei hebreū ⁊ interp̄tat dn̄s

Adoneus. i. dn̄s vel ad dn̄m ptinēs.

Adon eſt nomen cuiuſdā ciuitatis.

Adonis adonis vel adonidis. me. p. in ntō.
et me. cor. in obliq̄s. dr fuiſſe iuuenis pulcer
rimꝰ amaſius veneris. vn̄ Ouid. Abſtinet
a ſummo celo p̄fertur adonis. Et ſm fabulas
dr fuiſſe venator ⁊ mechus q̄ vulnerās apꝝ
veneris occiſus eſt ab eo. Et dr reuixiſſe poſt
mortem in menſe q̄ apud hebreos thanū dr
id eſt in iulio quē gentiles anniuerſario ſole/
bant plangere ſicut ipſa planxit. De quo pro
pheta iſraelitas increpat. Ezechielꝰ viij. Mu
lieres plangentes adonidem. vn̄. Quē tranſ
fixit aper veneris vir fertur adonis

Adoptio. f. t. eſt gratuita q̄dam electio q̄ q̄s ſi
bi eligit aliquē in filium. ⁊ ſic q̄ recipitur in fi
lium dr Adoptiuꝰ. ⁊ q̄ eum ſic recipit dr ad/
optiuus pater.

Adoptatō. f. t. ⁊ ꝑ ſyncopā adoptō. i. deſideriū
vel affiliatio in filium acceptio.

Adoptatꝰ a ū. dr electꝰ in filiū vel deſideratꝰ.

Ador. n. indecli. eſt qdā genus annone. vel
frumenti vn̄ fiebat panis immolaticiꝰ. quē q̄
immolabat deum adorabat

Adoreus a ū. i. triticiꝰ. Adoriꝰ idem

Adorea. f. p. dea frumēti. vel q̄dam veſtis triū
phalis

Adoria. f. p. i. gloria vel bona fama

Adoraſtus. m. s. fantaſma dr

Adoroſus a ū. i. inceptus vel allocutꝰ

Adortus. m. s. i. nouiter vel ſubito natꝰ.

Adramoloch ydolum aſſyrioꝝ quod ſamari/
te colunt

Adremon dr ciuitas vel vrbs iuxta Jezrael
in campo magedon in quo Joſias rex victus
a pharaone nechao vulneratus eſt. ſup q̄ la/
mentatōes ſcripſit Hyeremias. De quo plā
ctu dr Zacharie. ij. Erit planctus magnus in
hieruſalem ſicut planctus adremon. Uel adre
mon dr nomen regis regnantis tunc in char
camis. In cuius auxilium venit Joſias cōtra
nechao. vnde Adremon caſtri vel regis nom̄
habetur.

Adriaſtia. f. p. dr ſors

Adria eſt mare petroſum. ⁊ dr ab adros grece
id eſt petra eo q magis eſt petroſuꝫ q̄ꝫ alia ma
ria. vn̄ Ouid. Serpentē medijs adria vidit
aquis Dr etiā regio vel nomen loci a q̄ dr ma
re adriaticum. Etiam dr ſcopulus vel rupes.
vn̄. Adria ſunt ſcopuli ſed ⁊ adria terra fretū
qꝫ. In adriaticꝰ ca cū. i. petroſus. ⁊ de adria ter
ra exiſtens. vel ad eam ptinens.

Aduena. ꝯ. p. dr eo q alunde veniat. ar. ff. de
iudi. l. heres abſens

Auertibił. ꝯ. t. ſolubił ⁊ intelligibił

Aduentinꝰ. m. s. q̄dam mons rhome.

Adueuticiꝰ. i. aduena. ſ. q̄ aliunde venit

Aduerbiū. n. s. i. allocutō. ⁊ ſumit ꝓ q̄dam p
te orōnis q̄ determinat verbū rōe ſignificatō/
nis: In̄ h ⁊ hec adūbiał ⁊ h le. i. ad aduerbiū
ptinens. Itē nomē aduerbiale dr qd ab adū
bio deriuat. vt heſternꝰ hodiernꝰ

Aduncus. i. valde curuus

Aduocatus. m. s. eſt q̄ alio noīe q̄ſi legatus ł
patronus vocat. q̄ in forenſibꝰ. ſeu extraneis
negocijs p̄eminentibꝰ p̄bet litigantibꝰ ſuum
patrociniū cuius p̄cium onerariaꝰ vocatur ſub
antiquo nomine

Adula le. f. p. dr caput lini.

Adulatoꝛ.m.t.dꝛ q̇ blandit᷑.ſ. locutoꝛ oꝛe et nō coꝛde. Jn̄ adulatrix
Adultoꝛcul⁹.m.s.dꝛ puus adulatoꝛ
Adulatio.f.t.dꝛ falſa laudatio
Adulter.m.s. dꝛ q̄ſi adalter. ꝛ ē ille q̇ vxoꝛeꝫ alteri⁹ accedit ipaꝫ violādo Jn̄ adultera
Adulteriū.n.s.dꝛ q̄ſi ad alteri⁹ thoꝝ acceſſus vel ad alteꝝ.qꝛ ex adulterio ab vno ꝯcept⁹ ad hereditatē alteri⁹ naſcitur
Adulteriū etiā ſꝫ mgr̄ꝫ iiij ſmaꝝ ē illicit⁹ coitus cum maritata. Stupꝝ eſt defloratio virginis illicita. Inceſtus cū ꝯſanguinea vel affini vel religioſa pſona. Raptus eſt cum puella violenter deducit᷑ de domo paterna Sꝫ foꝛnicatio ē cōis ad hec oīa. fit tn̄ ſpecial'r cū ſoluta vidua vel meretrice
Adulterin⁹ eſt de adulterio ꝯceptus vel genitus. Vn̄ adulterina moneta. vel ſigillū dꝛ falſa moneta. vel falſum ſigillum ad inſtar veri vel vere facta vel factum.
Adulterine plantatōes dicunt᷑ meche plane vel nō naturales. vtꝫ Sap.iiij. Et illā lrām innuit Auguſ. in libro.ij. de doctrina xpiana. Sed raban⁹ ꝛ antiq̇ dicūt ꝙ ſint ſpuria vitulamina. Et vitulamē dꝛ planta infructuoſa. q̄ naſcit᷑ ex radice vitis vel alteri⁹ arboꝛis.
Adultus venit a v̄bo adoleo es eui etū vl' itū ꝑ q̄ vtimur adultū qd̄ ē cremare vel creſcere Vn̄ adult⁹ a ū.i. cremat⁹ excretus matur⁹ vl' annoſus. Et ꝑ excretus inuenitur frequenter in ſacra ſcriptura

A ante E

Aer.m.t.ſm vſum caret pl'i nūo ꝛ ē vnū de q̄tuoꝛ elemētis ꝛ ꝓpē ē illud qd̄ ꝓtendit᷑ a nob vſqꝫ ad ſperā lune Et dꝛ ab a qd̄ ē ſine ꝛ er lis q̄ſi ſine lite. ꝑ ꝯriū qꝛ ibi ē ventoꝝ ꝯrius ꝯflictus. nā ibi cānt᷑ nebule tonitrua choꝛuſcatōes ꝛ fulgura. Vel iō ſine lite. qꝛ facil'r ſine lite cedit ferienti vel ipellenti. Itē aer ē coꝛpus elemētare humidū ꝛ calidū ꝑ naturā qd̄ inſpiratur ꝛ reſpirat᷑ a nobis. Itē etiā hꝫ aera in accuſatiuo moꝛe grecoꝝ ꝛ etiā foꝛmat femininū in a. Nā q̇nqꝫ ſunt noīa hn̄tia em vel a in accuſatiuo ſingulari a q̇b⁹ foꝛmant᷑ noīa.f.p. in a. q̄ noīa ſic hn̄tia em vel a in accuſatiuo ſingulari hn̄t es vel as in accuſatiuo pl'i. Vn̄
Ether ꝛ crather aer lāpas iungas q̄qꝫ pāther.
Ex quo feminea q̇bus eſt inflectio ꝓma
Sūt ꝛ alia noīa iſto mō faciētia. vt ſtix achetō heros. vtꝫ in in ſequētia vbi canit᷑ Sꝫ q̄d nos iſtos recenſem⁹ heroas.i.dn̄os

Aeriani heretici ab aere dicti. Hij vetāt ꝑ defunctis ſacrificiū offerri ſm Pap.
Aerinus a ū.pe.p.i.ad aerē ꝑtinens
Aerius a ū.idē vel q̄nqꝫ idē eſt qd̄ altus.
Aeripes.i.aereos hn̄s pedes.i.veloces.ita ꝙ i aere videant᷑ ſuſtentari ꝛ figi.ꝛ idē ē qd̄ ceru⁹
Aeromancia.pe.p.eſt diuinatio q̄ fit in aere. Jn̄ aeromātic⁹.i.pfectus in tali arte q̇dā dicūt aerimātia ꝑ J in tercia ſyllaba

A ante F

Afer fuit vnus ex poſteris Abrae de Cethura a q̄ africa dicta eſt q̇ illam gentē deuicit ꝛ inhabitauit vel dꝛ aliq̇s de tali regione
Afereſis vel aufereſis ē ſubſtractio lr̄e vl' ſyllabe in ꝓncipio dictionis
Affa idē eſt qd̄ talpa.
Affabilis.ꝯ.t.i.delectabilis
Affatus a ū.ꝑticipium veniēs ab affoꝛ aris.
Affatus us ui.me..p.dꝛ allocutio vel oꝛnatus ſermo.
Affect⁹ us ui.ſm Pap.eſt animi deuotio amiccia fedus ſocietas dilectio charitas ab affecto as.ſed affectus ꝑticipium dꝛ laceratus vl' maceratus
Affectio.f.t.eſt alteratio coꝛpoꝛis.vn̄ Coꝛpoꝛis alteritas affectio dꝛ eſſe. Ac ſpectat mētis ad interioꝛa affectus Et dr̄nt affectio ꝛ pietas qꝛ pietas inter ꝯiunctos ſanguine eſt.affectō inter extraneos exhibetur
Affibulat⁹ a ū.i.ꝯnodat⁹ vel fibula oꝛnatus
Affictus dꝛ cenſus q̇ dat᷑ rōe p̄dioꝝ
Affid oxe ſunt ſm̄e quaꝝ. pars eſt honeſta.et ps inhoneſta.
Affiliatio.i.adoptio vel imitatio nature
Affinis.ꝯ.t.dꝛ ꝯgnat⁹ vel ꝓpinqu⁹ vxoꝛis vel mariti vel ecōuerſo.vel q̇ ē de genere pr̄is aut mr̄is.ꝛ dr̄nt affinis ꝛ ꝯfinis.vn̄ Affinis genere ꝯfinis ꝓximitate Itē. Cōfinis me⁹ eſt mihi māſio ꝓxima cui⁹. Affinis meus eſt mihi natio ꝓxima cuius. Affinis genere ꝯfinis ꝓxim⁹ vrbe Affinitas ē ꝓximitas pſonaꝝ ex coitu ꝓueniēs oī carēs parētela.ꝛ h̄ de iure canonico.ꝛ ſic ꝯhitur affinitas tā ꝑ coitū legitimū q̄ꝫ ꝑ foꝛnicariū. Sed ſm leges eſt regularitas pſonaꝝ ex nupcijs ꝯiunctaꝝ oī carēs parētela vt.C. de nup.l.liberi
Affirmatio.f.t.dꝛ ꝯfirmatio aſſertio.
Affla.f.p.eſt animal quoddā.
Afflatus.m.s.inſpirat⁹ ab ad ꝛ flo flas
Afflictus us ui ab affligo.i.cruciamē
Affluus a ū.i.abundans vel diues

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Afſatices eſt lacus iudee vbi nihil mergi pōt qđ habet aiam q̄ſi ſine flatu

Affodillū.n.s.eſt albedo exn̄s in ouo

Aforiſm⁹.m.s.eſt ſmo breuis integꝛ ſenſuȝ rei ꝑpoſite ſcribens. Etiā aforiſmi ſunt fora/mina in naui vn̄ remi emittunt. Item liber q̄dam in phiſica ſic dr

Aforus.m.s pe.cor.dr piſcicul⁹ q̄ ꝓpter exi/guitatē hamo capi nō pt

Afoſum indecli.dr miniſter crudelitatꝪ

Afraſia vel afriſia.f.p.herba q̄dam

Africa.f.p.dr regio q̄dam ꝛ dr q̄ſi aprica q̄a fuit aperta ꝛ expoſita celo vel ſoli vel eſt tercia ps mūdi a meridie.

African⁹.m.s.i.negociator vl' incola africe.

Africus me.cor.vent⁹ a meridie flans. ꝟſus africam. Vn̄ q̄ttuor ſtꝫ venti ṗncipales. Pri/m⁹ ab oriēte dr eur⁹ q̄ venit ab oriente eq̄no/xiali ab illa.ſ.pte mūdi vbi ſol oritur circa fe/ſtū Greg. vin Exultati ōe ſancte crucis. Hic habet duos collaterales .ſ. vulturnū q̄ venit ab oriente eſtiuo. vbi ſol oritur circa feſtū ſcti Viti. ꝛ alterꝫ ſubſolanū q̄ venit ab oriēte hye/mali.i.a loco vbi ſol orit circa feſtū ſctē Lu/cie. Itē tres ſunt in occidēte q̄ꝫ ṗncipaliſq̄ venit ab occidēte eq̄noxiali dr cephirus. hu⁹ collateralis veniēs ab occidēte eſtiuo dr circi/us. ſed ab occidente hyemali dr fauonius De/inde tres veniunt a parte meridionali. quoꝫ ṗncipalis ꝛ medius dr auſter. huius collate/ralis declinans ad occaſum ꝟſus cephiruȝ dr nothus. ſed alter collateralis vergens ad ori/entem dr africus. Itē ab aq̄lone.i.ſeptētrio/ne etiam veniunt tres quoꝫ medius ꝛ ṗnci/palis dr boreas. ille vero q̄ ab eo declinat ver/ſus occidentem dr chorus. declinans aūt ad orientem dr aquilo Et ſubſolanus dr qꝛ ſub ſole ort⁹ eſt. Eurus qꝛ ab eo flat.ſ.ab oriente Vulturn⁹ eo ꝙ alte tonat. Auſter dr ab hau/riendo aquas. hic grece dr nothus nā peſtilē/tiam gignit Euroauſter eo ꝙ ex vna parte ha/bet eurum ꝛ ex alia parte habet auſtrum. Au/ſtroafricus eo ꝙ iunctus eſt huic. Auſtrofauo/nius eo ꝙ foueat fruges ꝛ flores. Africus di/ctus eſt chorus eo ꝙ ipſe circumclaudat ꝛ q̄ſi choꝫ facit Septentrio eo ꝙ in circulo ſeptem ſtellaꝫ cōſurgat. Aquilo dr circius eo ꝙ ſit iū/ctus choro. Boreas eo ꝙ ab hyperboreis pti/bus flat ꝛ eſt frigidus ꝛ ſiccus. Natura eīn ſe/ptentrionalium eſt frigida ꝛ ſicca. auſtralium calida ꝛ humida. orientalium calida ꝛ ſicca. occidentalium frigida ꝛ humida Vn̄. Flat ſb/ſolanus vulturnus ꝛ eurus ab ortu. Atꝫ dici/medie nothus heret ꝛ afric⁹ auſtro. Circi⁹ oc/caſum. cephiruſq̄ꝫ fauoni⁹ afflant. Sed veni/unt aq̄lo boreas ꝛ chor⁹ ab arcto

Afrodita.f.p.dr venus. ꝛ dr ab afros qđ eſt ſpuma. qꝛ nata dr fuiſſe ſm̄ fabulas ex ſpuma maris ꝑueniēte ex genitalib⁹ ſaturni. Unde Martial'. Dēs vero illecebras circa ſenſus. cunctos appoſuit afrodita

Afrodis grece femina latine

Afronitū.n.s.eſt ſpuma nitri. vn̄ q̄dam. Ru/ſticus hec neſcit q̄d greco noīe dicat Spuma vocor nitri grecis ꝛ afronitū eſt

Afrus.m.s.ſm Pap. eſt ciuis africus

Afumentū.n.s.i.dumetum

A ante G

Agabus.pe.cor.q̄dam ꝓpheta de quo habet. Actuū.xxi. vn̄ in Aurora Agab⁹ ecce famem ꝑdixit in vrbe futuram

Agagulo.m.t.dr vanus fornicator

Agalma.n.t.i.figura ꝛ dr q̄ſi agens imaginē alteri⁹ vel eſt ſpeculū ꝑdaꝫ. ponit etiā ꝑ celo. vbi eſt veꝫ ſpeculū.ſ.facies xp̄i. vn̄ Intrat cū palma plebs alma ſalutꝪ agalma.i.reḡⁿ celoꝫ

Agam⁹.m.s.pe.cor.i.ſine vxore. ꝛ dr ab a qđ eſt ſine ꝛ gamos vxor.

Agapa pe. vel agape pes.i.labor alienus dile/ctio caritas orōnum cōmunio vel elemoſyna rogata ꝛ ſm aliquos eſt manducatio que fit in caritate ob memoriā defunctoꝫ. Inde aga/pitus.i.dilectus

Agapeta.f.p.pe.ꝓdu. ancilla dei q̄ ꝑ xp̄o nube/re noluit. vt dt HugꝪ. Papias aūt dt. Agape/ta. vel agapetes.i.lenocinator. l' q̄ cū feminis illicite ↄuerſatur

Agar interꝑtatur aduena ↄuerſa. ꝛ erat cōcu/bina Abrae

Agareni pe.ꝓdu. dicti ſunt ꝓſeliti ꝛ aduene ab agar.

Agaritudo.f.t.dr ſuſpiriū vel anxietas.

Agarus.m.s.dr curſor pedeſter

Agaſo ꝓprie dr q̄ curat iumēta q̄ſi agens ſo/mariū. q̄nq̄ꝫ tn̄ agaſo dr domeſticus miniſter azinoꝫ. vn̄ Greciſm⁹ Eſt azinoꝫ paſtor aga/ſo bouumq̄ꝫ bubulcus

Agates.m.t.dr lapis ꝑcioſus

Agaricia.f.p.eſt herba q̄dam

Agea.f.p.dr locus vel via in naui ꝑ quā cita/tor ad remiges accedit. vn̄ Ennius. Multa foro ponēs ageaq̄ꝫ longa repletur. Item agea ageoꝫ pluralr dicunt victime q̄ ꝑ rebus agē/dis offerebantur

Agelaſter dꝛ aliq̄s qui nunq̄ȝ ridet.
Agellarius.m.s.i.ruſticus ab ager dictus.
Ageneí.orū plis numeri dicūtur victime que
pꝛo rebus agendis offerebātur.
Agenaria.f.p.dꝛ dea agendi cuius feſta agena/
ria dicūtur in plurali.in ſingulari agenariū.
Agenatoꝛ dꝛ qui reȝ ſuam celeriter agit.
Agenda dꝛ liber baptiſmatis vel benedictiōis
Agenus.a.ū.i.feſtinus vt lepus.
Ager dꝛ campus vel ſpaciū terre que colitur ⁊
aratur. Et diuidit͛ agera Virgilio q̄dripharie
Eſt ei ager ſational'. q̄ eſt apt⁹ ſemibus. ⁊ ē con
ſitius q̄ eſt apt⁹ vitibus ⁊ arboꝛib⁹. ⁊ ager pa/
ſcuus q̄ eſt aptus paſcuis. ⁊ eſt ager floꝛid⁹ vel
floꝛens qui eſt aptus floꝛibus ꝓducendis Vn̄
Eſt bn̄ tut⁹ ager quē cū circūcepit ager Jn̄ ager
culus ⁊ agellus.i.paruus ager.
Agger ē cumulus terre ſurſuȝ eleuate. Etiā dꝛ
cuiuilibet rei coaceruatio. Jn̄ aggeroſus.a.um
id eſt cumuloſus.
Aggeſtus.us.m.i.cumulus vel coadunatio.
Vn̄ Agger aggeſtus eſt cōgeries vel aceruus.
Monticulus cumulus aggero parturit hec
Aggeus.m.s.interp̄tatur feſtiuus ⁊ letus.
Ageromines.i.dilectus.
Agilis.cō.t.dꝛ facilis ad agendū. ⁊ ꝯparat͛ agi
lis.oꝛ.limis. Jn̄ agilitas.i.facilitas agendi
Agia.f.p.dꝛ fragilitas ꝑ quā gignit͛ inuidia.
Agina dꝛ foꝛamen in quo ſe trutina vertit .vl'
dicitur feſtinantia.
Aginatoꝛ.m.t.i.actor vel mercatoꝛ qui rem ſu
am agiliter agit.
Agiama dicūtur quedā loca in manibus q̄ per
arrationē rhemoꝝ veniūt .vel dicūtur foꝛami
na ꝑ que hoꝛtatoꝛ rhemos accedit.
Agiographia.i.ſcā ſcriptura. ad agios quod ē
ſancta. ⁊ graphia quod eſt ſcriptura.
Agiographus.m.s.i.ſancta ſcribens.
Agios grece.i.ſanctus latie. ⁊ dicit͛ ab a quod
eſt ſine. ⁊ ge qđ eſt terra.
Agitatoꝛ.i.vectoꝛ qui currū agitat.
Aginon grece.i.victus latine
Agmen dꝛ turba vel exercitus in aliq̄ itinere. ⁊
ſm̄ Rabanū dꝛ ab ago.is.quia vbi agmen eſt
ibi frequēs actio exercetur . Vel ſm̄ Jſidoꝛum
dꝛ ad agendo.i.eundo.ſm̄ qđ in lōgitudine di
rectū eſt ſicut erit a poꝛtis alias abuſiue.
Agnati dicūtur cōgnati de patre. eo q̄ accedūt
ꝑ natus dum deſunt filij.vel dicūtur amici de
ſcendentes a patre. ſed cognati dicuntur amici
deſcendentes a matre. Unde. Attinet agnatus
ſexus a patre virilis.
Agnellus.m.s.i.paruus.agnus.

Agnes ꝓpꝛium nomē virginis . ⁊ declinat͛ Ag
nes agnetis.vel agna.ne.vel grece hec agne. h⁹
agnes. Et interp̄tatur caſta vel mr̄ vel martir.
Agniculus.m.s.i.agnellus.
Annigloſſa herba quedā que dꝛ agniligua.
Agnomē.n.t. eſt nomen qđ alicui imponit͛ ab
euentu. vt Scipio dictus eſt africanus. qꝛ afri
cā ſubiugauit. ⁊ pylatus dicitur pontius ab in
ſula que dicit͛ pontus.
Agnoīatio.f.t.eſt quidā coloꝛ rhethoꝛicus.vl'
dicit͛ q̄nq̄ȝ fedus cōiugale.
Agnus.m.s.eſt animal ab agnoſcendo dictuȝ
qꝛ noſcit matrē ꝑditā in voce. Vn̄. Agnus ab
agnoſco qꝛ ꝯgnoſcitq̄ȝ parentē Balatu.mater
quoq̄ȝ noſcit͛ hinc in eodē.
Agolus.m.s.eſt baculus paſtoꝛalis. ab agen/
do pecoꝛa dictus.
Agon.onis dꝛ pugna moꝛtis. Unde canit͛ Jn
agone triūphali. Et dꝛ certamen vel pugna ab
ago.is.vl' ab a qđ eſt ſine . ⁊ gonos angulus.q̄
ſi ſine angulo. quia antiquitus agones in loc̄
rotundis fiebant Vn̄.ij. Machab.iiij. Quin
quēnalis agon dicebat͛ certamē quod fiebat de
quinquēnio ad quinquēniū quattuoꝛ medijs
annis vacātibus Locus āt iſtius certamis o/
lympias dicebat͛. qꝛ ſub olympo mōte agones
hmōi ab Hercule inſtitute ſunt. Etiaȝ dicitur
cetus vl' multitudo hominum ad certamen oꝛ
dinata . ⁊ quod certamē appellamus greci ago
nem. ſepe tn̄ cetus hominū ſignatur ꝑ agoneȝ. Jn̄
agonia.i.agon. Agonia etiam dicitur victima
vel fiducia vel hoſtia. ⁊ eſt penul'. produ. vl' coꝛ
Apud grecos em̄ in mltis vocabulis vocalis
ante vocalem ꝓducitur. ſed qn̄ ad foꝛmā latio
ruȝ reducitur poteſt coꝛripi. qꝛ vocalis an̄ vo/
calem non producitur niſi in paucis. vt in ago
nia ⁊ ſcenophia ⁊c̄. Et vſuȝ eccie in q̄ eos teneas
Agoniſta.ꝯ.p.eſt qui vl' que in agone eſt.i. pu
gil vel certatoꝛ.
Agoniſticus.a.ū.i.victoꝛioſus . vl' belliconſus.
Agonitheta.ꝯ.p.qui vel que ē in agone.i. pu/
gil ſm̄ Hugui. Papias vero dicit agonitheta
pꝛelij actoꝛ qui pꝛeeſt certantibus.
Agonizeta.i.victoꝛ.
Agonomus.m.s.i. pꝛinceps quaſi per actiōeȝ
nominatus ⁊ diuulgatus.
Agoniſma dicitur pugna vel duellum.
Agonalia dicūtur que ad agoneȝ ꝑtinent.
Agrammatus.a.ū.i.illiteratus.
Agraria.f.p.i. lex data de agro vel pꝛecium qđ
pꝛo agro ſuſcipitur.
Agrarius.i.ruſticus qui colit agrum. Vn̄ Ec
cle. xxxviij. Cū opario agrario de oi ope tracta.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Agredula.f.p.dicitur parua rana que in agris
inuenitur.
Agraſſum.i.violentia.
Agreſtis.i.agricola.quaſi ſtans in agro.vel di
citur inexecrabilis ⁊ implacabilis .vel dicitur
terra inculta.
Agricola dicitur quaſi agrum vel agros colēs
et eſt commune nomen ad omnes agricolas. ſꝫ
nomina ſpecialia agricolarum ſunt illa.quia a
gricolaꝝ q̄dā ſunt aſcripticij. quidā ceſiti. qui
dam perpetui.quidaꝫ coloni cōditionales. qui
dam inquilini. alij originarij . alij ſimpliciter
coloni nuncupātur
Agrimeſſor.m.t.eſt qui agros menſurat ⁊ me/
titur ⁊ fines ꝑ debitā menſurā diſtinguit.
Agriculator ⁊ agricularius ⁊ agricolonus ⁊ a/
gricultor idem ſignt ſcꝫ qui colit agros.
Agrimonia.fei.p.herba quedam que precipue
abundat in agris.
Agriofagite homines qui ſolum ferarum car/
nes edunt.ab agrion quod greci vocant ferum
vel ab ager.ri.⁊ fagin quod eſt comedere Hi ci
clopes dicuntur vel monoculi.quia vnum ha/
bere oculum in media fronte ad modū cycli di
cuntur.hos India gignit.
Agrion grece.i.ferum vel agreſte latine.
Agripenni ſunt agri illi qui nō plene ſunt agri
Agrippa eſt qui cum labore matris editur. ſi/
cut per pedes. non per caput.ab agros quod eſt
tractus ⁊ pes.qꝛ in partu primo loco pedes re/
mittit. Unde Uirgilius enei.viij. Per te alis
ventis ⁊ dijs agrippa ſecundis. Dictus eſt eti
am quidam Herodes agrippa. Unde in Au/
rora. Tercius herodes rex eſt agrippa vocatꝰ.
Agrippina.fe.p.ciuitas Colonia ab Agrippa
condita.
Agula.f.p.pe.cor.i.lena.quaſi ageus gulam.
Ain vel ai.eſt dictio hebrayca.⁊ interpretatur
fons vel oculus.
Aianea dicitur vltimus calor ī coitu quo om
ne corpus concutitur.
Aios latine.i.agios grece.

a ante L

Ala ale prio ſignificat agmen vel turbam equi
tum vel militum ſic dicta eo ꝙ protegant pedi
tes alarum vice. Inde alaris.i.turma equitaꝰ.
Uñ Improuiſus adeſt ⁊ muris applicat alas
Secundo dicitur falſa religio. Unde Job de
hypocritis. Cum tempus habuerunt extende/
runt alas i.falſam religionem exterius Tercio
ſignificat protectionem. Unde p̄s. Sub vm
bra alarum tuarum. Quarto gratiā dei. Unde
Proſper Qui caret alas ad celi patriā non ha
bet vnde volet. Quito dicitꝰ vanus actus Un
de Zachariam. Ecce dn̄e mulieres progredien/
tes ⁊ ſpūs in alis earum. Sexto eſt pars pilo
ſa ſub brachijs que etiā dicitur aſcella. Unde
Ouidius Quā ſepe amoui nec trux iret in alis
i.fetor ſub aſcellis. Septimo dicitꝰ pars auis
Unde in euāgelio. Quēadmodum gallina cō
gregat pullos ſub alis Itē ab ala venit alatus
id eſt aliq̄s habens alas. Inde etiā aliger quaſi
gerens alas. Itē alarica eſt lancea quadrata ha
bens ferrum quaſi alas. Unde. Euolat ⁊ pur/
gat humeris ſupponitur ala.
Alabaſtrites dicitur lapis candidus ⁊ intertin
ctus varijs coloribus.
Alabaſter idem.
Alabaſtrū dicitur pixis vnguenti ꝺ alabaſtro
in qua incorrupta ſeruātur vnguenta. Uñ ſm
magiſtrū in hiſtorijs eſt ſimilis modus loquē
di alabaſtrū vnguenti. ſicut cum dicitur cyphꝰ
vini. Unde alabaſtrum vnguēti nardi.i.pixis
alabaſtro plena vnguēto nardi.de quo infra di
cetur vbi nardus. Unde Marmorei lapidis
nitidum genus eſt alabaſtrum. Forſan ob hoc
dictum.qꝛ forma ſplendet vt aſtruꝫ. Marmo
ris eſt ſpecies alabaſtrum vaſcula. de quo Pro
conſeruādis vnguētis ſepe cauatur
Alabanda dicitur etiā lapis precōſus.
Alabrū dicitꝰ inſtrumentū cuꝫ quo fila vertū
tur Unde Uertitur hoc alabro quicq̄d nec ſeia
fuſo Et dicitur ab ala ⁊ brios mēſura q̄ſi men
ſuratū alis Et nota ꝙ filum a colo ducitꝰ in fu
ſum.de fuſo in alabrū.hinc in girgillum.dein/
de in glomicellū.hinc in ſpaciū.poſtea in telaꝫ.
Alacer ſm Papiā dicitur fortis.gaudēs. expe
ditiuus.hilaris velox. Inde alacritudo ⁊ ala/
crimonia.i.leticia. Unde Eſt alacer validus.le
tus.velox q̄ꝫ notatur.
Alani dicuntur populi q̄daꝫ habitātes iuxta la
nuꝫ fluuiū.ſicut alemani iuxta lemanuꝫ.
Alapa eſt faciei percuſſio. ſicut colaphus colli.
Inde venit alapus.pi.⁊ dicitur ille qui patiē/
do alapas victū acquirit. Unde Si mihi das
alapam vere tibi do talionem. Hic alapaꝫ ma/
le colli dicas colophū q̄ꝫ.
Alauda.f.p.nomen auis.
Alauſa.f.p.nomen piſcis.
Alba.be.quedam ciuitas eo ꝙ alba ſcropha fu
it ibi inuēta . Itē alba etiaꝫ dicitur veſtis ſacer
dotalis linea ⁊ ſtricta que camiſia dicitur ⁊ po
deris ⁊ talaris ⁊ ſubucula ſm Papiam. Unde
Dicitur vrbs alba veſtitur preſbiter alba.

Albane.arū.ſunt nuces q̄ diu ſeruate ſtꝫ albe. ab albus.a.ū.

Albania Aſie eſt ꝓuintia vł regia.

Albani dicūtur homines eiuſdem regionis ꝓpter albos crines.

Albaſpina nomē eſt arboris.

Albea.ē ꝓpriū nomē aque.

Albedo.inis.i.albitas.

Albicies.f.p.i.albedo.

Albidꝰ.a.ū.ꝛ albinꝰ.a.ū.ē illud qđ nimis albū ē. Jn̄ albiditas.i.albedo.

Albidolus.a.ū.ē qđ aliq̄ntulū albet.

Albitū ē formula q̄dā.

Albū indeclinabile. ē liber in quo noīa ſanctorum ſcribūtur.

Albor dr̄ pallida albedo.ꝛ dr̄ ſignū lepre

Albugo. ē ſubtilis mēbrana. tenuis pellicła viſum impediens.ꝛ dr̄ glaucitas ꝛ albedo oculoꝝ. Vn̄ Aurora. Conturbans oculos albugo figurat hebreos.

Albula q̄dā fluuiꝰ ꝓpꝫ colorē aq̄ q̄ mō dr̄ tyberinꝰ a Tyberio rege in eo ſubmerſo.

Albumē dr̄ albꝰ liquor in ouo. Vn̄. Albugo viſus.albumen dr̄ oui. Jtē Albumē teſta centrū mēbrana vitellus. Sunt ptes oui q̄s q̄s diſcere debet.

Alburnꝰ eſt quedā mons Lucanie. eo ꝙ albeat.vł eſt idolū qđdā.

Albus.a.ū.i.candidus. Et differunt. Vnde. Albū natura facit eſt res candida cura.

Albus etiā ponit̄ pro ventre q̄ſi aluꝰ. vn̄ hic albiolus.li. Vn̄ Juuenalis. Cuiꝰ ꝛ albiolus. et lanā piguerat artus.

Albū ptoris.ē q̄dā tabula dealbata q̄ ponebat̄ in curia vł turri ptoris.in loco cōmuni.in q̄ ſcribebāt̄ ꝛ ponebātur noīa vocatoꝝ ad iudiciū ꝛ ad eiꝰ inſtātiā q̄libet citatꝰ eſſet.ꝛ ibi ꝓponebātur ſtatuta ꝛ edicta ptoris in groſſa lra. ita ꝙ ab oībꝰ legi poſſent. Et erat certa pena cōtra iſtū q̄ delebat iſtđ albū.qđ mō ſublatū eſt. De hoc in cle.i.de iudi.in Autꝫ.de litig.§.omnem.coll̄.viij.

Albagaria.ſunt ꝓcuracōes q̄s certe ville dn̄t dominis ſuis ad eos veniētibus.de reſcriptis ad audientiā.

Albergarie ſunt cenſus ſeu pactiōes que debentur ꝓ comeſtionibꝰ. De hoc per glo.in.c.pterea.de iur.patro.

Alcal dr̄ acetū valēs ad alchimiā.

Alce grece.ꝟtꝰ vł fortitudo latine.

Alcea.f p.i.ꝟbena.

Alcedo.inis.dr̄ auis q̄ p̄ ceteris auibꝰ pullos ſuos ſedule alit.ꝛ venit ab alo.alis.

Alceus.cei.pe.ꝓdu.fuit q̄dā poeta fortis qui inuectiuā ſcripſit.

Alchimꝰ.mi.ꝓpriū nomē viri. Vn̄ Aurora. Alchimꝰ ex Aron deſcēdēs ſtirpe ſacerdos

Alchimia dr̄ ſcia docēs facē auꝝ vł argentuꝫ ex pulueribꝰ metalli.ł q̄ ſcit ſepare auꝝ a cupro

Alchimiſta.ꝯ.p.q̄ ſcit iſtā artē.

Alcides.i.fortꝫ ꝛ formoſus.ł nomē ē Herculꝭ

Alcynoe. ē auis marina. q̄ i hyeme in ſtagnis oceani nidos facit.q̄ excubāte fertur pelagꝰ flātibꝰ ventis continua ſeptē dieꝝ tranquillitate putreſcere.ꝛ eius fetibus educādis obſequium ipā reꝝ natura ꝑbere. Vel dr̄ ab alcyone vxore Ceicis.q̄ dolore viri ſui mutata ē i auē iſtā. Vn̄ Ouidius. Alcyones ſole memores Ceicis amati.

Alea.f. p.quidam ludus vel inſtrumentuꝫ q̄ ludit̄ ab Alea q̄dā milite.qui in troyano bello iſtū ludū inuenit ſm̄ Hugꝫ. Pap.vero dicit. Alea tabula luſoria dicta a quedaꝫ qui hunc ludū inuenit. Vn̄ alea fortune ſortes examiat aurum.

Alearum.n.s.locꝰ vbi alee repōnūtur vł vbi luditur.

Aleator.oris.q̄ ꝑfectꝰ eſt in ludo aleaꝝ

Aleatoriū.n.s locus in quo ludit̄ cū alea. Jn̄ aleatoriꝰ.a.ū.quod ꝑtinet ad aleas. vel q̄ cum eis ludit.

Aleo.onis.dicitur qui frequēter ludit in ea.et perdit. Vnde. Sum nudus vt paſſer hoc fecit teſſer ꝛ aſſer.

Aleola.f.p.i.ꝑua alea.

Alemania.i.germania. ꝛ dr̄ ab alendo.qꝛ manat in pinguedie.vł dr̄ a lemado fluuio.

Alemanꝰ aliq̄s de tali terra.

Alers.i.doctꝰ.q̄ſi alienꝰ ab arte ꝑ ꝯtrariū.

Ales.tis me.cor.in obliq̄s.ꝯ.g.ē auis.ꝛ dicitur ab alo.lis.qꝛ alit ꝛ nutrit pullos ſuos.vel ſm̄ Hugꝫ.qꝛ aliter a nob.vł dr̄ mater vł nutrix.vt in hymno.A ſolꝭ ortus cardine.ꝛc.vel dr̄ turma militū que ꝛ acies dr̄.ꝛ hoc in bello q̄n̄ fortiores ꝓponūtur ad modū ale.ꝛ tūc dr̄ ab ala.le. Vnde Si volat eſt volucris ales ſi geſſerit alas.

Alexander ꝓpriū nomē viri.

Alexandria nomē ꝓuintie vł regionis.

Alga.f.p.ſm̄ Hugꝫ.eſt herba frigidiſſima creſcēs in mari. ꝛ ē q̄ſi fenū diſpoſita.ꝛ dr̄ a ꝟbo algeo.es . Etiā alga ſumit̄ pro quolibet quod mare eijcit.vn̄ mare dr̄ algoſum.eo ꝙ algā de ſe ꝓijcit.vł dr̄ alga ab alligo as.qꝛ alligat pedes vł manꝰ. Vn̄ Alga fit herba maris.ſꝫ dr̄ vlua paludis.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Algama.atꝭ.dr̄ ſūmitas vł'altitudo.
Algatis .f.t.dr̄ ſedes alta in celo.q̄i alēs aīas
Algenia dr̄ dolor algidus.
Algiditas .atꝭ.f.t.i.frigiditas.
Algidus.a.ū.i.frigidus.
Algor.oris.m.t.i.frigus.
Algorithmus.eſt ars numerādi.
Algoſus.a.ū.i.frigoroſus.
Algus.us.ui.i.algor vł'frigus.
Alia.m.p. eſt nomē fluuij ꝑ vnū l.ſꝫ cauſa me
tri aliqn̄ ſcribit ꝑ duo.
Albrū.i.alabrū eo ꝙ in eo librāt.i.voluūtur
fila.vł'librātur.i.ſoluūtur.
Aluledus.a.ū.i.frigid⁹ dulcꝭ ad mo⁹ ſoni or/
ganici.ꝛ dr̄ ab aule.arū.ꝓ fiſtul'.
Alienigena.ↄ.p.dr̄ q̄ſi aliene regionis.ł'alicā
gēte nat⁹ vł'genit⁹. Et dr̄ ab alon.i.alienuꝫ.ꝛ
geneſis natura ł'generacō Sic etiā terrigenia
francigena.oīa tł'ia ſtꝭ.ↄ.g
Alien⁹.a.ū.i.extraneus.
Aliet⁹.ti.i.merill⁹ ab alo.is.vł'vt dr̄ Pap.
Aliet⁹ ē auis ſilis aq̄le ł'maior. vñ Exiguas
in ſe vires aliet⁹ habēdo. Exiguas volucres de
p̄ſcit diripiendo.
Aliger.m.s.i.auis.ꝛ dr̄ ab ala ꝛ gero.q̄ꝛ gerit
ſe ſurſum alis ſuis exercendo officiū volandi.
et ſumit ꝓ veloce trāſſūptiue.dr̄ etiā aliger q̄i
aera legās.i.trāſiēs q̄ꝛ volādo aerea ꝑtranſit.
Alimē.i.alimētū.alibū.i.nutrimētū.
Alimonia idē.vł'etiā dr̄ panis dat⁹ pro deo.
ſcꝫ elemoſyna.Etiā ē loc⁹ in q̄ ſuātur nutrimē
ta.ꝛ dr̄ ab alo. Vñ Eſt alo fons rectus alimo
nia nominis huius. Nam paneꝫ querēs hinc
alimēta trahit.
Alimones.m.p'lis nūeri.i.nutritores.
Aliphan⁹ dicit cyphus puus habens puū fo/
ramen ad modū vitri gutturati ꝛ dr̄ q̄i alens
infantes.
Alipopiari⁹.m.s.dr̄ iaculator pile
Alipes.ↄ.t.i.velox q̄ſi hn̄s alas in pede.
Aliptes.i.plagaꝝ curator.q̄ꝛ eas fomētꝭ alit.
id eſt curat. Vñ Iuuenal'. Grāmatic⁹ rhetor.
geometer pictor aliptes.
Aliq̄d ē ↄpoſitū ex ali⁹ ꝛ q̄s.ꝛ mouet aliquis
aliq̄.aliqd̄ vł'aliq̄d.ꝛ ſcribit ꝑ d.
Aliq̄t ē gꝭ.o.indecli.ꝛ p'lis nūeri.
Aliſoriū.ē cutellus ſutoris.
Alitaris dr̄ meretrix q̄ a ſcurris nutrit.
Alittus.auis quedā q̄ gallice aſcia vocat. vñ
Ouidi⁹ Eſt hō fact⁹ auis vlnis alitt⁹ in alis.
vł'forte eſt alictus.
Alitudo.f.t.i.pinguedo.
Alitus.us.ui.m.q.i.nutrimentum vł'paſtus

Sꝫ alit⁹.a.ū.i.nutrit⁹. ſꝫ qn̄ aſpirat ſt flatū.
vt ptꝫ in loco ſuo.
Alitut⁹.m.s.dr̄ vermis volatilis.
Aliu⁹ vł'aliu⁹.dr̄ ager vł'agger iuxta aquā
Alius me.cor.in ntō.hꝫ alius in gtō.me.ꝓdu
Et differunt ali⁹ ꝛ alter.q̄ꝛ alius inter mł'tos
ſed alter inter duos . Vñ Grecista. De mł'tis
ꝓprie primus dices aliuſqꝫ. Sed prior ac al
ter dic concordare duobus. Iſtꝭ alteruter vter
aſſocies ꝛ vterqꝫ. Item aliter dicat.ſ.ꝙ ↄueni/
unt in hoc quia important diuerſitatē ambo.
ſed differunt.quia alius importat diuerſitatē
eſſentialem.ſed alter accidentalē. Differt etiaꝫ
alius a ceteris.nam alij dicūtur alio ex nūo.ſꝫ
ceteri ex eodē.
Alectorius.dicit lapis qui in ſtomacho galli
reperitur.
Alecto. onis. dicitur inſtabilis qui nō habet
requiem vel eſt quedam furia infernalis. q̄rū
ſunt tres. Unde Tres agitant mentē furie ra
tione carentem. Cū mens bachatur tunc alle/
cto vocitatur . Et cum mente fera diſputat in
ore megera . Tunc eſt theſipone cum produnt
iurgia voce.
Allectus.a.ū.qui palam eſt electus. vel dicit
ↄfirmatus.
Allec piſciculus ad liquorē ſalſamentoꝝ ido
neus. Et dr̄ ꝙ viuat ex ſola aqua.nihil aliud
comedens. Vñ Quattuor ex puris vitā du/
cunt elementis. Allec vnda fouet.ignis paſcit
ſalamandrā . Talpam terra nutrit.aer quoqꝫ
cameleontem.
Allegoria.f.p.eſt myſteriū ł'ſilitudo qn̄ in p̄fi
guracōe loquimur vbi aliud eſt in voce. aliud
in ſnīa. Et dr̄ ab allon quod ē alienū.ꝛ gorus
ductio vł'locucō.q̄ꝛ vnū dr̄ ꝛ aliud intelligit
Circa qd̄ notandū ꝙ om̄is ſacra ſcriptura q̄/
driformi racōe diſtinguitur ſiue exponit. Aut
eīm in hiſtoriaco vł' lrāli intellectu.aut allego
rico.aut onagogico.aut tropologico. vł' mora
li ſolet accipi. Hiſtoria nāqꝫ eſt quādo res ali/
qua quomodo ſm̄ lrām dicta vł'facta ſit.pla/
no ſermone refertur.vt cum dicitur. Populus
iſrł' ex egypto ſaluatus tabernaculū dn̄o fecit.
Et dicitur ab hiſteron.i.videre vł'cognoſcere
quia antiquitus nemo ſcribebat hiſtoriā niſi
qui vidiſſet. Et ſic quando dictiones intelli/
gūtur ſimpl'r vt ſonāt.eſt ſenſus lrālis.vł'hi/
ſtoric⁹. Allegoria āt ē. cum verbis ſiue rebus
myſticis p̄ſentia xpi. ꝛ eccleſia ſacramēta ſign
tur. Verbis videlicet vt ait Eſaias. Egredie/
tur virga de radice yeſſe. quod aperte eſt dice/
re. Naſcetur virgo Maria de ſtirpe Dauid.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et de ea xp̄s naſcetur. Rebus miſticis ē popu
lus iſrl' ab egyptiaca ſuitute per ſanguinē ag
ni liberat⁹. Allegorice eccl'iaꝫ ſcat q̄ ꝑ paſſiōeꝫ
xp̄i a demoniaca ſuitute liberata eſt. Et nota ꝙ
allegoria mlt'ꝫ mōis exponit̄. Qn̄qꝫ a pſōa vt
Jſaac ſignificat xp̄m. Qn̄qꝫ a re. vt aries occi
ſus ſignificat xp̄i carnē paſſam. Qn̄qꝫ a loco.
vt xp̄s p̄dicatur⁹ aſcendit in montē. vbi emi/
nētia loci ſignificat ei⁹ ſapiam ⁊ excellentiam.
Qn̄qꝫ a nūero vt apprehenderūt ſeptē mulie
res virū vnū. i. ſeptem dona gratiaꝝ xp̄i. Qn̄
qꝫ a negocio l' facto. vt interfectio Golie a Da
uid. interfectionē dyaboli a xp̄o ſigt. Anago/
gia autē ad ſuperiora eſt ducens. locutio que
de premio futuro. ⁊ de ea que in celis ē vita fu/
tura. apertis ſiue miſticis ſermonibus diſpu/
tat. Apertis vt cū dicitur. Beati mundo corde
Miſticis vt cum dicitur. Beati qui lauant
ſtolas ſuas vt ſit illis poteſtas in ligno vite ⁊
per portas intrent ciuitatē. Quod ſic exponit̄
Anagogice. Beati qui mundant cogitacōnes
ſuas ⁊ actus. vt ſit illis poteſtas videndi do/
minū noſtrū Jh̄m xp̄m. qui dicit. Ego ſū via
vita ⁊ veritas. ⁊ per doctrinā ⁊ exempla prece/
dentiū patrum intrant in regnū celoꝝ. Et ſic
eſt dr̄a inter allegoriam ⁊ anagogiam. quia al
legoria eſt myſticus ſenſus pertinens ad mili/
tantem eccleſiam in qua ſumus. Sed anago/
gia eſt apertus ſenſus pertinens ad eccleſiā tri
umphantē que eſt cōmunitas ſanctorum iam
triumphans ⁊ regnans. Tropologia vero eſt
moralis locutio que ad inſtructionē ⁊ correctō
nē animoꝝ myſtice ſiue aperte reſpicit. My/
ſtice. vt ait Salomon. Omi tp̄e ſint veſtimē
ta tua candida. ⁊ oleū de capite tuo non defici/
at. quod eſt dicere. Omni tempe ſint opa tua
munda. ⁊ charitas de corde tuo non deficiat.
Aperte vt Joannes dicit. Filioli. non diliga/
mus verbo neqꝫ lingua. ſed opere ⁊ ꝟitate. Et
vt breuiter habeas. hiſtoria docet factū Tropo
logia faciendū. Allegoria credendū. Anago/
gia appetendū. Unde. Littera geſta docet. q̄d
credas allegoria. Moral' q̄d agas. quo tēdas
anagogia. Hec patent in hac dictione hirl'm.
Hiſtorice em̄ eſt nomen ciuitatis. Tropologi
ce eſt typus anime fidelis. Allegorice figūa ge
rit eccl'ie militantis. Anagogice typū gerit ec/
cleſie triumphantis. Un̄ Sicut hirl'm polis
eſt terrena. fidelis Conſtans eccl'ia mons for/
tis patria ſumma.

Alleluia ē hebraicū ⁊ habet accentum acutum
ſuper extremā. Et ſm̄ diuerſos diuerſimode ex
ponitur. etiā diuerſa habet ſignificata ſm̄ Hu
guitionē. Cum autem gauiſim in hiſtorijs po
nitur ⁊ ſupabundanter nec eius ſignificatum
propter nimiam mentis iubilationem expri/
mi poteſt. tunc eſt interiectio ſignificacōis gau
dentis vel exultantis ⁊ ſignificat leticiā domi
nice reſurrectionis. vt patet in quibuſdam of/
ficijs vbi continue frequētatur iſte terminus
all'a. Sed ex quo circa expoſitores variat̄. ido
Huguitio ſic exponit. Alleluia. id eſt laudate
nomen domini. Hieronymus ſic. Alle. i. crea/
tura. lu. i. laudat. ia. i. dominūqꝫ. Aug⁹. Alle. i.
ſalua. lu. i. me. ia. i. domine. Ambroſius. Alle.
lux. lu virtus. ia. vita. Gregorius ſic. Alle. pa
ter. lu. filius. ia. ſpiritusſanctus. Beda Allelu.
id eſt laudate. ia. dominum. Uel ſm̄ aliquos.
Al. altiſſim⁹. le. leuatus in cruce. lu. lugebant
apoſtoli. ia. iam ſurrexit. Ul' All'a. id eſt lauda
te inuiſibilē. vl' narrate deo laudes. vl' laus ti/
bi xp̄e. Et Alleluia iſta vox leticie ⁊ iubili pri/
mo audita fuit a Joanne in inſula pathmos.
vt patet in Apoc̄. ⁊ vtimur ea tm̄ in diuinis
laudibus. Et ſm̄ aliquos eſt nomē maſcl'i. gꝫ.
eo ꝙ vtimur ea pro deo. ⁊c̄. Un̄ Gregori⁹. pa/
trē natū ſignat quoqꝫ pneuma. Denotat Am/
broſi⁹ ꝙ ſit lux vita ſaluſqꝫ. Saluū me domie
fac eorum denotat. Aug⁹. Laus tibi ſit chriſte
Hieronymus comprobat eſſe. Et ſm̄ Raba/
nū iſta duo nomina. Amē. ⁊ All'a. non ſūt trāſ
lata. ſed retinent propriā ⁊ primā impoſicōeꝫ
ꝓpter reuerentiā. quia Joannes in Apoc̄. di
cit ſe ea ab angelo audiuiſſe. vl' qꝛ alleluia gau
diū ⁊ laudē celeſtē ſigt q̄ꝺ nemo nouit huius
ſeculi. ⁊ per ꝯſequens exponi non poteſt. quia
ignota. ſꝫ ſub notis vocabulis exprimitur im
proprie.

Allibrati dicūtur q̄ deſcripti ſunt in libro ciui
um vl' cōmunitatis alicui⁹ ciuitatis.

Alliſus. a. ū. i. leſus.

Allitor. m. t. i. cementari⁹.

Alliū dr̄ q̄ſi olidū. i. fetens. vl' ſm̄ Pap. eo ꝙ
oleat. cui⁹ odolem venenata fera non ſuſtinet.
leo ⁊ pardus fugiunt. Homo pro cibo ſumit.
et viſceribus infundit pro medicamento non
pro cibo. ſumatur ab egrotantibus nō ab epu/
lantibus. Hoc autem genus ſm̄ Hypocrateꝫ
calidum eſt ⁊ deducit vermes. Corporibus q̄/
dem bonū eſt. oculis ꝟo pernicioſum. qꝛ in cibo
ſumptū oculis caliginē facit.

Allobroges. dicūtur burgundinenſes. nomē
gentile eſt.

Allodiū. n. s. dr̄ hereditas quā vendere vl' do
nare poſſū ita vt mea ꝓpa Et ꝓpe vocat̄ fun/
d⁹ ſiue curia ruſtica l' ad quē agri vl' māſus ꝑti

nēt. ⁊ dicit̄ ab allos qđ eſt alienū ⁊ odalaus. q̄ſi aliena laus. q₂ alieni laudāt te ſi habes bonā hereditatē. vł q₂ allodiuʒ talis hereditas laudat̄ ſi bona fuerit. Et hʒ etiā ſcribi p ſimplex l. ⁊ tūc dr̄ ab alo. q₂ alit ⁊ nutrit nos. Etiā pt dici ab alieno. q₂ alienat̄ de vno ad aliū

Allo. maſcu. t. eſt inſtrumentū acuendi cultellos. ⁊ eſt lapis rotundus cum quo vł in q̄ faber purgat inſtrumenta. vt ſint acuta Itē alla f. p. idem.

Allopholus. pe. cor. i. alienos. vn̄ in Aurora. Cerne q᷑ allophilus hoſtibꝰ ille dat̄.

Allon interprat̄ alienū.

Allopathia vł allopathe grece ſm Hug᷒. id eſt aliena paſſio q̄ ab alio infert̄. vł ſm Pap. paſſio ab alio in aliū trāſiens

Allopeda ē nomē piſcis

Allotha q̄dā piſcis.

Allotheta ē mater omniū figuraꝝ. ⁊ dicit̄ ab allos qđ eſt alienū. ⁊ theſis poſitio. quaſi aliena poſitio accidentis pro accidente. Cōfundit in genera. vt lis eſt de paupe regno. Numerum vt turba ruunt. Caſum vt vrbem quaʒ ſtatuo veſtra eſt.

Allopaſis ē modus conſtruēdi reciprocus vt ſit in ꝯſtructiōe tranſitiui reciproca. Et dr̄ ab allion. i. alienū ⁊ paſſis paſſio.

Allutes. tiū. ⁊ allutia. oruʒ. loca cenoſa. i. ceno plena vbi fluuiꝰ abluendo dimittit cenum et putredinem.

Alluuio. onis. ⁊ alluuies. ei. i. alluuiū. vł aq̄ſitas aq̄ꝝ inundātia. Job. xiiij. Alluuione paulatim terra ꝯſumit̄.

Alluuiū. n. s. eſt latens incrementū qđ fit cuʒ fluuiꝰ ex vna pte addit̄ ripe. vł dr̄ ꝯſumptū riparū ab aquis.

Alluuiꝰ. m. s. dr̄ ager quē paulatim fluuiꝰ abluendo in agrū reddit.

Alluuioſus. a. ū. i. cenoſus plenꝰ alluuio.

Allux. dr̄ maria pedica. ab ad ⁊ luceo. d. m. l. q̄ſi ad alias lucēs in magnitudine. vn̄. Eſt manuū pollex ſʒ dicat̄ pedis allux.

Almus. a. ū. i. ſctūs. pulcer. nutriēs. Et dr̄nt almus ⁊ ſctūs. Vn̄ Ad corpꝰ ſctūs ad mentē ptinet almus Jn̄ almitas. almitudo almicies id eſt ſanctitas oīa idē.

Almilucerna. f. p. locus amenus qui freq̄nter illuſtratur.

Alnia. mons ē apud ſmirnam.

Alnus feminini gñ. s. quedam arbor. eo q᷑ a nimis alatur. Inde hoc alnetum. ti. et eſt locꝰ vbi creſcunt alni.

Alneus. a. ū. i. de alno exiſtens.

Alnum. fructus alni.

Aloa. f. p. dr̄ arbor odoris ſuauiſſimi ſm Pap. q̄ in India naſcit̄ ⁊ lignū eiꝰ vice thymiamatiſ altaribꝰ adolet̄. vn̄ ⁊ nomē traxiſſe credit̄. Itē ſm Pap. ⁊ Iſidoꝝ ē herba ſuauiſſimi ſucci. ⁊ ꝯſtringitur ſuccus iſte ad modū picis. ⁊ eſt fere eiuſdē coloris. ⁊ eſt valde medicinalis. Et poteſt declinaē hec aloe. huiꝰ aloes. vł hec aloa huius aloe. vt dicit Brito. ſm autem Hug᷒. aloes. is. ſumitur pro quodam vnguēto amariſſimo facto de aloa.

Alogia dr̄ conuiuiū ſine ſmone. quia antiq̄ ſilenter prandebāt.

Alogij dicūtur heretici ſine v̄bo. q₂ v̄bo dei nō credāt. reſpuentes Joannis euangelium ⁊ apocalypſim.

Alogꝰ dr̄ lr̄a vł nota in libris emendadis

Alopex. i. vulpes. Jn̄ alopicia. i. vulpecula. ł alopicia. i. alienacō capilloꝝ. vn̄. Muſculus in tibia. ſemp manet alopicia.

Alopicioſus. a. ū. i. caluus.

Alopia. f. p. lepra quedā.

Alopus. ē q̄ ꝑpter mercedē patit̄ aliq̄d.

Alphabetū. n. s. i. abecdarium.

Alphagus vł alpagus. i. ſcalpēs vł effodiēs.

Alphanꝰ. m. s. ē falſus mēdicus.

Alphita. f. p. ē primū granū maturū ⁊ altiſſimū in ſpica. ⁊ dr̄ ab alpha. i. ꝓncipiū. vł dr̄ farina hordei vł polenta

Alpis raro inuenit̄ in ſingulari. Et dicunt̄ alpes alti montes p̄ alijs montibꝰ eminētes. Et dicūtur alpes q̄ſi alta petētes. vł q̄ſi altipedes id eſt montes. ⁊ nō eſt cōpoſicō. Et ē tractuʒ a lingua galloꝝ qui alpes altos montes vocāt. Et ab alpes dicitur alpinus. a. ū. i. aliquis. in montibus habitans Inde tranſalpinus. i. vltra alpes exiſtens.

Alpinas. atiſ. ꝯ. t. nomen gentile. aliq̄s natꝰ in alpibus vł de alpibꝰ exiſtens.

Alſa fluuiꝰ q̄dā. Jn̄ alſatia ꝓuintia. ⁊ alſatiꝰ. aliq̄s de tali prouintia.

Altare. n. t. i. ara. ⁊ dr̄ quaſi alta ara. quia altaria ſolent fieri in altis locis. Et iſta noīa altare altariū altar idem ſignt. ſcʒ altum locuʒ vł altum edificium vł lapidem in alto poſituʒ ſuper queʒ offerūtur ſacrificia. Et nota q᷑ ara ſm quoſdam differt ab his. quia ara dicitur illa eleuatio ſine lapide lato tegente. ſed altarium vel altare ſignificat lapideʒ ſuprapoſitū vnū tamen ſepe pro reliquo ponitur. Vł ſic differt quia ara ſm aliquos eſt ſolius dei. altare vero ſanctorum ⁊ deoꝝ gentiliū. Scđm v̄o Greciſtā econuerſo. ⁊ melius altare dicitur dei. ⁊ ara

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſanctoꝝ. Unde ꝓpheta. Tunc imponent ſup
altare tuū vitulos. Uñ. Eſt altare dei diuoꝝ
dicimus aras. Nota etiā ꝙ ara vel altare ſiḡt
corpus xp̄i in cruce. calix tumulū vel ſepulcrū
patēa lapidē ſepulcri. corꝑale ſeu byſſ⁹ ſyndo/
nē in qua xp̄us erat inuolut⁹ in ſepulcro. Uñ
Ara crucis tūuli calix. lapidiſqꝫ patena Syn
donis officiū candida byſſus habet.
Altariolū n. s. i. paruum altarium.
Altea. f. p. malua ſiluatica. Uñ. Alteā dico il
lam quia creſcit in altum.
Altellus dr̄ Rhomul⁹. eo ꝙ a lupa ſit alitus
Alter et alius differūt. vide ſupra in ali⁹. Jn̄
alteruter. i. alter de duobus. i. ille vel ille vl' vter
qꝫ ambo.
Alteratus a. um. i. alter effectus.
Altercatio. i. certatio vel litigatio.
Altercator. diſputator. certator. litigator
Alteritas f. t. viciſſitudo.
Alterna. i. mutua.
Alternans. i. dubitans vel errans
Alternus a. um. i. viciſſitudinarius
Altiboans. i. alte clamans.
Alticula f. p. dr̄ parua altilis vel nutrix.
Altigradus a. um. i. alte gradiens. vel qui eſt
in alto gradu
Altilis cō. t. et hoc altile pe. cor. dr̄ res que ad
hoc alitur et pinguior fiat ⁊ vt occidatur. vt por
ci ⁊ volucres domeſtice. ⁊ dr̄ qñqꝫ ſubſtātiue.
hec altil' qñ ⁊ hoc altile Uñ in euangelio Tau
ri mei et altilia occiſa ſunt Pap̄. dr̄. Altilia vo
latilia ſagmata ſtudio Et priſcianus dicit Al
tilia dicimus ab eo ꝙ eſt alere. Altilia q̄ alti
lia vocamus. ⁊ cor. pe. Uñ Greciſta. Omnis
ſiluaꝝ ſolet altilis eſſe domorum.
Altiloquus a. um. qui alta loquitur.
Altio. onis. i. alitio ab alo.
Altiſonans o. t. i. altum vel ex alto ſonans
Altiſonus. i. alte ſonans
Altithronū n. s. i. ſedes regia. Jn̄ altithron⁹
qui ſedet in iſta ſede.
Altitonans. o. t. i. qui alte tonat. vel ſubſtanti
ue dicitur deus altitonans ⁊ trinitas ſancta ⁊
verbum. et aer. et celum
Altor ꝑ ſyncopā ꝓ alitor. i. nutritor Jnde al/
trix vel alitrix. vl' nutrix.
Altrinſecus. i. alter. vel econtrario vtrūqꝫ
Altriplex o. t. qui vel q̄ eſt aīo duplx ſꝫ Hug̃
ſed ſm Pap̄. i. duplex doloſus
Altus. a um. ꝑ ſyncopā ab altor vel alo id eſt
alitus Uel altus a. um. ab alto. as. de q̄ etiam
altiſonus ⁊ altitonans ſiḡt plura. primo eniꝫ
idem eſt quod ſublime vt celum eſt altū. Se
cundo. i. difficile. vt iſta queſtio eſt alta. i. diffi
cilis. Unde Porphirius. Altiorib⁹ quidem
queſtionibus abſtinēs ⁊c. Tertio dr̄ ꝓfundū
vt infernus vel mare eſt altum. eo ꝙ ibi raro ꝑ
tingimus fundū Et nota ꝙ altū ⁊ ꝓfundū ſūt
reciproca eo mō. oē eni quod eſt altum deorſū
conſiderando eſt ꝓfundum. et oīe ꝓfundum
ſurſum cōſiderādo dr̄ altum. Unde. Oē qđ
eſt altum numeres ſi retro ſit imum.
Aluear alueare vl' aluearīū idem. et eſt vas in
quo apes deliteſcunt.
Alueus m. s. dicitur venter fluuioꝝ. vel dicit̄
vas factum ad modū aluei fluuij in quo pe/
des lauātur ⁊ olera ⁊ carnes Jnde alueolus li.
diminutiuum tam aluei fluuij q̄ꝫ aluei vaſis.
Danie. xiiij. Jntriuerat panes in alueolo.
Ponit̄ etiā alueus ꝓ vaſe quadrato capaci i
quo metallum ardens immergitur. vt per an/
tipariſtaſim. i. contra reſiſtentiam indueretur.
Jtem alpheus eſt nomē fluuij. et interpretat̄
rectitudo. Unde fingitur ꝙ alpheus ſequitur
arethuſam vt rectitudo virtutem
Alumen. n. t. i. ſalſugo terre. i. luti. ⁊ dicitur a
lumen. eo ꝙ ceteris coloribus prebet lumē vl'
alumentū. vl' ab alo. quia colores quib⁹ miſce
tur alit. Sed alij dicunt ꝙ alumen ſit infern⁹.
et ſic producit mediā. et dicitur ab a quod eſt
ſine ⁊ lumen quaſi ſine lumine
Alumnatus a. um. i. nutritus.
Alūnus. m. s. dr̄ qui nutrit l' q̄ nutritur. Uñ
Eſt et qui nutrit et qui nutritur alumnus.
Alus a. um. i. largus.
Aluta f. p. dr̄ pell' artificioſe ⁊ curioſe cādida
ta. et dr̄ ab alo is. q̄ alit pedes a frigore.
Unde Juuenalis. Appoſita nigre. lunaꝫ ſub
traxit a lute.
Alutarius dr̄ pelliparius q̄ vl' opatur pelles
cādidatas vel tinctos vel qui eas candidat.
Alutum dicitur calceus peregrini ⁊ dicitur ab
a quod eſt ſine et lutum. ꝑ cōtrariū. q̄ ſepe eſt
cū luto vel dicit̄ cortex arboris quercine qua
cerdones preparant corium
Alutarinꝫ dr̄ aliquid factū de luto. vt paries.
Aluus et venter ⁊ vterus idem ſiḡt. ſ. partem
corpis aīalis. ſed tamē ꝓprie differūt. q̄ ven
ter eſt generalius in ſiḡndo. q̄ cōuenit tā aīali
bus brutis q̄ꝫ rationalibus ſed alia duo ſolū
conueniunt hominibus Sed adhuc differūt
quia aluus dicitur virginis. ſed vterus mu/
lieris ꝑgnantis Uñ Greciſ. Eſt venter mr̄is
⁊c. Attri etiā venter attribuit mulierib⁹. Uñ
Bñdcūs fructus vētris tui Jtē. Btūs vēter
qui te portauit. Et ꝑ hoc pater ꝙ vnū ſepe po/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

niẗ pro reliquo Item aliter pōt aſſignari dr̄a.
q2 venter eſt ps digerēs ⁊ cōſumēs cibos ac/
ceptos.et dicíẗ venter q̄i ventū tenēs vł q2 p
totū corp⁹ vite alimēta trāſmittit ⁊ dr̄ ps exte
rior in q̄ appet pinguedo extriſecus. et ptēdiẗ
a pectore vſq3 ad inguinē.ł dr̄ a venio is.q2 re
cipit cibū venientē. Sed aluus eſt pars in q̄
ſunt ſordes que purgari ſolent. Et dicitur al/
uus eo q2 abluat vel purget ventrē intrinſec⁹.
Et dicitur ab alo.quia alit corpus et nutrit.
Item aluus virginis dicíẗ quaſi albus.q2 vt
frequenter virgines habēt albos vteros. ł q2
debent eſſe albe. i.caſte. Uterus vero dicíẗ ab
vtilitate. et ē mulieris pregnātis.vel dicitur
ab vtendo.quia mulier vtitur multiplici cibo
ad fouendū fetum.vel dr̄ ſic eo q2 duplex ſit ⁊
ab vtraq3 in duas ſe diuidit ptes vel q2 inte
rius impleatur fetu. Uñ. Uenter conſumit.
vterus parit.egerit aluus.
Aluulus.i.puus aluus.

A ante M

Ama f.p.auis nocturna ab amādo puulos di
cta vnde et lac prebere fertur naſcentibus hec
dr̄ et ſtrix a ſtridore. Itē ama dr̄ vas ad fundē
dum vinū. Iñ venit amula.dimi.pua.ama.
Amadrias in ſingulari.et in plurali amadria
des dec.ſunt arbor3 q̄ſi amātes driades.i.arbo
res.Drias enim eſt arbor
Amalech ppum nomē.et interpretatur cōtra
rius vel terram lingens vel populus labens
et fuit filius Eliphaz.primogeniti Eſau.po/
nitur etiam pro praua gente ab eo deſcendēte.
Unde Rex amelech ſed gens amalech cogno
ſcitur eſſe.
Amamen amamentum amatus us.ui.oīa
idem.i.amatio.
Aman interpretatur iniquitas.
Amanitis tidis.fe.ge.ſed amanites eſt g.ma.
Unde ij. Regl.xiiij.debet dici. Naaman ama
nitis non amanites
Amantilla herba quedam.
Amaracus m.s.quedam herba vel ſm fabu/
las quidam puer qui dum ferret vnguenta et
cecidiſſet mortuus eſt ⁊ mutatus in florē ſui
nominis. Et vnguentum quod inde fit dicíẗ
hoc amaracum
Amarellus m.s.auis quedam. Uel.
Amarellus a.um.dimi.ab amarus.
Amarillus arbor quedam
Amarillum fructus eius.
Amaritilla herba quedam.
Amartia.i.peccatum.
Amartigenia.f.p.dicitur origo peccati
Amartigenati ſunt libri de originali pctō.
Amartitis.i.peccator.
Amartiolus idem.
Amarina dr̄ genus virgulti amari.
Amator m.t.i.amaritudo.
Amaricoſus a.um.i.plenus amarore.
Amarus a.um.i.aſper.crudelis.ſeuerus ab h̄
nomine mare.vel econuerſo mare dr̄ ab amar⁹
Et amarū et dulce opponūẗ.⁊ ſignt extremas
ſpecies ſaporis. Dulce eni ſignificat ſaporem
delectabile guſtui.ſ3 amarū econuerſo acetoſū
et minus delectabile. Iñ amaritudo qd̄ qñ3
inuenitur pro triſticia.
Amaruſta.i.pomatiana.
Amaruſcus f.s.arbor iſtius fructus. pom⁹ ſil
ueſtris
Amaſa f.ppriū nomē viri de q̄ dr̄ ij. Re.xvij.
Amaſan vero conſtituit Abſalon p Ioab
Amaſio onis.m.t.i.amaſius.
Amaſiol⁹ m.s.diminutiuū.i.paruus amaſi⁹.
Amaſiunculus dimi.idem.
Amaſius m.s.i.qui intempate amat.vel q̄ in
tempate amatur. Et eſt amaſius luxurie amic⁹
honeſtatis inimicus.
Amaſia.mulier que amat ſine lege. Inde ama
ſiuncula.i.parua amaſia.
Amathi interpretatur veritas.
Amatorculus m.s.puus amator
Amatricula.i.parua amatrix.
Amazones dicuntur quedam mulieres.ab a
et mazon quod eſt mamma.quaſi ſine mam/
ma.ſcilicet dextra quaz inurebant.ne impedi
ret eas in ſagittando ⁊ eā nudabant.et hoc etí
am faciebant de ſiniſtra ne clypeus impediret
Eedem dicte ſunt vnimamme He ſine viris
viuunt. Unde Uirgilius Enei xi. Pulſant ⁊
pictis bellantur amazones armis. Et ſcias q2
vt dicit Iſidorus ethymol.viij.tria ſunt gene/
ra conſuetudinum Sicut ſcythar vbi femi/
ne et viri in pugnam eunt Amazones vbi ſo
le femine Rhomanorum aliarūq3 gentiū vbi
ſoli mares.
Ambactus a.um.i.circamactus. ſicut ſolet eē
quiſquis dubitans.
Ambages gis.dubia locutio.
Ambago fe.t.dicitur dubia locutio ſermoīs.
prolixitas verborum ⁊ circūitus vel circūlo/
cutio. Et ſic hec eſt vera. Canē comedere panē
Inde ambagioſus.i.dubitabilis.ł dubitatō
vel dubitatione plenus.
Ambaſiator maſcu.t.eſt legatus principis in
arduis negocijs.et ambaſiata eſt hmōi legatō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

concilioꝛum vel principum in cauſis ſuis
Ambeſus vl' ambeſtus.i.coꝛroſus vl' comeſt⁹
Ambi.i.Fu.ab ambiendo.i.circũeundo dicti
Ambidens.f.t.i.ouis hñs in ſupioꝛi pte den
tem vnũ ⁊ alium in inferioꝛi.
Ambidexter.m.s.dr̃ q̃ vtraq; manu vtit̃ pro
dextra.ſicut fuit Aoch.vt hẽt in libro Judicȝ
Ambifari⁹.m.s.dr̃ dupl'r loq̃ns
Ambigna.f.p.dicebat̃ ouis q̃ cũ geminos pa
reret cũ ipis ſacrificabat̃. vñ dr̃ quaſi ex vtra/
q; pte hñs agnos.
Ambigarũ.i.ex ambab⁹ ptib⁹
Ambigu⁹.a.ũ.i.dubius.⁊ dr̃ ab ambo ⁊ ago
vl' eligo. quia qui dubius eſt nec hoc agit vel
elegit.nec hoc plene dimittit.ſed aliq̃d vtriuſ
q; partis ſectatur.vel dicit̃ enſis. Jnde ambi/
guitas ⁊ ambiguoſus.id eſt dubitabilis. vel
plenus ambagibus.
Ambiguuȝ ẽ vbi opiniones ſunt ⁊ iura varia
videt̃ur.de ſen.ex con.inter alia. Et ius ambi
guũ ẽ p ſũmũ pontific̃e declarãdũ.e.p venera/
bilẽ.§.racõib⁹ q̃ fi.ſunt legit.
Ambiloqu⁹.a.ũ.i.bilinguis. q̃ nũc h̃ nũc illð
affirmat. Jnde ambiloquium.id eſt talis lo/
cutio.
Ambitio.onis.f.t.i.circũdacõ vel cupiditas ⁊
maxime honoꝛis. Jnde ambitioſus.id eſt cu/
pidus.⁊ pꝛopꝛie honoꝛis Jnde ambicioſitas
id eſt cupiditas.⁊ hec ambities.ei.p eodem ⁊
qꝛ ambitioſoꝛ ẽ blãdiri.iõ ambicõ ponit̃ qñȝ
p adulacõe ⁊ blãdicijs.
Ambit⁹ qñ ẽ pticipiũ idẽ eſt qð circũdatus.⁊
ſic ẽ media longa. Unde Ouidi⁹. Juſſit ⁊ am
bite circũdare littoꝛa terre. Sed quando ẽ no
men.tunc eſt media coꝛ.⁊ idem eſt qð circũit⁹.
Unde Lucanus. Letalis ambitus vrbia.i.
circũitus. Et Hugl'.exponit etiam pro ſuper/
bia.vel dicitur tranſſumptiue affectus homi/
nis.ſ.cupiditas.ab ambio.is.qꝛ iſte qui vult
honores.ambit ⁊ circũit potẽtes ⁊ magnates
ſicut muri ciuitatẽ oꝛãdo.tã p ſe q̃ȝ p amicos.
vt valeat honores obtinẽ.
Ambo.onis.m.t.i.pulpitũ.vbi ex ambab⁹ pti
bus ſunt gradus. Etiam ſumitur pro loco ſer
mocinandi.vl' vbi legit̃ euangeliũ.vl' pro gra
du ſimpliciter Et ideȝ dicitur amo.onis. Sȝ
ambo.oꝛũ.n.s.pl'alis numeri tm̃ ab ampho
greco.quod equipollet amphi.quod ſignificat
circum.id eſt vterq; vl' duo. Et nota q᷑ ambo
diuidit ⁊ colligit.duo colligit ⁊ non diuidit.
Unde vere poſſum dicere Jſti duo ferunt hũc
lapidem.ſed non. Jſti ambo ferunt hunc lapi
dem niſi vterq; ferat. Unde. Pulpita deſignat
ambo.duo colligit ambo.
Ambra.f.p.herba q̃dã l' ſpẽs valde chara.
Ambriſitera.l' ambriſibula.f.p.dr̃ aſpis q̃ hȝ
duo capita.vnũ in loco ſuo.alið in cauda.cu/
ius oculi lucent vt lucerna.
Ambro.onis.maſ.ter. dr̃ pꝛopꝛij patrimonij
ↄſũptoꝛ.leccatoꝛ.guloſus.⁊ eſt idem qð lurco
manducus.ardelio.ganeo.ſed intereſt.
Ambro dicitur iſte q̃ ſcit bene iudicare de ſapo
reciboꝛum.⁊ libenter guſtat bene ſapoꝛata Lur
co dr̃ iſte qui guloſe ⁊ immũde om̃ia deuoꝛat
ſic dictus a lues.quod eſt ſoꝛdes.vl' a lura qð
eſt os vtris. Manducus dicitur iſte qui oꝛe
hians turpiter mãducat. Ardelio ab ardeo.q̇a
ardens eſt in leccacitate Ganeo q̇ moꝛatur in
tabernis.quia ganeũ eſt taberna vbi fit leccaci/
tas. Jnde ganeo leccacitas. Jnde ganeo talis
leccatoꝛ. Jtem ambrones dicuntur homines
deuoꝛãtes ⁊ leccatoꝛes. Et ab ambro veit am/
broninus.a.ũ. Unde quidam cum vellet ali/
um redarguere.ait. Tu habes lurconinã buccã
et ambronina labia volens ſignificare q᷑ mul
tum ⁊ turpiter comedebat.⁊ libenter de bene ſa
poꝛatis.
Ambroſia vl' ambroſiana.f.p.quedã herba p̃
dulcis ſapoꝛis diuina dicta.eo q᷑ inde paſcan
tur equi deoꝛum. Unde ⁊ ambroſia dicit̃ quã
doq; nectar vel cibus deoꝛum. Jnde ambroſi⁹
a.ũ.id eſt dulcis vl' guloſus.⁊ tunc ab ambro
dicitur.
Ambroſius.m.s. vn⁹ de quattuoꝛ doctoꝛib⁹.
et interpꝛetatur odoꝛ diuinus.vl' nectar dul/
cis. Jnde ambroſianus.aliquis de oꝛdine ſan
cti Ambroſij.
Ambubaia.f.p.femina freq̃ns circa balnea q̃
ſi ambiens balnea. Unde Oratius. Ambu/
baiarũ collegia farina copl'e. Ul' ambubaia.i.
tibicina vl' ſymphoniſtica.
Ambulacrũ ⁊ ambulatoꝛiũ p eodẽ dicitur lo
cus ſpacioſus.ad ſpaciandũ aptus.vl' etȝ pro
poꝛticu repitur.vl' ſm Papiã. Ambulacrũ eſt
ſpaciũ ambulandi.
Ambulus.a.ũ.pe.coꝛ.i.velox.quod ⁊ ſubſtan
tiue ponitur pro curſoꝛe. qui cauſa feſtinacõis
legatur.
Amburbale vl' amburbiũ. id eſt ſacrificiũ qð
circũit ciuitatẽ.
Ambuſtus participium.id eſt circũuſtus.vel
vſtulatus.
Amella.f.p.quedam arboꝛ que iuxta mellam
fluuiũ creſcit cui⁹ flos dr̃ hic amellus. Unde
Uirgilius in geoꝛgi. Eſt etiam flos in pꝛatis
cui nomen amello.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Amelech .nomē regis pro quo.iiij. Regū legit̄
ſm quoſdā Amalech ⁊ male.q2 dr̄ apd̄ Joas
filiū Amelech.
Amen.i.vere vl' fideliter ſiue eternal'r. ⁊ ſic eſt
aduerb.q̄litatis. Itē idem eſt qd̄ fiat.⁊ ſic eſt
ꝟbū defectiū.ſingularis nūeri. tercie pſone vt
pꝫ per equipollentiā hui⁹ ꝟbi fiat. Itē idē eſt
qd̄ veritas vl' de⁹ qui eſt veritas.⁊ ſic eſt nom̄
neu.gl̄.indecli.hebraicū. Et ſm Pap.iſta no
mina hebraica amen.⁊ all'a.in alia lingua ꝓ/
nunciare fas non eſt.licet interp̄tari pñt Intā
tū eñ nomia ſancta ſunt. vt etiā Joannes in
Apocalypſi refert.ſe ſpiritu reuelante audiuiſ/
ſe vocē exercitus dicentem amen.alleluia. ⁊c̄.
ac ꝓmiſit dici in terris ſicut vtraqꝫ reſonāt in
celis. Unde Uerum. vere fiat.amen tria deno
tat iſta. Si verū nomen. adūbiū ſit tibi vere.
Amē amē vere. duo ſt̄ adūbia vere. Amen ꝓ
fiat.tibi ꝟbū deficiēs eſt.
Amentū.n.s.loc⁹ pulcer ⁊ delectabil'.⁊ etiā ꝓ
amenitate poīt.⁊ dr̄ amen⁹.a.ū.
Amens ſm Pap.dr̄ inops.turbat⁹.furioſus
iratus.ab a qd̄ ē ſine ⁊ mens. Et hoc idē dicit̄
aminens.entl̄.quaſi alienus a mente ⁊ rubore
Et dr̄ aminens ab a ⁊ miniū.i.color rube⁹.q̄ſi
ſine minio.i.rubore.q2 pallid⁹ eſt. Amens etl̄
dr̄ qui non poteſt ſtare. Uñ. Qui nō ſtare po/
teſt amens hic dicit̄ eſſe. Et ē dr̄a int̄ amens ⁊
demens. Uñ Greciſta Nil mentis retinēs hō
ſecū dr̄ amens. Partim mente furens nō prer
ſus ſit tibi demēs. Iñ amentia.i.furor vecor/
dia male mentis alienatio. Et vt dr̄ Papias.
Amentia perpetuum.dementia vero tempora/
le vitium.
Amentū.n.s.dicitur vinculū per quod iaculū
facilius fibratur.ſ.ſona vl' corrigia baliſte vel
artus in qua manus ponit̄ qñ teluꝫ mittitur.
vel dicit̄ lignū longū vl' funis cū quo naute
profunditatē aquaꝝ ſcrutātur. ab a quod eſt
ſine ⁊ mene defectus.vl' dicit̄ corrigia ligata
in medio haſte.
Amentat⁹.a.ū.i.puiſus ⁊ amar⁹ amento.
Amenus.a.ū.ab amo dr̄ ſm Uarronē.⁊ ideꝫ
eſt qd̄ pulcer vl' delectabil'.⁊ cōpat̄ ⁊ mouetur.
Et dr̄ amenū quaſi amuniū .i.ſine munio.i.ſi
ne fructu. Delectationē ſolū ꝯfert. Et ſm Hu
gui.amenū eſt qd̄ ſolum amorem preſtat.⁊ ad
ſe amandum allicit. Inde amenitas.id eſt pul
chritudo vel delectatio . Et hec amenitudo.i.
iocunditas.
Amethiſtus.eſt lapis precioſus indicus qui
int̄ gemmas purpureas obtinet ꝑncipatū.vt
dicit Iſidorus. Unde Celſior in gemmis ful
gentior eſt amethiſtus. Iñ amethiſtina.ne.ve
ſtis euſdē coloris. Uñ Cauſidicū vēdūt ame
thiſtina ꝯuenit illis.
Amiaton.lapis dictus a veteribus. quia ſi ex
ipo fuerit veſtis contexta.contra ignem reſiſtit
⁊ igni impoſita non ardet.ſed ſplendore acce/
pto niteſcit.
Amiculū.n.s.dr̄ faſcia capitis.ſ.peplū.
Amictus.a.ū.i.cooptus . ſꝫ amictus.us.ui.et
amictoriū.i.veſtimētū q̄dlibet. Uñ Cum de/
mon aliquē ꝯfundē vult maledictū Nitit̄ vt
longū ſibi circūponat amictū.
Amiculū.neu.s.eſt mitra virginalis. Unde
Macrobius. Uirgo virginem terit amiculo
Uel eſt pallium lineum meretricum. Hoc eñ
apud veteres.matrone in adulterio deprehēſe
induebantur. vt in tali amiculo potius q̄ꝫ in
ſtola polluerent pudiciciam. Et erat olim ſig/
nū meretricie veſtis .nunc vero in hiſpania ⁊
alibi honeſtatis
Amicus.m.s. dr̄ quaſi amoris vl' animi cu/
ſtos. Et ſm Ambroſiū ē alter ego. Uñ Alter
ego niſi ſis nō es mihi ver⁹ amic⁹. Ne mihi ſis
vt ego nō eris alter ego. vl' pt eē adiectiū. ⁊ cō
patur ⁊ mouet̄.
Amygdalus eſt nomen arboris.ſed amygdo/
la eſt fruct⁹ iſti⁹ arboris. Et ſm Iſidor. amyg/
dala nomen grecū eſt que latine nux longa dr̄
hanc aliȷ̄ nuculam vocant. id eſt minoreꝫ nu/
cem. Et inuenitur amygdala.le.⁊ hic amygda
lus.ac hoc amygdalum pro fructu amygdali.
Cunctis eñ arboribus prior eſt in flore ⁊ vl/
timus in proferēdo fructus. Et ex his alie ſt̄
amare.alie dulce.ſed agricole hoc genere medi/
cari ferunt̄ vt ex amaris dulces fructus fiant.
Terunt eñ illius arboris radicē ⁊ in medium
inſerunt ſurculū arboris que grece dicit̄ pinus
quē nos piceā dicim⁹. quo facto ſua amaritu/
do depoitur. Inde amygdalin⁹.id eſt de amyg/
dalo exiſtens.
Amiliarius.maſ.gl̄.ſcd̄e declinacōis.lapis eſt
vocatus q̄ vbi eſt poſitus miliarium oſtendit
viantibus.
Aminadab.interp̄tat̄ ppl's ſpontaneus.
Aminea.f.p.dr̄ gen⁹ vue qd̄ reddit albū vinū
qd̄ amineū dr̄. ab a ⁊ minio.i.rubore.q2 vinū
eius non rubet.
Aminiculū.n.s.dr̄ ſubſidiū.ſolatiū.adiuto/
rium.auxiliū.⁊ veit ab aminiculor.
Amis nomen indeclinabile. vel ſm aliquos.
Amis.itis.dicitur furcula ret̄.l'hami.vl' ſm
Hugū.eſt lignum bifurcatū ꝑ quod venatorēs
expandunt ⁊ extendunt retia ad capiēdū feras.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vel dꝛ forcula ꝗ leuat retheꝗ capiunt̄ aues.
Amiſtides lapis eſt quē ꝗ ſecū geſtauerit ine
briari nō poterit
Amita.f.p.eſt ſoroꝛ patris. Sed amita mag
na ſoroꝛ aui
Amitin⁹ ē amite filius.xxxv.q.v.c.vlt.
Amman eſt ꝓprium nomen loci
Amnenſis.f.t.ꝗlibet villa ꝓpe amnē ſita
Amnicola.ↄ.p.colens amnē
Amniculus.m.s.dimi.puus amnis
Amnicus a ū.i.fluuialis.
Amnis.m.t.dꝛ aq̄ ſuauiter currēs.⁊ dꝛ ab a/
menitate.qꝛ ibi ſꝑ locus delectabilis inueni
tur. Pap.vero dꝛ. Amnis fluuius ab ameni
tate dictus frondib⁹ redimitus.vñ Hinc am
nem dicas qꝛ ripas reddit amenas
Amnites eſt gēma ſil'is vitro ſed durioꝛ
Amomū.n.s.me.pd.eſt arboꝛ ꝗdam in ſyria
albo floꝛe vt viole. Jñ amomita vel amomata
ſpecies ꝗdam ꝗ gutta dꝛ
Amon filius popl'i mei interp̄tatur. vl' Amō
fidelis ⁊ honeſtus.⁊ fuerunt Moab ⁊ Amō
filij Loth.a ꝗbus moabite ⁊ amonite.⁊ po/
puli ſunt
Amona dꝛ calamus menſure
Amonū.n.s.dꝛ genus ſeminis qꝺ facit fluere
menſtruū ⁊ vrinā ⁊ alij dicunt amomū
Amoroſus a ū.i.plenus amore
Amorreus Arazeus Azeneus ⁊ Aradius fue
runt filij Chanaā. Vñ ꝗdam populi dicti ſꝫ
amorrei.alij arazei.alij azenei.alij aradij
Amos interp̄tatur popul⁹ auulſus.qꝛ ꝓphe/
ta miſſus fuit ad ppl'm iſrael ꝗ iam erat auul
ſus a deo
Amphi grece dꝛ latine circū vel dubiū
Amphibologia.f.p.dꝛ dubioſa locutio dictō
nis vel ſm̄e.ab amphi qꝺ ē dubiū ⁊ bole ſm̄a
Amphibalus.m.s.i.ſclauina ꝗ eſt veſtis cir
cumpiloſa vel villoſa
Amphibrachus.m.s pe.coꝛ.eſt pes ↄſtās ex
tribus ſyllabis.prima ⁊ vltima breuib⁹ ⁊ me
dia longa.⁊ eſt ↄ̄rius amphimacro
Amphidorus.i.ex vtraqꝫ pte gl'oſus.⁊ dꝛ ab
amphi qꝺ ē circū ⁊ dora qꝺ eſt gl'a
Amphimacr⁹.m.s.eſt pes ↄſtans ex trib⁹ ſyl
labis ex ꝑma ⁊ vltima longa ⁊ media breui.⁊
dꝛ ab amphi qꝺ eſt circū ⁊ macros qꝺ eſt lon
gum ꝗſi hñs hincinde longā ſyllabā.vñ Am
phimacr⁹ ꝑmā mediā breue longat ⁊ imam.
Amphibrach⁹ varia poſtulat ire via
Amphion ꝗdam cythared⁹ ꝑfect⁹ atqꝫ theba
nus fuit.vel dꝛ fuiſſe filius Jouis
Amphitapa.f.p.vel hoc amphitapū. vel ſm
alios amphitapꝛa dꝛ tapetū circū villoſum.
Amphiteatꝝ.n.s.locus rotund⁹ ad ſpectacu
lum factus.vel dꝛ ſpectaculū qꝺ ſuꝑ vnā ſta
tuā circulariter eſt edificatū.vel dꝛ locus gla/
diatoꝝ.i.campus martis vbi gladiatores an
tiꝗtus ſedebant ⁊ artes ſuas exercebāt Et qñ
locus iſte eſt circundatus ex toto muro dꝛ am
phiteatꝝ ſed ſi nō ex toto eſt muro circūdatus
dicitur theatꝝ
Amphitearium dꝛ ꝓprie locus gladiatoꝝ.
Amphitrites.i.neptun⁹ ex amphi.i.circū ⁊ tri
dente quē tenet.vel dꝛ mare vel fretū ab am/
phi.i.circū.⁊ tero teris qꝛ circūterit litoꝛa vel
terrā.vñ Dic amphitritē ꝗ terrā circuit oēm
Amphitrita dea maris matrona neptuni
Ampho grecū ē ⁊ eq̇pollet amphi qꝺ ē circuꝫ
Amphoꝛa.f.p.i.cōcha vel vas in ꝗ fertur aq̄
vel alius liquoꝛ. Et dꝛ ab amphi grece qꝺ eſt
circū latine ⁊ foros ferre qꝛ hincinde leuat̄ vt
pote ex vtraqꝫ pte manuta hec a figura ſua gre
ce dꝛ diota a dya qꝺ eſt duo ⁊ ota qꝺ eſt auriſ
Et p̄t ſcribi ꝑ.f.vel ꝑ ph.ꝑ.m.vel.n.
Amphoꝛella.f.p.pua amphoꝛa.
Amporiſma dꝛ foꝛamē ꝑ qꝺ exit ſudoꝛ
Amplus a ū.ab am.i.circuꝫ ⁊ platos grece.i.
latū.ꝗſi circūꝗꝫ latū. Jñ amplitudo
Ampula.f.p.eſt vas amplū ſiue olla ampla.
vel dꝛ ꝓprie vas amplū qꝺ dat̄ ad altare. in
quo ſuatur vinū vel aqua. Et dꝛ ab am.i.cir
cū ⁊ bulla.qꝛ eſt magna ⁊ circumꝗꝫ inflata.l'
ab amplū eo ꝙ ſit ampla.vel dꝛ veſica ꝗ fit ſu
pꝛa aquā qñ pluit. Jnde ampulloſus a um.
id eſt ſuperbus ⁊ inflatus.vel plenus ampul/
lis.
Amula.f.p.ſine h.eſt quoddā vas vel vrceo/
lus vel phiala in quo offerebat̄ vinū vl' obla
tio.de ꝗ habet̄ iij. Reg.vij. Fecit quoqꝫ hiras
lebetes ⁊ ſcuta ⁊ amulas. Sed hamula cū.h.
dꝛ fuſcinula ad extrahēdas carnes de olla. Et
venit ab hamo.
Amurca ce f.p.dꝛ ꝓprie fex olei inferioꝛ.⁊ cō
ponitur ab a ⁊ mergo.qꝛ ab oleo ſe mergit in/
ferius. Jnde etiam venit amurcoſus a um.et
amurcoſitas. Et ſcias ꝙ amurca ꝓprie eſt in/
ferioꝛ fex olei.ſed qñqꝫ ponitur ꝑ fece alterius
liquoꝛis
Amuſſis.f.t.eſt inſtrumentū plumbatum ce/
mentarioꝝ quod emittunt a ſurſum vſqꝫ de/
orſum ad ꝑpendendā equalitatem parietis.
quod alio nomine dicitur ꝑpendiculū.vl' di
citur regula que habet lapides in muro coeq̄/
te.⁊ dꝛ ſic quaſi ſine dubitatōe.qꝛ cementari/
um reddit certū.⁊ dꝛ ab a qꝺ eſt ſine ⁊ muſſis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dubitatio quaſi ſine dubitatōne. dꝛ ꝟga illa
cum qua examinatur argentū.
Amuteria dicunt plagamenta ꝛ internodia.
articuloꝝ.

A ante N

Ana grece dꝛ ſurſum latine. Ana etiam dꝛ re
dꝛ etiam rectum. Item ana apud phiſicos ſig
nificat duos ſcrupulos.
Anabatꝝ. n. s. i. cortina ab ana ſurſum ꝛ ba/
tin quod eſt gradus. qꝛ ſurſum graditur ꝛ ex/
tenditur. vel anabatra dicunt gradus qꝛ per
eos ſurſum graditur ꝛ aſcenditur. vñ Iuuena
lis. Conducto pendet anabatra tigillo. Vel
ſm Pap. Anabatra dicunt pulpita vel gra/
dus ſcale.
Anabolodiū. n. s. dꝛ amictoriū lineū feminaꝝ
quo humeri cooperiunt circa renes alligatum
ſtricte. latitudine diffuſum omne genus ꝯti/
nens coloꝝ qd greci ꝛ latini ſyndonē vocāt
Anabibazon grece. i. ſupra ſcādens
Anabolica eſt expoſitio ſpūalis ſcripture ꝛ dꝛ
q̄ſi ſurſum ducens cor
Anacephaleoſis eſt ſuperius dicti recapitula
tio
Anachoreta. ꝯ. p. pe. cor. i. heremita quaſi cor
angens ad deum ieiunijs ꝛ afflictionib⁹. et de
riuatur ab ango gl. ꝛ ſm hoc eſt nomē latinū.
vel dꝛ ab ana qd eſt ſurſum ꝛ chorus q̄ſi cele
ſtem choꝝ mente inhabitās. vel ſm Papiaꝫ
Anachoreta eſt heremita recluſuſq̄ dſerta pe
tit ꝛ ſolus habitat. Iñ anachoreſis. i. herem⁹
vel vita anachoretalis. Iñ anachoretic⁹ a ū.
nomen poſſeſſiuū
Anadyplaſis eſt geminatio eiuſdē dictionis
in fine clauſule ꝛ in pncipio. Sicut qñ ſeqns
ꝟſus incipit ſicut pcedens tminat. Et dꝛ ab
ana. i. re ꝛ dya duo ꝛ plaſis plicatio. quaſi du
aꝝ dictionū replicatio. vt Seq̄tur pulcherri
mus aſtur. Aſtur equus vidēs
Anaphora pe. cor. eſt repetitio eiuſdē dictio/
nis p pncipia pluriū ꝟſuū. ꝛ dꝛ ab ana. i. ſur
ſū ꝛ foros ferre qꝛ qd ſurſū eſt dictū iteꝝ fert
et dꝛ. vt Nate mee vires mea magna potētia
ſolus. Nate patris ſummi
Anaglypha phoꝝ. dicunt eminētes picture.
ſicut ſunt in frontiſpicijs eccāꝝ. ꝛ in alijs alti
locis. vel dicunt vaſa ſurſum ſculpta. ab ana
ſurſum ꝛ glyphe. i. ſculpere vel ſculptura. Di/
cunt etiā celature in ꝯiuncturis tabulaꝝ. Iñ
anaglyphus a ū. i. ſculptus. ꝛ anaglypharius
m. s. i. ſculptor. vñ Dic celaturas que grecus
anaglypha dicit
Anagoge ges dꝛ excellens vel ſuperior intelle
ctus vt de deo vel de angelis ꝛ hmōi Et dꝛ ab
ana quod eſt ſurſum ꝛ ge terra. vel ab ana ꝛ go
ge. i. ductio quaſi ſurſum ductio. Inde anago
geticus a ū. q̄ tractat de celeſtibus. Poteſt eti/
am declinari hec anagogia gie. Inde venit q̄/
dam modus pcedendi in theologia q̄ dꝛ ana
gogicus vl' anagoricus. ſcꝫ qñ illud quod ge
ſtum eſt reducitur ad celeſtem patriā. vñ Da/
uid vicit goliā. i. ſancti in celo exñtes vicerūt
tribulatōes vide. ſ. allegoria.
Analyſis. f. t. pe. cor. i. reſolutio. ab ana. i. re. et
clyſis ſolutio.
Analytica. f. t. i. reſuolutoria. vel ars reſolu/
tionis
Analogia. f. p. dꝛ debita ꝓportio. vel ſimilis
locutio vel ſapia vel ratio
Analogicus dꝛ recte loquens vel equalis lo
cutor. ab ana id eſt actum vel ratio. ꝛ logus
ſermo
Analogium dꝛ pulpitū libroꝝ vel locus emi
nens in quo p̄dicatur
Ananias grā dei interp̄tatur. Itē ꝛ Sidrach
in ſigna chaldea qd interp̄tat decor meus
Ananiel gloria dei interp̄tatur. ꝛ eſt ꝓprium
nomē
Ananiſapta mala mors interp̄tatur ꝛ q̄libet
littera repſentat vnam dictōem. ſcꝫ. Antito/
dum. nazareni. auferat. necem. intoxicationis
ſanctificet. alimenta. pocula. trinitas. alma.
vnde. Eſt mala mors capta dum dicitur ana
niſapta. Ananiſapta ferit mortem que ledere
querit
Anantie. f. p. dicuntur capilli a fronte depen/
dentes. q̄ſi antie ab ante. vel ab ana ſurſum. ꝛ
ota vel otis. i. auris. qꝛ ſup aurē dependent a
fronte que eſt ſuperior aure
Anapeſtus grece dꝛ repcuſſus Greci anapeſtū
repercuſſionem dicunt. ꝛ ideo ſic dicitur quia
repercutitur a dactylo. Eſt enim illi contra/
rius.
Anaphus. m. s. dꝛ ciphus deauratus ab ana
ſurſum ꝛ phos. i. lux quaſi in ſuperiori parte l'
ſupficie lucens
Anas atis. f. t. dꝛ aſſiduitate natandi. qꝛ aſſi
due natat. Inde anatinus a ū. ꝛ hic anatin⁹
p populo anatis. vnde O fluuialis anas q̄z/
ta dulcedine manas. Si te nouiſſem fercdis
cibis caruiſſem
Anaſtaſis. f. t. i. inuict⁹ vel reſurrectio ab ana
id eſt ſurſum ꝛ ſtaſis ſtatus vel ſtans q̄ſi ſur/
ſum ſtatio vel erectio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Anaſtaſius proprium nomen viri

Anaſtrophe.phes.quidam tropus.⁊ fit q̄n̄ p̄/
poſitio poſtponitur ſuo caſuali ab vna ſurſuȝ
et ſtrophos conuerſio quaſi recti ordinis con
uerſio.vt dicendo.mecum.tecum.ſecum.

Anaſtropha.i.ſtomachi ſenſum euertēs cum
quis qđ accepit euomit.ab ana ſurſum.⁊ ſtro
phos qđ eſt conuerſio.qꝛ cōuertitur ſupra qđ
immiſſum eſt.

Anatheca.f.p.đꝛ herba quedam

Anates.f.t.đꝛ morbus qui ſolet ano id ē culo
euenire.ſic vt contigit philiſteis.

Anathema q̄n̄qꝫ eſt adiectiuū vtriuſqꝫ nume
ri oīs ge.⁊ tunc eſt idem ꝙ maledictus excōica
tus et damnatus.vt ille ⁊ iſte ſunt anathema
id eſt excōicati. Item anathema q̄n̄qꝫ eſt ſub/
ſtantiuū.neu.ge.⁊ tunc idem eſt qđ ſuſpenſio.
vel excōicatio.damnatio.perditio.vel ſepatio
Et đꝛ ab ana ſurſum et theta figura que olim
imprimebatur in frontibus damnatoꝝ.vł ab
ana.i.rectū et tomos diuiſio quaſi recta diui/
ſio ab eccl'ia. Iñ đꝛ anathema q̄ſi ſuperna ma
ledictio vel diuiſio.que ſolet fieri p̄ p̄latos ƀm
Hug. Itē anathema ponit̄ p̄ ſepatiōe.prima.
Corin.xij. Nemo.in ſpū dei loquens dicit ana
thema Iheſu.i.nemo ſpū dei afflat⁹ dicit ſipſi
Iheſu.tu es anathema.i.ſepatus a deo patre
⁊ ſpūſancto vł diuinitas tua ſepata ē ab hūa
nitate.vel aliqđ aliud falſum. Iteȝ anathema
dicitur eſſe ciuitas denotata ad mortē. vt Io/
ſue.vij.pȝ de hiericho. Item anathema mara/
natha.id eſt perditio in aduētu dn̄i.

Anatheoſis.f.t.đꝛ recta diuinitas.vel đꝛ cul/
tus deo debitus qui alio noīe đꝛ latria. ab ana
id eſt rectū et theos deus

Anatole eſt quedā ſtella in oriente. et interpre
tatur naſcens.

Anathome id eſt apertio ſuper⁹ inciſa.ab a/
na et toma diuiſio vel ſectio. •

Anax id eſt rex.

Anceps.ↄ.t.ꝑprie eſt res que habet duo capi
ta. Vñ et anceps đꝛ homo cū dubitat vtꝝ de
duobus vnū facere debeat. Et anceps fauor q̇
hȝ ſe ad duo tm̄. Vñ gladius đꝛ anceps.qꝛ le
dit ex vtraqꝫ parte.

Anceſa.f.p.vaſa circūpicta vł celata.ab am id
eſt circum et cedo.

Anchille.n.t.eſt ſcutū rotundū qđ cecidit a ce
lo. Numa ſacrificante.qꝛ circūcirca labrum ⁊
marginē habet.ab am.i.circū.⁊ chille labrum.
vñ Ouidius. Idqꝫ anchille vocant qđ ab oī
parte rotundū. Quaqꝫ notus oculis angul⁹
oīs abeſt.vel ancile dicit̄ idē qđ ſcutū ab am ⁊
cedo is.quaſi anciſum id eſt rotundū.vñ Gre
ciſta. Amqꝫ notat circū ꝓbat hoc ancille rotū/
dum.

Ancilla.f.p.đꝛ famula vel ſerua ab am.i.circū
et cilleo.les.i.moueo.quia circūcirca mouetur
ad ſeruitiū.vel ab ana qđ eſt ſurſum et cilleo.i
moueo.vel ſuſtineo.eo ꝙ ancilla ſit ſuſtentamē
tum dn̄e.vel ab ancon qđ ē curuū. Vnđ acon
grece đꝛ cubitus.qꝛ curuatur. Inde hec ancil/
la le.quia curuatur ad ſeruitiū.vel qꝛ ē cubit⁹.
vel ſuſtentamentū dn̄e. Inde ancillus lȝ non
ſit in vſu pōt tñ dici artificialiter. Iđ quidam
dicunt hic ſeruus.hec ancilla.ſed hoc nō ē ar/
tificialiter ſed dicitur hic ſeru⁹ hec ſerua. Sed
ꝙ dicatur ſerua patet in methaphiſica vbi đꝛ.
Hoīm natura multipliciter eſt ſerua.

Ancillaris.ↄ.t.et hoc re.i.res ancille vel ꝑti/
nens ad ancillam.

Ancillula.f.p.i.parua ancilla.

Anclabris.f.t.dicitur menſa diuinis officijs
aptata cuius etiā vaſa anclabria dicunt̄.

Anclabilis id eſt hauſibilis.

Anclatoꝛ.i.miſtratoꝛ.vł aliq̄s hauriens aq̄s.

Anclidia.f.p.đꝛ rota hauritoria vel ſentina.

Anclia idem.

Ancon grece.latine curuū. Unde ancon apud
grecos đꝛ cubitus.quia curuatur. Et quedā ci
uitas đꝛ a con.onis.ab ancon grece qđ latine
đꝛ curuū.qꝛ cōcauitatē quandā hȝ in portu.

Anconites et anconitanus id eſt de anconia.

Ancora.f.p.eſt inſtrumentū ferreum quo reti/
nentur naues et dicit̄ ab am id eſt circū ⁊ chy
ros manus quaſi circū manuta.habet em̄ duo
roſtra quibus quaſi manibus retinetur. Item
ancora eſt quedam nota que apponitur in li/
bris.et eſt ſupior et inferioꝛ. Ancora ſuperioꝛ
ponitur vbi res magna omnino eſt.

Ancora inferioꝛ vbi aliquid viliſſime denun
ciatum eſt.

Ancuba.id eſt concubina vel ſuccuba.ab am.
et cubo as.

Ancus.m.s.dictus eſt quidam rex rhoman⁹.
quia brachia habuit curua. Itē ancus.a.ū.id
eſt curu⁹.et đꝛ ꝑprie de his qui hn̄t curua bra/
chia.

Andabate ſunt homies quidam q̇
clauſis oculis pugnant.

Andegauis.f.t.nomen ciuitatis.et đꝛ ab an/
da.i.ſtercus.et auis.qꝛ vbi inuēta fuerūt ſter/
cora auiū ibi fundauerunt ciuitatē. Cū em̄ ho
mines illius terre vellent fundare ciuitatem.
queſierunt auguriū.et vbi inuenerunt multi/
tudinem ſtercorum auiū credentes eſſe bonū
locū ad habitandū.fundauerunt ciuitatē.⁊ eā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

andegauis vocauerunt. vnde. Sic eſt andega
uis au um de ſtercore dicta.
Andela vel andena. f. p. eſt ferrū ſupra qđ ap/
ponūt ligna i igne. ⁊ đ alio noīe hyperpyrgiū
ab hyp. i. ſupra et pyr ignis quaſi ſupra ſe te/
nens ignem.
Andepagus. vnde Virgilius fuit natus
Andreas interpretatur. decorus ſiue reſplen/
dens. vel virilis. ab andros quod eſt vir quia
viriliter xp̄o adheſit.
Androa. f. p. gēma argenti nitorē hn̄s. ⁊ dicit
nomen ei impoſitū eſſe. qꝛ aioꝝ impetꝰ vel ira
cundias domare ⁊ refrenare dicitur.
Androgenus. a. ū. vir ⁊ mulier inſimul. ſcilꝫ q̇
hꝫ vtrūqꝫ ſexū. Idē ⁊ hermofrodita.
Androma. n. t. gemma miri coloris et odoris
vnde et nomen habet.
Andromoda. f. p. vel andromodes. is. eſt ve/
ſtis facta ex pellibꝰ nobilibus ⁊ đ ab andros
grece qđ eſt vir latine. qꝛ talis veſtis ptinet p/
prie ad viros nobiles. licet etiā mulieres por/
Androna ē ſpaciū inter duas domus. tēt.
Androneū. n. s. eſt locus domicilij vbi multi
viri habitāt. ſicut gynezeū đ locus vbi multe
mulieres cōueniūt
Anellus. m. s. id eſt paruus anulus.
Aneta. f. p. auis quedam aquatica.
Anerarius maſculus iſtius auis.
Anſibulus. m. s. i. veſtis equi villoſa. ſicut eſt
ſclauina que circūcluditur
Anfora vide ſupra in amphora.
Anfractus. us. ui. i. circūfractio vel anfractus
dicūtur vie ⁊ loca aſpera ⁊ diuerticulis plena.
⁊ circūfractionibus et rainis. vel dicuntur vo
uee vel cōcauationes vel ſpelūce latronum. ab
am i. circū ⁊ frango. vel đ ab anfringo is. Iñ
anfractuoſus. a. ū. i. anfractibus plenus.
Angarius. m. s. i. coactus vel cōpulſus.
Angarie in plī ſunt pſonalia ſeruicia ſeu ope/
ra que q̇s in pſona ſua implere cogit ſiue cū q̇s
pprijs ſumptibꝰ ſeruit. vel angarie ſunt opera
poſſeſſionibus impoſita. ſiue cū q̇s ſumptibꝰ
ſeruit alienis. vel in re ſua. vel i equo vel in aſi
no. vel hmōi. Sꝫ angaria đ cōpulſio vł iniu
ſta exactio. vel ſm Pap. Angaria publica offi
cia dicūtur. Iñ angarius ⁊ eſt pedellus vel cō
pulſor ſeu iniuſtus exactor. Et ſic patet ꝙ an/
garius mouetur voce ⁊ nō ſignificatione. nam
differūt vt dictum eſt Itē angaria etiā dicitur
ieiuniū quatuor tempoꝝ anni. vñ. Vult crux
lucia cinerum chariſmata dia Ut ſit i angaria
quarta ſequēs feria.
Angala. f. p. dicitur compulſio facta ab anga/
rio.
Angarium eſt locus vbi ſufferant equi. ab an
gulo vel anguſto vel ango is. vñ. Faber in an/
gario cōnectit babata gumpho.
Angelus grece. hebraice amal vel amolaoth.
latine nuntius interpretatur. eo ꝙ dñi volun/
tatem populis annunciat. Et ſm Iſido. ange
lorum vocabula officij nomina ſunt ⁊ non na
ture. Semper eñ ſpiritus. ſed dum mittūtur
angeli ſunt. Et angeloꝝ chori vel ordines ſūt
nouē ſcꝫ angeli archangeli principatus pote/
ſtates virtutes dominationes throni cheru
bin ⁊ ſeraphin. Item angelus dicitur ab ana.
id eſt ſurſum et gelon miſſus quaſi nunciꝰ miſ
ſus a ſuperioribus ad inferiora. Item angelꝰ
dicitur ab agios. i. ſanctus. vel ab a qđ eſt ſine
et ge terra. qꝛ celeſtis eſt ⁊ ſine terrenoꝝ amore
Inde hoc angeliū. i. annūciatio et in ſimplici
non eſt in vſu ſed in cōpoſito vt euangeliū qđ
patebit infra. Iñ etiaꝫ angelicus. a. ū. id eſt ad
angelum pertinens vel angelicam vitā ducēs
Angelici heretici quidam q̇ angelos colūt.
Angens. o. t. conſtringens ſollicitans afficiēs
vel crucians. ab ango.
Anger. m. t. id eſt ſpatarius. ab ango eo ꝙ an/
gente. id eſt ſtricte ſpatā teneat. vel hic anger. i.
cruciator. vel anger genus ſerpentis. quia an/
guloſe tortuoſe incedit. vnde. Anger angit gla
dios ſerpens eſt ⁊ cruciator.
Angina. f. p. tumor fautiū vel inflatio guttu/
ris. vñ Macer. Subuenit angine melli ni/
troqꝫ iugate Pap. vero dicit. Angina morbꝰ
fautiū tubera porcoꝝ.
Angiportus. us ui. vel angiportuꝫ. ti. eſt via
ſtricta. ſiue portus. ſiue litus ſtrictum
Angiſtrum. n. s. id eſt ventoſa. inſtrumentum
minuendi ſanguinem.
Anglia. f. p. quedam regio
Anglicus. a. ū. aliquis de tali regione
Angor. i. triſticia. anxietas. afflictio vł dolor.
Anguis ꝯ. t. eſt nomē cōe ſerpētum qui plicari
pñt. ab angulo. as. eo ꝙ anguloſus et nunq̄ꝫ re
ctus incedit. vł ab ango is. qꝛ angit ⁊ premit
mordendo. Et eſt pprie anguis aquarum. ſer
pens terrarum. draco temploꝝ. Inde anguil/
la et eſt q̇dā piſcis. Et vt đ Baſiliꝰ. Anguil/
las non aliter niſi de ſceno naſci certiſſimū eſt.
quarum genus nec ouū. nec aliter aliquis par
tus inſtaurat. ſed de limo gignendi ſortiuntur
originem. Anguilla etiam dicitur ſeutica qua
pueri verberantur. Inde etiam venit anguil/
laris com. tercie. et hoc re. id eſt exiſtens vel per
tinens ad anguillā Iñ anguillariū locus vbi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

anguille abundant. Inde etiā anguinus a ū
Anguicomus dꝛ ſerpens q̄ hꝫ comas.
Anguipes. o. t. dꝛ ſerpens q̄ habet pedes. vn̄ ꝑ
tranſſumptōem gygātes dicunt̄ anguipedes.
qꝛ ad inſtar ſerpentis aſtuti erant ⁊ ſapientes.
vel quia ſerpebant in terrenis in quibus con
fidebant
Angulus. m. s. dꝛ latitudo īter duo latera cō
ꝓhenſā ab ango gis ſm Hug. i. ꝯſtringo. q̄a
a parietibus vndiqꝫ angitur Uel ideo qꝛ parie
tes in vnū angit. i. ꝯſtringit Sed anguli oꝝ
ſepe ponit̄ in biblia ꝓ ꝑncipalioribus ppl'oꝝ
Et yſaie xix. ponitur ꝓ regno vel fortitudine
Jn̄ angularis. ꝯ. t. ⁊ hoc re. i. ad angulum per
tinens
Angularis. f. t. dꝛ etiā lapis anguli
Anguloſus a um. i. plenus angulis
Anguſtꝰ a ū venit ab ango. Et drn̄t anguſtū
⁊ artū. Anguſtū em̄ ꝑtinet ad tp̄us. Artū ad
locū. vn̄ Anguſtū tp̄s dicat̄ ⁊ ē locꝰ artꝰ. An/
go ſit ꝑmi caput arceo ſitqꝫ ſcdi
Anhelia. f. p. i. pugna ⁊ dꝛ ab anhelus
Anhelis. ꝯ. t. i. inanis
Anhelitꝰ us ui. incitator ſpūs vel flatus
Anhelus a ū. i. fatigatus
Anhetū. n. s. herba ortulana odorifera in ci/
bo ſumpta calefacit ⁊ ſtrigit ⁊ ꝓhibet ſternuta
mentū naribꝰ appoſita. vn̄ Macer. A medi
cis calidū ſiccū refert̄ anhetū
Anicꝰ a ū. i. inuictꝰ. vn̄ Boetiꝰ dictꝰ eſt ani/
cius q̄ſi inuictꝰ qꝛ vicio vinci nō potuit
Anicos. i. inuictos ab a ⁊ nicos. i. victꝰ
Anicula. f. p. pe. cor. i. pua anus
Aniculoſus a um. i. anilis vl' ridiculoſus ad
ſilitudinem ſ'boꝝ anuū
Anilis. ꝯ. t. pe. cor. ⁊ hoc le. res anus vel ꝑti/
nens ad anū. Inde anilitas. i. ſenectus anti/
quitas
Anima. f. p. i. ſpūs. Differunt tn̄ ſpūs ⁊ anīa
qꝛ aīa dꝛ inq̄ztū eſt in corpe ab aio as. qꝛ vi/
uificat ⁊ fortificat corpus. Spūs aūt dꝛ aīa
exuta corpe. Uel ſic differūt ſm ſanctos do/
ctores. qꝛ aīa eſt vita corpis ꝑſtans ſenſuz ⁊
motum corpi. Spūs aūt eſt q̄ſi vis aīe ac po
tentia rōnalis per quā lege naturali videt̄ di/
ſtare a pecoribꝰ. vn̄ flatus vite eſt ⁊ aīalem ho
minē facit. vel ſpūs eſt q̄ carnales ꝯcupiſcen/
tias calcat atqꝫ mortalitatē perimat vite Om
nis em̄ anima ſpūs eſſe poteſt. nō aūt omnis
ſpūs aīa. Nam ⁊ ipſe deus ſpūs eſt non āt aīa
Eodem modo angeli ⁊ venti ſpūs ſunt. ani/
me tn̄ non ſunt. ¶ Item nota anima ꝓprie eſt
ſubſtantia incorporea ⁊ rōnalis. ⁊ eſt ſequiuo
cum ad plura. Nam q̄n̄qꝫ eſt ſpūs vegetans
bruta aīalia. vnde Geneſ ꝑmo. Producūt aq̄
reptilia anime viuētis Anima viuens dꝛ ſpi
ritus vegetabilis. Scđo dꝛ vita. vn̄ Luca/
nus. Quid ſupeſt anime terrene. Etiam in eu
angelio. Qui amat aīam ſuam perdit eā. Ter
cio dꝛ ſanguis. vnde Alexander. Purpureā
inuenit ille aīam. i. ſanguinē. Quarto dꝛ ꝯpo
ſitum ex corpore ⁊ anima. Unde legitur q̄ oc/
to anime erant in archa noe. i. octo homines.
Quinto dꝛ dyabolus. vn̄ Anime incluſe erāt
in ſtatuis. i. demones. Sexto dꝛ intentio. vn̄
Job. Aīam meam in manibꝰ meis porto. i. in
tentōm meam in opibus meis ꝑpēdo. Et ſic
aīam in manibꝰ portare eſt intentōm cordis
in opere vel orōne oſtendere. Septimo dꝛ vo
racitas. vn̄ Dilatauit infernus aīam ſuam. i.
voracitatē ſuā abſqꝫ vllo termino. Octauo
dꝛ voluntas. vn̄ Job. In ꝯſilium eoꝝ nō ve
niet ſic anima mea. i. voluntas mea non ꝯcor
dat cum ꝯſilio eoꝝ. Un̄. Eſt ſimplex anima.
vegetabilis. vitaqꝫ. ſanguis. Compoſitū de/
mon. intentio. gula. voluntas. Et ſm aliq̄s.
anima deriuatur ab alo is. eo q̄ nos alat Alij
dicunt q̄ ꝯponatur ab a q̄d eſt ſine ⁊ neme ſā
guis eo q̄ ſit ſine ſanguine. Alij dicunt eſſe ꝑ
mitiuū. Sed Hug. dt q̄ anima deriuatur ab
anemos grece quod dꝛ ventus latine. qꝛ q̄dā
putauerunt aīam eſſe ventum. qꝛ ore trahen/
tes aerem viuere videamur. Itē ab anima ve
nit Animula. i. pua aīa. Jn̄ hic ⁊ hec aīalis et
hoc le. i. ad aīam ꝑtinens Un̄ apl's ꝑma Coꝝ
ij. Aīalis hō nō ꝑcipit ea q̄ ſunt ſpūs dei. Jn̄
aīalitas. i. ꝓprietas q̄ aliq̄d dꝛ aīal
Animaduerſio. f. t. i. pena punitio. ⁊ eſt genus
oīm penaꝝ ¶ Item animaduerſio dꝛ cuiuſlibet
operis certa determinatio ſm quā quis ꝓ mer
cede ſua recipit certum opus ⁊ determinatū ſu
is impenſis faciendū. vt terram colendam vl'
domū ꝯſtruendā
Animal. n. t. dꝛ ab anima ⁊ animꝰ vel ab ane
mos grece quod eſt vegetare latine. qꝛ vege/
tat ⁊ nutrit ſe actiue. ⁊ eſt cōmune nomē oīm
aīam habentiū. dictum q̄ animetur ſpū ⁊ mo
ueatur. vel dꝛ ab anima vegetabili. qꝛ triplex
eſt anima in animatis. ſcilꝫ intellectualis in
rōnabilibus. ſenſibilis in animalibus brutꝭ
et vegetabilis in plantis. Sed anima vege/
tatiua ſenſitiua ⁊ intellectiua in homine non
dicuntur anime ſed potentie. Simil'r vegeta
tiua ⁊ ſenſitiua in brutis dicunt̄ potentie Itē
aīa eſt ſubſtātia aīata ſenſibilis
Animatus a um. i. habens aīam vel cordatꝰ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vel volūtarius. Et vt dr Pap. Aiatum eſt qc
quid aiam.i.vitam habet. ſicut hō bos arboꝛ
herba. Et dr aiatus q̄ſi aio acut⁹.
Aioſus ſ̄vo.i.aio ꝛ virib⁹ plenus Jtē aioſus.
q̄nq3.i.foꝛtis audax ſupbus. Jn̄ aioſitas id ē
foꝛtitudo vel audacia
Animeq̇oꝛ.i.aio vel animi eq̇oꝛ
Animeq̇us.i.patiens ſ̄m Pap. Baruch iiij.
Animeq̇oꝛ eſto hūl'm. Jtē animequus a um
me.pdu.dr aliq̇s ex̄ns equi animi. vel eq̇lis
animi q̇ ſc3 nō mutat̄ ppter pſpera aduerſa
ſed ſp eſt ꝯſtans ꝛ firmus
Animus.m.s.i. ingeniū ꝛ eſt ṽtus aīe ſupre
ma mediāte q̄ aīa recipit ꝛ intelligit Et in ſub
ſtātia idē eſt anim⁹ aīa ſenſus mēs rō ꝛ ſpūs
ſed dr̄nt in effectu.qꝛ ſ̄m Jſidoꝝ anim⁹ ē cō/
ſilij ꝛ vigoꝛis.aīa vite.ſenſus dū ſentit.mēs
dū intelligit vel recolit.rō dū diſcernit. ſpūs
dū ſpirat vl' ꝯtēplatur. Jtē anim⁹ ꝯponit̄ mľ
tis modis vt equanim⁹ magnanim⁹ puſilla/
nimus exanim⁹ ꝛ longanim⁹ q̄ ſunt ſcōe vel
tercie declinatōnis
Aniſū.n.s.herba q̄dā vel ſemē iſti⁹ herbe
Anitas.f.t.i.vetuſta ſenect⁹ ab an⁹ p vetula
Anna.f.p.interp̄tatur grā dei. qꝛ cū p̄us eſſet
ſterilis poſtea fecūdata eſt grā dei
Annalis.ꝯ.t.ꝛ hoc le.i.annuus. Et hic anna
lis ꝛ eſt liber in quo facta anni ſcribebant̄ ſ̄m
Hug̃. Pap. vero dt. Annalis.i.liber ānua cō
tinens acta.annales coꝝ q̄ noſtra etas nō no
uit.hyſtoꝛia q̄ vidimus
Annalis actio eſt q̄ certo tpe fienda eſt.puta ī
anno. vt iniuriaꝝ vel minoꝛi,
An naria.f.p.dr lex de anno facta.
Anniculus.m.s.i.paruus annus ſicut eſt an
nus lunaris. vel adiectiue anniculus la lū.i.
vnius anni.vñ Exo.xij. Erit agn⁹ ſine macu
la maſculus annicul⁹
Anniūſariū.n.s.eſt dies p moꝛtuis celebra/
ta ſingulis annis. ꝛ ꝯponitur ab ann⁹ ꝛ ṽto.
poteſt etiam declinari adiectiue vt Anniuer/
ſaria dies
Annona.f.p.dr ſeges vnius anni eo ꝙ ſingu
lis annis renouetur. Jnde annonarius eſt ali
q̄s habens multas annonas. Jnde etiā anno
narium.i.granariu3 vel locus vbi ponuntur
annone.
Annona ſ̄m Azo. dr ſalarium qd cuiq3 p ca/
pite ſuo remuneratōis cauſa datur
Annone militares dicūtur quas milites ſin
gulis diebus conſequant̄. vt. C. de anno.mi/
li.libꝛo vltimo
Annone ciuiles ſunt que publice dabantur
indicantibus ciuibus vel omnibus tempoꝛe
neceſſitatis per ſingulos dies. vt. C. de anno.
tribu.li.ij.li.x.
Annoſus a ū.i.antiqu⁹ vel annis plenus
Annotatio eſt conſcriptio bonoꝝ vel coꝝ con
uocatio ſeu conſignatō. veluti cum aliquis cu
iuſcunq3 criminis reus ſi abſentat ſe vocatus
ad iudicium patietur bonoꝝ annotatōem. vt
ſi infra annū venerit ꝛ ſe purgauerit bona ſua
recuperet. ſi aūt non venerit tunc fiſco applicē
tur
Annotatio ſacra dr reſcriptū illud qd impa/
toꝛ ppꝛio motu mentis indulget alicui ꝯſtitu
ens ſ̄m p̄ces eius aliq̇d fieri vel nō fieri. C. de
diuer.reſcrip.li.fi. ꝛ ibi in glo.
Annotin⁹ a ū.i.vnius anni. vnde Joſephus
in ſexto li.annaliū. Arietem cum agno anno/
tino in holocauſtū offerebāt
Annualis.ꝯ.t.ꝛ hoc le.i.annu⁹.ſed hoc an/
nuale lis ſubſtatiue.i.anniuerſariū
Annuarius a um ſicut annuaria officia.i. ſin
guloꝝ annoꝝ
Annuncius cij ꝛ hec annuncia idē quod nun
cius vel nuncia ꝛ hoc annunciū id qd annū/
ciatur. vñ Ambꝛo. ſup egeſippū. Jrridebāt p
phetaꝝ annuncia. fas omne calcabāt
Annus.m.s.dr temp⁹ ꝯtinens in ſe duodeci
menſes. Jtē annus ſolaris eſt ſpacium tpis q̄
ſol ab vno puncto zodiaci exiens ad idem re/
uertitur Hoc aūt facit in tricentis ſexaginta/
q̇nq3 diebus ꝛ ſex hoꝛis. Et dr ab am qd eſt
circū ꝛ no nas.qꝛ circūdat.i.circulariter vol/
uitur. vel dr ab Anna dea anni. Jnde annu⁹
a um.i.res anni vel ad annū pertinens. Jnde
etiam biennis triennis quadriennis ꝛ ꝯſimi/
lia plura nomina q̄titatem annoꝝ in nume/
ro ſignificantia
Annus iubileus dr annus remiſſionis qꝛ eo
anno debita remittebāt̄. Serui hebꝛei dimit
tebant̄ liberi. ꝛ omnia reuertebant̄ in p̄ſtinu3
ſtatum. Et eſt annus q̇nquageſim⁹. vt in.c.de
iubileo.de pe.diſ.p̄ma
Analegium.n.s.dr lectoꝛium vel ambō. ꝛ dr
ab ana.i.ſurſum ꝛ legium pulpitum qꝛ ibi ſu
pꝛa legitur. Jdem eſt analogiū a logos ſermo
qꝛ ibi ſupꝛa ſ̄mocinatur ſ̄m Hug̃. Papias
vero dt Analogium dr qꝛ ſ̄mo inde p̄dicat̄
Analogia.f.p.penultima acuta eſt equalis lo
cutio regularis foꝛmatio vel ſimiliū compa/
tio ſiue pꝑoꝛcio Colligitur aūt octo modis cō
patio ſiue pꝑoꝛcio analogie. ſc3 qualitate cō/
paratōne genere numero figura caſu extremi/
tatibus ſimilium ſyllabarum ꝛ ſimilitudine.

tempoꝝ Inde analogicus ca cū.i.regulare ſm
Hugṫ. Pap etiā dṫ. Analogia grece ſimiliṫ
ꝯpatio ſiue ꝓporcio dꝛ
Anomalus a ū.i.ſine lege vel extra regulā
Anomia grece latine iniq̇tas.i. ſine lege ab a
qḋ eſt ſine ⁊ noma vel nomia qḋ eſt lex
Anorma.f.p.i.iniq̇tas irregularitas vel ille/
galitas ab a qḋ eſt ſine ⁊ norma regula.
Anormalꝰ.m.s.i.iniquꝰ illegalꝭ vꝭ irregularꝭ
Anq̇na.f.p.eſt funis nauis q̇ antēna ad ma/
lum religaṫ. vñ Lucanꝰ Atqꝫ anq̇na regat ſta
bilem fortiſſima curſu
Anq̇romagus genꝰ nauigij eſt.⁊ dꝛ ſic qꝛ ce/
leritate ſui ancoris ⁊ reliq̇s inſtrumētis na/
uium vehendus ſit aptus.
Anſa.f.p.auris ꝑ quā vas ſuſtollitur ab an/
go gṫ. Jn anſatꝰ a ū.i.habēs anſam. Vñ ⁊ an
ſatū dꝛ vas qḋ tales habꝫt anſas ſiue aures.
Itē anſa dꝛ auris ꝑ quā cortina vel veſtꝭ ſu/
ſpendiṫ Jn anſula.i.pua anſa. vñ Anſula cor
tinā ſuſtentat vas leuat anſa
Anſariū.n.s. eſt cultellus ſutoris. cū q̇ pur/
gat pelles
Anſer ꝓmiſcui gṫ queḋā auis q̇ dꝛ occa.ꝓpṫ
ſilitudinē anatis. Jn anſerinus a ū.pe.p.⁊ ē
calmus anſeris vtilis ad ſcribendū. vñ Anſer
ouē variat cui potū vacca miniſtrat
Antagoniſta.ꝯ.p.i.certator q̇ ante ꝯmiſit ali
quod bellum
Antarcticus.m.s.dꝛ circulus auſtralis ꝉ po/
lus.⁊ dꝛ ab anti.i.ꝯtra ⁊ arcticꝰ q̄ſi ꝯ arcticū
poſitus
Antecenīū.n.s.vel añcenia.f.p.i.merēda.ſcꝫ
cibus q̇ ante cenā ſumiṫ. Merēda āt q̄ſi vul
gare eſt. ſic tm̄ dicta q̄ſi poſt meridiē edēda
Antela.f.p.dꝛ cingulū illud qḋ ante pectꝰ eq̇
tenditur. ſicut poſtela dꝛ iſtud qḋ poſteriꝰ ten
ditur ſub cauda equi. vel antela dꝛ q̄ſi añ ſel/
lam ⁊ poſtela q̄ſi poſt ſellam. ⁊ ſic pt dici qḋli
bet ornamentū equi añ vel retro. Vel manti/
ca que ante portatur vel retro. Et dꝛ ab ante
et telon.i.longū. vñ Eſt antela qḋ eſt in pecto
re q̄drupedāṫ Dicaṫ poſtela qḋ ē a poſteriori
Antelucanꝰ a ū.i.añ lucē vel diē ſurgēs vꝭ ex
iſtens. vñ Sap.xi. Et tāqꝫ gutta roris ante
lucani q̇ deſcendit in terrā. Vel añlucanus ſb
ſtātiue dꝛ ſplēdor matutinꝰ
Antemna.fe.p. dꝛ corda capitalis in naui q̇
ſurſum dirigit velum vel ꝑtica ex qua veluꝫ
dependet q̄ſi añ amnē poſita. vñ Ouidiꝰ tri/
ſtiū. Nō tulit antemnas aura ſcḋa meas Pa
pias ꝟo dṫ. Antemna eſt lignū exn̄s ꝟſo mali
poſitū ꝑ quod dependet velum

Antemurale.n.t.eſt defenſio ante muꝝ Vnde
Yſa xxvi. Poneṫ in ea murus ⁊ antemurale.
Antepenultimꝰ a ū.q̇ eſt in ſcḋo loco ante pe/
nultimū
Antepes.m.t.⁊ antepedes in plurali ſunt ob/
ſeq̇a amicoꝝ. vel ipſi amici obſequētes
Antetermīnꝰ a ū.i.vicinꝰ vꝭ iuxta terminos
poſitus
Anteritas.f.t.i.antiq̇tas.
Anteriū.n.s.dꝛ p̄lium ante vrbē factum qḋ
alꝛ anteurbanū dꝛ.
Antes antiū.m.t.pꝉis nūi ſunt lapides ⁊ ma
cerie q̇ claudunt vineas eo ꝙ ante ſtant. vꝭ di
cuntur extremi ordines vineaꝝ. vel lignū. in
quo oſtium ſeratur
Anteſignanꝰ a ū.i.ꝑmipulus vexillifer ab añ
et ſignum vel ſigna addita nus
Anthibachius.m.s.eſt pes ꝯtrarius bachio.
Conſtat em̄ ex duabꝰ ꝑmis lōgis ⁊ tercia bre
ui vt natura. Bachius ꝟo ꝯſtat ex ꝑma bre/
ui ⁊ duabꝰ ſequentibꝰ longis. vt poete. vnde
Abbreuiat ꝑmā mediam ꝓducit ⁊ imā. Ba/
chius. eſt antibachius hoſtis ei. Ytum
Antibibliū.n.s.ē pignꝰ ꝓ codice mutuato da
Antica.f.p.vel anticū.n.s. eſt oſtium anteriꝰ
ſicut poſtica poſterius. vñ Eſt antica domus
ingreſſus ab anteriori. Poſtica latens tibi ſit
a poſteriori. Itē aliį ꝟſus. Fallitur anticā q̇
me non dixerit eſſe. Ac noua ſunt ꝟe ſolue q̇d
eſſe poteſt. Item antica dꝛ pars ecclē q̇ dꝛ tre/
mia.⁊ venit ab anti ⁊ ꝯtra.
Antixp̄s.m.s.dꝛ q̄ſi ꝯtra xp̄m ab anti.i.con/
tra ⁊ xp̄s.⁊ ſumitur ꝓ quodā regnaturo añ di
em iudicij.
Antidicomarite q̇dam heretici dicti ſunt. ex
eo qꝛ Marie ꝟginitati ꝯtradicūt aſſerētes eā
poſt xp̄m natū viro ſuo ꝯmixtam
Antidona.n.s.dicunṫ dona ꝑditionis
Antidotū dꝛ venenū qḋ datur ꝯtra vitam. ꝉ
iſtud qḋ datur ꝯtra venenū ab anti qḋ eſt cō
tra ⁊ datū q̄ſi ex ꝯtrario datū Cōtraria em̄ cō
trarijs curanṫ. vñ ſumiṫ ꝓ medicina. vñ. Eſt
ancilla dei ſimplex elemoſyna mortis
Antidotū venie porta ſalutis iter Jn antido
tarius eſt liber q̇dam ꝯtra vicia ꝯpoſitꝰ
Antifraſis.f.t.pe.cor.dꝛ ꝯtraria locutio.ſ. qñ
ſermo ꝑ ꝯtrariū intelligiṫ.⁊ differt ab ironia
Ironia ꝓnūciatōe ſola etiā indicat qḋ vult ī
telligi. vt cū dꝛ hoi male agēti. Qḋ bonū ē fa
cis. Sed antifraſis nō voce ꝓnūciantis ſꝫ cō
trariū. ſed tm̄ ꝟbis ſuis q̄ꝝ origo ꝯtraria eſt.
Antigꝑhus.m.s.dꝛ ab anti quod eſt ꝯtra. et
graphus.i.ſcriptor.⁊ idē eſt qḋ cancellarius

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

qui ꝛ archigraphus dr̄.qꝛ reſcribit litterꝭ miſ
ſis ad dn̄m ſuū. Vn̄ anthigraphia vel archi
graphia.i.eꝰ dignitas ſcȝ cancellaria
Antilibanus.pe.coꝛ.dr̄ ea pars libani.vel ſu
per libanū que occidentalem ptem reſpicit q̄ſi
ↄtra libanum
Antilogus eſt ſmo de ſupioꝛibus deſcendēs.
Antiloquus a ū dr̄ q̇ pmo loq̇tur.Jn̄ antilo
quiū dr̄ pma locutio
Antimetabola.f.p.pe.coꝛ.vel atimetabole les
grece eſt mutatio ſmonis cū ſīma.vt Non vt
edas viuas ſed edas vt viuere poſſis
Anthiochia.f.p.dicta ē ab antiocho patre ſe
leuci.q̇ eam edificauit.a quo etiā ſeleucia alia
ciuitas dicta eſt.vel dr̄ ſic.ab anthi ↄ ochs qd̄
eſt velox.qꝛ ↄtra velox.i.occeanū eſt poſita Jn̄
anthiochenꝰ.i.exn̄s de anthiochia
Antiope vna fuit mulierꝫ quā coꝛrupit Ju/
piter
Antipagenta dicunt̄ valuaꝝ oꝛnamenta
Antipas interp̄tatur teſtis fidelis.
Antipaſtꝰ dr̄ pes q̇ fit ex ↄ̄rijs ſyllabis ſcȝ ex
breui ꝛ longa.ꝛ ex lōga ꝛ breui vt amauere.
Antipater tris.pe.coꝛ.vn̄ in Auroꝛa.Vir p/
bus antipater ydmeus ↄſulit illi
Antipentemimeris.pe.coꝛ.eſt q̄dam ſpecies
ceſure.p quā vocalis naturalr̄ coꝛrepta pdu/
cit̄ in pncipio ſcd̄i pedis.vt i hoc v̄ſu Mors
ecce nō tardat ꝛ iō labitur hoꝛa
Antiphona.f.p.i.ↄ̄ pſalmū ſonans.vel quia
pars illius canitur ab vna parte choꝛi.alia ab
alia.ꝛ dr̄ ab anti quod eſt ↄ̄ꝛ phonos ſonꝰ.et
p̄t ſcrib p ph.vel.f. Pap.vo dt.Anthepho/
ne grece.i.vos recipꝛoca duobꝰ choꝛis alter/
natim pſallentibus.
Antipoca dr̄ chirographus quē facit debitoꝛ
creditoꝛi.in q̇ ↄfitetur ſe ſoluiſſe tantū.ꝛ fit a
debitoꝛe in hunc modū.Cōfiteoꝛ me tantum
vſuraꝝ noīe vel penſionis ſoluiſſe
Antipofoꝛa.f.p.eſt rn̄ſio tacite obiectiom fa/
cta.vt Nil mihi reſcribas attn̄ ipſe veni.
Antipos podis dr̄ pplꝰs ſubterraneꝰ.ↄ̄ nos
habens pedes.vt putant q̇dam. Pap.vo dt.
Antipodes pe.coꝛ.dicti qꝛ ↄtrarij noſtris veſti
gijs putant̄.Jtem antipodes genus monſtri
in libia plantas v̄ſas habēt poſt crura.ꝛ octo/
nos digitos in plantis
Antiptoſis.pe.p.q̄dam figura allothete ꝛ fit
qn̄ caſus ponit̄ p caſu
Antiquarius.m.s.dr̄ qui antiqua habet in
memoꝛia vel ſcribit. Et differt a librario.q̇a
librarius dr̄ qui noua ꝛ vetera ſcribit.antiq/
rius qui ſolum vetera. Antiq̄rius etiā dr̄ ſe/
nex vel antiquus
Antiquus a ū.i.res multoꝝ annoꝝ.ꝛ dr̄ ab
ante qꝛ illud eſt multoꝝ annoꝝ.ꝛ ab ante re/
ſpectu iſtius quod eſt aliquoꝝ annoꝝ ꝛ ↄpa/
ratur.antiquus q̇oꝛ.ſſimus.Jn̄ antiq̇tas.et
eſt eui longitudo
Antiſima dr̄ ab anti quod eſt ↄtra ꝛ ſima.i.
curua ꝛ eſt nota in his v̄ſibus quoꝝ oꝛdo per
mutatus eſt.Eadē nota cum puncto ponitur.
vbi in eodem v̄ſu duplices ſenſus ſunt.ꝛ du
bitatur q̇s potius eligendus ſit
Antiſmicus a ū.i.vrbanus non amarus nō
iracundus
Antiſma eſt locus vbi ſenſus eſt mutuandꝰ.
Antiſmos eſt tropus floꝛide ꝛ vrbane virtu/
tis vel ſententie
Antiſtes.ↄ.t.i.ſacerdos.q̄ſi ſtans p pplo q̇a
ante ſtat ꝛ oꝛat p plebe.
Antiſtitiū.n.s.i.ſacerdotiū vel dominiū
Antiſtitia.f.p.idem
Antiſta.f.p.i.ſacerdotiſſa.
Antiſtropha.f.p.eſt qn̄ finito v̄ſu reincipitur
ipm̄ Rn̄ſoꝛiū.vel eius medietas ſm̄ Hugi.
Pap.vo dt.Antiſtropha eſt recipꝛoca ↄūſio.
qn̄ totum rn̄ſoꝛiū ↄuertit̄
Antitas.i.antiq̇tas
Anthiteſis eſt littere p littera poſitio.vt olli.
p illi.
Antitheta eſt ↄ̄ria poſitio vel locutio.ꝛ dr̄ ab
anti quod eſt ↄtra.ꝛ theſis quod eſt poſitio.ſ.
vbi ↄ̄ria ↄ̄rijs opponunt̄.vt ↄtra malum bo/
num Per infamiā ꝛ bonam famā.oppoſitōes
ſunt q̄ſi ↄtra thetā lr̄am. Sed antithetō vbi
ↄtraria ↄ̄rijs opponunt̄.ꝛ pulcritudinē ſentē
tie reddunt.vt Frigida pugnabāt calidis hu
mentia ſiccis
Antiton dr̄ genus ligni incōbuſtibilis vl̄ li/
gnum padyſi qd̄ ↄburendo fit mūdius
Anthonomaſia.f.p.eſt qn̄ illud nomē qd̄ eſt
cōe plribus approp̄at̄ alicui p excellentiā.ſicut
Dauid dr̄ ſpecialr̄ ppheta ppter excellentiā.
Paulus apl's. Areſtoteles ph's. Et dr̄ ab an/
ti qd̄ eſt ↄ̄ ꝛ onima qd̄ eſt nomē ꝛ theſis poſi/
tio.q̄ſi ↄ̄ria ꝛ ipꝛop̄a poſitio nois p noie.
Antonomia eſt nois p noīe poſitio
Antracidis lapis p̄cioſus ſic dictus qꝛ ipſe ē
ignei coloꝛis.vt carbunculꝰ q̇ antrax dr̄ ſȝ ca
lida vena p̄cinctus.Cuiꝰ ppriū eſt iactatus i
igne velut inter moꝛtuos extinguit̄.ꝛ ecōtra/
rio aquis pfuſus exardeſcit
Antrax.i.carbunculꝰ vel calculus.i.lapis
Antrillus.m.s.eſt inſtr̄m lapicidaꝝ
Anthropofagi.vel Anthropofagite eſt gens.

aſpima que humanis carnibus veſcit͛. et ſunt
ſub regione ſcythie ⁊ dicit͛ ad antropos quod ē
homo ⁊ fagin qđ eſt comedere.
Anthropomorphite heretici dicti ſunt ꝑ eo ꝙ
ſimplicitate ruſtica deum habere humana mē/
bra que in diuinis libris ſcripta ſunt arbitrãt͛
Antropos enim grece. homo latine interpreta
tur ignorãtes vocē domini q̇ ait. Spiritus eſt
deus incorporeus. Nõ enim mēbris diſtingui
tur nec corpis mole cenſetur.
Antropos eſt homo ſurſum erectus vel cōuer/
ſus ⁊ dr̄ ab ana qđ eſt ſurſum ⁊ thropos cōuer
ſio. q̄ſi ſurſum erectꝰ ⁊ ꝯuerſus ad celū vt ſuum
creatorē aſpiciat. Et nota ꝙ hō dr̄ ab hũo q̇ ad
materiā. quia de terra formatus eſt ⁊ in terram
ꝯuertit͛. Sed dicit͛ anthropos ꝓpter ꝯuerſiōꝫ
ſui capitis in celū. qđ alie creature ꝯuertunt in
terrā. vt plãte que ſic radices. i. capita earꝫ hñt
Iteꝫ antropos in greco dr̄ arbor ꝯuerſa que cō
uertit radices ſurſum. Vñ. Os hominū ſubli
me dedit celūq̃ꝫ videre. Juſſit ⁊ erectos ad ſide
ra vertere vultus.
Anthropoſpathos eſt humana paſſio attribu
ta deo. ſ. iraſci vel ridere.
Antrū. n. s. grecū eſt. latine ſpecu dr̄. vel antra
q̄ſi atra. i. obſcura loca. Et differt a ſpecu. Vñ.
Eſt ſpecus inſciſum natura penitꝰ antruꝫ.
Anubis. m. t. dr̄ mercurius q̄ſi ſine nube. eſt ei
deus ſermonis. quia oīa reuelat. Et idem dr̄ ci/
nocephalꝰ a cynos. i. canis ⁊ cephas caput q꞉
cū canino capite depingit͛ apud egyptios ꝓp/
ter ſagacitatē. Vñ Virgilius. Omigenūq̃ꝫ deum
monſtra ⁊ latrator anubis.
Anularis cōis generis ⁊ hoc anulare ter. de. qđ
ꝑtinet ad anulū. Sed anularis. m. s. ſubſtãti
ue. ſecūdus digitus a minimo. q꞉ ibi frequēter
ponit͛ anulus. Jñ anularius. i. q facit anulos.
Jñ etiā hoc anularīū. i. locꝰ vbi fiunt anuli.
Anulus. m. s. ꝓma breuis ē ornamētuꝫ q̇ddā
ſcꝫ circulus quidā ſed prima lõga eſt ꝑuus anꝰ
Jñ anulatus. a. ū. i. hñs anulū. Et dr̄ ab anus
pro culo a rotūditate. vel dicit͛ ab annus per
diminutiōem quaſi anulus. i. circulus. q꞉ in ſe
redeat vt annus. Quidaꝫ tamē dicūt ꝙ anulꝰ
nō venit ab anus ꝓpter ꝑdictā cauſam ſed ob
aliā. Fuit enim cōſuetudo olim ꝙ ſi aliq̇s eſſet
homicida vel adulter deferret ſimiam in collo.
os ſuum ad ſimie culum tenenſ. ſed q꞉ hoc erat
nimis obprobrioſum. fecerūt torquē rotundū
quem in dedecus deferebant in digitis. ⁊ tunc
nobiles fecerunt illum facere aureum vel argē
teum. quod magis videbatur honori q̄ꝫ dede/
cori. et eo tempore conſuetudo inoleuit vt no/
biles deferent anulos. ⁊ ideo quidam dicunt
ꝙ anulus dictus eſt ab ano ſimie. Alij dicunt
ꝙ Protheus fertur circundediſſe ferreum circu
lum in digito. lapide incluſo. qua ꝯſuetudine ho
mines vſi anulos habere ceperunt. ⁊ poſt gēs
cepit geſtare eos in quarto a pollice digito q꞉
in eo vena eſt que vſq̃ꝫ ad cor ꝑtingit. quā no/
tandā ⁊ ornandā aliq̇ inſigni veteres putauāt
Anus. us. ui. dicitur antiqua vetula. eo ꝙ mltꝰ/
tos habeat annos. vel dicitur ab a quod eſt ſi/
ne. ⁊ nus. i. ſenſus. quaſi ſine ſenſu. Unde qui
dam. Pamphile tolle manus iāq̃ꝫ redibit anꝰ.
Sed anus ani. i. culus. ſimiliter dicitur ab an
nus propter circulationē. Unde. Forma ſenit͛
anus ꝑs quedam corpis anus. Item. Dum ſe
curuat anus velut anſer ſibilat anus.
Anutergium. n. s. dr̄ illud vnde anus. i. culus
tergitur.
Anxilla. f. p. dicitur olla ſupius ſtricta.
Anxioma ſcḋm Hugꝰ. dicitur cōcatenatō loquē
di ſicut ſunt ſophiſmata. Pap. vero dicit. Ax
xiomata ſunt proloquia. ⁊ maxime propoſitio
nes in topicis. Item anxioma. i. obnoxiuꝫ veri
tati aut falſitati. vt Cicero diſputat. Cicero nō
diſputat.
Anxius. a. um. i. triſtis. ſollicitus. Inde anxie/
tas. i. triſticia vel moleſtia.
Aonia eſt regio q̇dam in qua Cadmus rex edi
ficauit thebas ciuitatem. Inde aonides nomē
patronymicū. i. thebanus.
Aoraſia. f. p. dicitur cecitas qua ſodomite cir/
ca domū Loth fuerūt ꝑcuſſi. Ben. xiij.

A ante P

Apathia. thie. grece latine impaſſibilitas.
Apella. i. iudeus q̄ſi ſine pelle. Aurora. Extin/
guit dñi factus appella puer.
Apennius dictus eſt quaſi alpes acute. Pan/
niuꝫ eīm antiqui acutū vocabāt. Uel apenniū
dicitur q̄ſi alpes penni. i. hãnibalis. ꝑ q̄s han
nibal dux viā fecit dū rhomā ꝑteret.
Aper. m. s. eſt porcꝰ ſilueſtris ⁊ dr̄ ab apiendo
eo ꝙ fodiendo aperiat. Uel dr̄ aper q̄ſi afer a fe
rocitate conuerſa. f. m. p. Jñ hic apecularius. i.
effractor domus. Et eſt dr̄a inter aprum verrē
et nefrendum. Nam aper dicitur porcus ſilue/
ſtris. Uerres domeſticus habens teſticulos.
Nefrendus dicitur domeſticus non habens te
ſticulos. Unde. Cultor aper nemorum tibi ſit
veereſq̃ꝫ domorum. Atq̃ꝫ nefrendus ⁊ hic caret
vſu teſticulorum. Et aper corripit primam ſyl/
labam. Unde Ouidius. A cane non magno
ſepe tenetur aper. Jñ aperculus diminu. id eſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

paruus aper.
Aperus.m.s.eſt quidam piſcis.
Apes apis pl'a ſignat. Primo enim eſt quod/
dam animal volatile mellificans.qđ naſcitur
ex carnibꝰ bouinis ſepultis ⁊ certo tp̄e putreſa
ctis Et ſunt pl'a talia animalia volatilia ex ſter
coribꝰ ⁊ carnibus animaliū putrefactis naſcē
tia.vt bruchi ⁊ locuſte ex ſtercoribus ⁊ ſcabro
de carnibꝰ equorū fucus de mulis .veſpe de aſi
nis Et dr̄ ab a qđ eſt ſine. ⁊ pes.q2 prio naſcit̄
ſine pedibus ⁊ poſtea accipit pedes. Itē apes
vel apis vt ait Plinius dicebat̄ quidā taurus
qui de Nilo ſolebat exire ⁊ geſticulatiōe ſui cor
poris predicere futura hn̄s in humero dextro
ſignū candidū adinſtar lune corniculatum ad
quē cum ſtatim ꝯfluxerūt egyptij cum inſtr̄is
muſicis pſallentes leuabant eum in aere. ⁊ ſup
eos tanq̄ pſallens ferebatur. ⁊ ad motum vel
ſtationem ipſius. illi interra mouebantur vel
ſtabant. et eadem die euaneſcebat. Aiunt ta/
men quidam q̄ in feſto ſerapis vel ſorapis an/
nuatim taurus ille emugebat.i.boabat. ⁊ vt ip
ſum ydolum conſecrari deberent.annuatim ip/
ſos egyptios vocauit. Alij p̄ decenniū ipſiꝫ ſe
mel apparere dixerunt Alij tantū tempore in/
ſti ſacerdotis.heliopolis illud factum fuiſſe di
cunt. ⁊ tempore iniuſti ſacerdotis non vt q̄ iu
ſticia dei iudicijs indicaretur ſecerdotuꝫ. Hoc
habetur in hiſtoria de ſubmerſione paruulorū
hebreorum in egypto. Etiaꝫ apes vel apis erat
ꝓprium nomen cuiuſdam regis grecorum qui
mortuus in egypto ponebatur in ſarcofago. et
ibi cepit adorari pro deo. Et dictus eſt poſtea
ſerapis quaſi ſorapis. a ſorus quod eſt caro et
apis. quia carnaliter adorabatur. Item apes
eſt deus apum Et pro primo ſignificato eſt ge.
femi.ſed pro alijs g.maſ. Item in prima ſigni/
ficatiōe ⁊ vltima corripit primā ſyllabam. ſed
in alijs producit. Unde. Mel fert ⁊ deus eſt
apis bos rex ſimul apis. Inde apecula vel api
cula.i.parua apis.
Aper.m.t.i.ſummitas. Quod enim in ſum/
mo eſt a pedibus remotum eſt. Et quandoq̄
aper dicitur littera. Et proprie apices dicūtur
littere que in frontiſpicijs murorū vel eccleſia
rum ſcribuntur. ⁊ in principijs librorum ⁊ in ti
tulis legum. Item quelibet littera quādoq̄ di
citur aper. Unde in Marco. Unus aper non
preteribit. Et apex dicitur ligamen. Item apex
dicitur pileus ſubtilis quo gētiles ſacerdotes
vtebantur. Item dicitur ſummitas galee.ſ.co
nus ſuper quē criſte ponūtur. Inde apiculꝰ qđ
eꝫ ꝑ littera ⁊ ꝑ ligamine q̄ phylateria dependēt
et pro filis accipitur. Papias vero dicit. Apex
apicis dictus q̄ longe ſit a pedibus .i. ſumma
pars verticis vel coni vl' galee vel montis vel
littere Item apex eſt ſummitas honoris vel di
ſtinctionis nota. Unde. Apex littera ſignū ga
lee.dignitas altiſſima mitra.
Aphedno ſm̄ quod exponit glo. Danielis.xi.
compoſitum eſt. ⁊ idem eſt quod ſolij ſui. Alij
exponunt aphedno.i.emaus que eſt ciuitas ad
radicem montis oliueti diſtans a hiereſalem fe
re tria miliaria. Alexander neq̄ dicit q̄ aphed
no idem eſt quod appendix ſcꝫ manſiuncula q̄
adheret magne domui. Et dicitur proſpectuꝫ
ſi de lignis. menianum ſi de lapidibus cōſtru/
ctum eſt. Unde. Dicas aphedno ſolaria ſigtq̄
Appendix q̄ ſi lignum conſtruxerit ipſum. Di
cas proſpectuꝫ ſi ſaxum dic menianum
Apia dicebatur Rhome quedam publica via
Unde in paſſionali ſepe legitur. Rhome via
apia. Item iuxta hanc viam venus habuit tē/
plum vnde ipſa dicitur apias. Unde Ouidiꝰ
Non illas lites apias ipſa probat. Apia etiaꝫ
dicitur fuiſſe vxor Philemonis.
Apiago.f.t. dicitur herba cuius flores apes li
benter colligunt ⁊ maxime appetūt.
Apiane ſunt vue que dulce vinum faciunt
Apiariū.n.s. eſt locus vbi ſunt vel mellificāt
apes.ſicut auiariū vbi ſunt aues ⁊ fiolariū vbi
fiole.roſarium vbi roſe.
Apiforium ⁊ apiſterium idem
Apiaſter.m.s. dicitur magiſter apum. ⁊ dr̄ ab
ape ſicut catulaſter a catulo.
Apiaſtra .f.pri. eſt auis que libenter comedit
apes. ⁊ eſt viridis coloris.que ⁊ merops dicit̄.
Apiatellū.n.s. eſt herba quā qui ieiunus gu/
ſtauerit ridendo exanimatur.
Apicioſus.a.ū.i. caluus capite.cuius frontis
ſummitas apparet.
Apicitus.a.ū.i.ligatus ab apicio.
Apifera.pe.cor. ſunt funes qui cornibus an/
temne dextrā ſiniſtraq̄ tenduntur retro verſa
ab a et pes.pedis. et fero quia longe a pede ma
li vel veli ferunt cornua et extendunt cornua
veli.
Apiforum.n.s.pe.cor.eſt nomen opidi.
Apium.n.s.ſm̄ Huguitionem eſt herba qua
ſolebant coronari apices id eſt capita hominū
ſed ſm̄ Pap.apium eſt genus herbe dictum eo
q̄ apices id eſt capita antiquorum triumphan
tium vel poetarum ipſo coronabantur quo
internorum viſcerum dolores grauiſſimi ſo/
piuntur huiuſmodi herba ebrietatem dicitur
prohibere.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Aplanos vel aplane aplanes.i.firmamentuz quaſi ſine errore.qꝛ ſꝑ mouet̃ in eodē loco.

Apluſtre ſtris.dꝛ gubernaculuz nauis vel armamentū. Uñ Juuenalis. Uicteqꝫ triremis apluſtre Inuenitur etiā apluſtra tre.

Apoca.f.p.ē ſcriptū qḋ creditor dat debitori ſoluēti in quo creditor ꝓfitet̃ ſe tm̄ accepiſſe ꝛ fit a creditore ſicut anticopa a debitore Unde Apoca ſoluenti datur anti ſuſcipienti. Apocalypſis.ſis.vel ſeos.interpretat̃ reuelatio ſecretorū.et dicitur liber Johānis euāgeliſte.q̄ nobis celeſtia ꝛ multa ſecreta reuelauit. Et dꝛ ab apo.qḋ eſt re.et calypſis qḋ eſt velamentū qꝛ ibi maifeſta ſunt q̄ erāt abſcondita Aurora. Eſt apocalypſis miſtica verba gerens

Apoceleſma dicit̃ cōiectura de futuris cōſiderata iuxta motū planetarū.

Apocriphꝰ a.ū.pe.cor.i.occultus et ſecretus.ꝛ dꝛ ab apo.i.de et criſis ſecretū. Itē apocripha ꝓpē dicūtur illa ſcripta quorū origo ꝛ auctor ignorat̃.et q̄uis ibi ſint multa vera. non tam̄ habentur ī auctoritate ꝓpter pl'a falſa que ibi cōtinent̃ Jñ apocripharius qui deſcribit apocripha. Itē ſm quoſdā apocriphus dicit̃ ab apo quod eſt longe.ꝛ criſis.i.iudiciū quaſi lōge a iudicō.vel de quo non pōt haberi certum iudiciū. Et aliquis liber dicitur dupliciter acriphus.vel qꝛ autor ignoratur.et veritas patet.et talem recipit eccleſia.non ad fidei ꝓbationē.ſed ad errorē deſtructionem. quales ſꝫ liber. Judith et aliȷ̄ quos enumerat Hieronimus in ꝓlogo Reg̃.vel qꝛ de eiꝰ veritate dubitatur.et tales non recipit eccīa vt eſt liber de infantia ſaluatoris

Apocripharius vel apocriſarius.i.ſecretarius cōſiliarius. vel etiam dicitur cancellarius.qꝛ ipſe eſt ſecretarius regis vel imperatoris.ꝛ eiꝰ ſecreta ſcit.ꝛ diciturab apo.ꝛ criſis.i.ſecretum vel dicit̃ ab apo quod eſt ab vel de.ꝛ chryſos aurū.ꝛ ideꝫ eſt quod thezaurarius.eo ꝙ habꝫ aurū regis vel imperatoris in ſua cuſtodia

Apocriſariȷ̄ ſunt nūciȷ̄ domini pape quaſi ſecretariȷ̄.vt diſ.xvi.c.ſeptuaginta. Nā criſis dꝛ ſecretum.aurum.vel iudicium.ca.ſignificaſti.de elec.in glo.i. Unde Aurum ſecretum dat iudicium tibi criſis

Apocopa.f.p.vl' apocope.pes.ꝛ ſubſtractio litere vel ſillabe de fine dictionis. vt Achilli pro achillis.fac pro face.

Apodiſterium.n.s.eſt locus vbi res ponūtur in balneo.

Apodixis grece ſm Pap̄.i. oſtēſio Huguitō vero dicit opodixis.i.oſtēſio.fantaſia probatio experimētū.virtus poteſtas. Unde in vita de beata Agnete legitur. Ad filium meum voluiſti apodixin tue artis magice demonſtrare.

Apoferotum pe.produ.ē vas planū ad ferendum poma vel aliquid aliud Etiaꝫ eſt vas ad deferendū reliquias.

Apofragiſma.f.p.eſt ſignaculuz anuli fere circumflexum

Apogeū.gei.eſt conſtructū ſub terra edificiuz quod nos antrum vel ſpelūcā dicimus et dicitur ab apo.i.de.ꝛ ge.terra Idem ꝛ dicitur hypogeum ab hypo quod ē ſub et ge.terra

Apoleſma dicitur diſtinctio ꝛ conſumatio diſputationis

Apolides dicuntur qui ſunt ſine ciuitate.ab a quod eſt ſine.et polis ciuitas.

Apologus m.s.eſt ſermo ruſticalis de brutis animalibus inſtructioni hominum coaptatꝰ. exemplum viuendi continens

Apolutium.n.s.eſt veſtibulum ſeu locus vbi veſtes abluende exuuntur

Apollo linis.m.t.prima breuis propriuꝫ nomen viri. Unde Uirgilius. Concutit ꝛ ſtimulos ſub pectore vertit apollo. Aliquādo auteꝫ eſt indeclinabilis Unde pri. Cor.i. Ego quidem ſum pauli.ego apollo. Etiā apollo ſm fabulas dicitur deus vel ydolum grecorum.ſcilicet deus zelotes vim ſuper arcū et pharetram geſtans.vel citharam et tibiam.quaſi donans hominibus mercedem gratie vel vindicte.vl' dicitur ſol a gentibus

Apollonius.m.s.prima breuis. ꝓpꝛium nomen viri. Unde in Aurora. Miſſus apollonius dux nuper factus ab illo.

Apollinariſte heretici ab apolliare vocati ſꝫ dicentes xp̄m corpus tantummō ſine anima aſſumpſiſſe

Apologia f.p.i.excuſatio vel reſpōſio. et dicit̃ ab apo quod ē re.ꝛ logos.i.ſermo quaſi ſermonis relatio.i.reſpōſio. Unde in decretis Alerādri pape Clerici qui alios accuſant iuſtam accipiant apologiam. Et ponitur ibi apologia pro defenſiōe vl' negatiōe ſola Inde apologeticus.a.um.i.excuſatorius vel rñſorius ſꝫ Huguitionē Papias dicit. Apologia.i.excuſatio Inde apologeticum dicitur.i.ſatiſfactionis iudicium vel verum teſtimonium.

Apompeius grece dicitur emiſſarius latine.

Apoplexia.f.p ē ſubita ſanguinis effuſio qua ſuffocati intereunt ſic dicta quia ex letali ꝑcuſſione repentinus caſus fiat. Greci igitur ꝑcuſſionem apoplexim dicunt.

Aporia f.p.pe.cor plura ſignificat. Eſt enī idē

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

quod apertio.labor.angor aculeus.ſtimulus
ictus.vulnus.cura.tediuʒ.moleſtia pauptas
triſticia.vertigo capitis.et dicitur ab a qđ eſt
ſine.⁊ porus qđ eſt minimū foramen in corpe.
per quod ſudor emanat.ita dicit Hug. Sup
illud Eccl.xxvij. Aporia hois in cogitatu illi
us.dicit glo.i.inſtutio ſtimulus vel moleſtia.
Itē ſꝰ illud Cor.iiij. Aporiamur ſed nō deſti
tuimur ⁊c.dicit.i.paupes ſumus.penos eniʒ
grece paup dicitur latine Itē ſup illud Iſai.
lix. Eſt aporiatus.i.contriſtatus de infelicita/
te eorū. Et ſm hoc aporia idem ē qđ triſticia
Sed Pap.dr Aporia grecū nomē ē et eſt idē
quod ſluxio.diminutio vel vnatio glorie. Vl'
ſunt feces et reliquie ſordes elementorum que
in aere purgantur vnde gignuntur in terra di
uerſa.ſcʒ arbores.lapides.⁊c. Item aporus
a.um.i.diuinus.
Apoſiopeſis f.t.eſt validus defectus orōnis.
Unde therentius in eunucho. Ego ne illam.
que illum.que me.que me non.
Apoſtata.c.p.dr pūerſus.renunciatus.refu/
ga.retromiſſus Et proprie dicitur ille qui pri
mo bn̄ agit et poſtea pūertit ſe.⁊ male agendo
retro abit. Vel eſt aliquis recedēs a fide vl' re
ligione Et dicitur ab apo.quod eſt retro.⁊ ſto
ſtas. Iñ apoſtaticus a.um i.peruerſus. Inde
apoſtaſia.i.renunciatio.retro ad malū moreʒ
itio.que in tribus conſiſtit. Prio quideʒ i di
miſſione fidei xp̄iane Secūdo in dimiſſione
habitus religiōis. Tercio in dimiſſione tōſu
re clerical'. Itē apoſtaticus eſt etiam idem qđ
proſelitus.ſcilicet qui procul ſalit de vna ſecta
in aliam.
Apoſtema.n.t.pe.pdu.dr dura hūorum colle
ctio in corpe.ſic dictum a collectione hūorum
Nam greci apoſtemata collectiones vocant.
Apoſtolus m.s.grecum eſt.⁊ dr miſſus latie
et hebrayce lyſan.⁊ dr apo.quod eſt de vel re.
et ſtolos quod eſt miſſus. qſi de celo vel a deo
miſſus. Miſſi eni ſunt apoſtoli a xp̄o in vni
uerſum mundū ad predicandum euangeliuʒ
Inde apoſtolatus.us.ui.i.dignitas vel offici
uʒ apoſtoli Inde apoſtolicus.a.um.⁊ hic apo
ſtolicus pro papa Inde etiam apoſtolaris cō.
ter.et hoc re.
Apoſtoli in iure dicūtur litere date appellan
ti in quibus continentur allegationes.⁊ qua/
liter in cauſa proceſſum ſit. Item apl'orū alij
ſunt conuentionales.ſ.qn̄ pars admittit ap/
pellationem.ſiue in iudicio iudice refutante.
ſiue tacēte.vel extra iudiciū. vt extra de appel.c
ſepe.⁊.c.oblate. Alij ſunt teſtimoniales teſtifi
cantes de appellatione facta Alij dimiſſorij p
quos apparet q iudex detulit appellatiōi Alij
refutatorij.per quos apparet q iudex nō detu
lit appellationi. Alij reuerendi ſiue reuerentia
les ſcilicet quando ob reuerētiam ſuperioris
appellationi defertur.vt capi.i.de appel.libro
ſexto in gloſa.
Apoſtolici heretici quidaʒ qui ſibi hoc nomē
ſumpſerūt.quia nihil poſſidentes proprium
nequaq; recipiunt illos qui aliqua in hoc mū
do vtuntur.
Apoſtrophe phes.vl' apoſtropha.phe.eſt con
uerſio locutioni ad aliquē per ſecundaʒ perſo
nam.vt domini eſt ſalus et ſuper populū tu
um benedictio tua.
Apoſtrophus.m.s.virgula.regl'a quaſi pars
circuli dextra ad ſummam lr̄am poſita in his
dictionibus in fine.tribunal et pirrin qua no
ta oñditur deeē in ſermone vltima vocalis.vt
tribunal pro tribunale.pirrin pro pirrine.
Apotheca.f.p.dicitur repoſitoriuʒ vel recōdi
torium.q2 in his homines elaboratas fruges
ponūt. Inde apothecarius.rij.qui cuſtodit a/
pothecam.vel mercator ⁊ apothecariꝰ a.um.i.
ad apothecam pertinens. Vel apotheca dici
tur arca vel locus in quo aliquid ponitur cu/
ſtodienda cauſa.vel in quo publice ⁊ cōmuni
ter merces vēdūtur.⁊ ſpecialiter medicinales.
Apotheoſis.f.i.diuinatio vel cōtēplatio
Apozima.pe.cor.ē vis herbarū decoctarum.
Unde Macer Vis potius ſeminum vel apo
zima proderit huius
Apparitores vel apparatores dicuntur ſerui
entes.quia appareant ⁊ videantur vt p̄ſto ſint
ad obſequium Vel apparitores illi qui citāt
partes.et eas apparere faciunt in iudicio Vel
dicuntur miniſtri crudelitatis ad interficien/
dum malefactores
Appellatio ſm Azo.eſt a minore iudice p in/
uocationem maioris iudicis pretextu iniqui
tatis prime late ſententie reſciſſio.ff.de mino.
l.prefecti.
Appellite heretici quidem.quorū autor.Ap/
pelles princeps fuit.qui creatorem angelū ne
ſcio quem glo'ſum ſuperioris dei faciens deuʒ
legis iſrael.illuʒ igneum affirmans qui dixit
xp̄m non in veritate deum ſed hominem in fan
taſia apparuiſſe.
Appendix.o.t.dr manſiūcula.que magne do
mui adheret.ſ.que appenditur parieti non ha
bens tectum diuiſum in duo latera. Inde ap
pendicium.n.s.idem
Applauda vel appluda.f.p.dicitur ſorbicium

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cula ex paleis facta circa quã pueri ſolebãt applaudere. vl' applauda dr̃ furfur.

Applũbatio ẽ diuerſaꝝ materiaꝝ conſolidacõ vt auri. argenti. plumbi. ſtanni. ꝛ ceterorum. ꝛ earum materiarum coniunctio dicitur applũbatura.

Appoſtus. a. ũ. i. ꝑuerſus ꝛ ꝯtrarius.

Appulſus pecoris ad aquã. ẽ ius ad ducendũ pecus vl' gregẽ ad aquã fontis alieni vl' riuuꝫ ad aquandum.

Apricus. a. um. pe. pro. i. iocundus. amen⁹ calidus. delectabilis. Et dicit ab aprilis eo ꝙ in illo menſe ſit pulcherrimũ tẽpus ex productione florum. Inde apricitas. i. calor. iocunditas. Unde Oratius. Quicquid ſub terra eſt in apricum ꝓfert etas. i. in aptum.

Aprilis mẽſis quidam. ꝛ dr̃ quaſi aperilis qꝛ tunc terra aperitur ꝛ flores germinat. Ul' dicit ab aphrodite quod eſt venus. vnde aprilis. i. aphrodilis· vl' quaſi aphrilis. i. venereus. qꝛ ille menſis dedicatus eſt veneri. vel quia in eo habet feſtum ſuum. vel' qꝛ in eo nata fuit.

Aptitudo. f. t. i. conueniẽtia. Inde aptitudinarius. a. um. quod ſignificat aptitudinẽ ꝓꝑe tatis. vt riſibilis.

Aptotus a. um. i. ſine caſu. ab a quod eſt ſine. ꝛ toſis caſus quaſi ſine caſu. Inde aptota nomina. incaſualia vt frugi.

Aptus. a. um. nomẽ ꝛ non ꝑticipium. quia ꝟbum a quo deſcendit nõ eſt in vſu. ſcꝫ apiſcor. et ideẽ qꝺ habilis vl' diſpoſitus. Iñ ineptus id eſt indiſpoſitus. ꝛ ambo ꝯparãtur.

Apulia. f. p. ẽ ꝓuintia vbi ꝯditũ ẽ Brundu ſiũ. Iñ apulus. a. ũ. i. de epulia exñs.

A ante Q

Aqua dr̃ quaſi equa. Eſt eñ plana in ſuperficie. Et eſt qꝺdam elementum corporeum ſimplex humidũ ꝛ frigidũ Inde aqueus. a. ũ. i. humidus vl' in aqua exñs. Inde aquula. dimi. i. pua aqua.

Aquagiũ. n. s. dr̃ aqueductus. ſcꝫ cannalis in quo dr̃ aqua.

Aqualitiũ. n. s. dr̃ locus vl' guttatorium per quod aqua foras mittitur ꝛ elicitur a proprio alueo.

Aqualiculus. m. s. i. ventriculus. Unde Perſius. Pinguis aqualiculus ꝓpenſus ſexquipede ꝯſtat.

Aqualis. is. ꝛ hoc le. i. ad aquã pertinẽs. ꝛ ſbſtãtiue hoc equale ẽ vas equatile groſſum ꝛ latum. Unde Plautus. Date illi ſellam vbi ſedeat. ꝛ aquale cum aqua. Item aquale etiam accipitur pro ventre groſſo.

Aqualium. n. s. dicitur ſumma pars capitꝭ. eo ꝙ prius ſuſcipit aquã defluentẽ ꝙꝫ totum corpus.

Aquamanile. n. t. dr̃ vas ſuꝑ qꝺ cadit aqua q̃ abluũtur digiti ſacerdotũ p⁹ ſumptionẽ corporis xp̃i.

Aquarij heretici ſunt dicti. eo ꝙ aquã ſolã offerũt in calice ſacramenti.

Aquariolus, m. s. dr̃ ſeruus meretricis q̇ crebro fert aquã.

Aquarius. m. s. ꝑ quodã ſigno celi. eo ꝙ tunc cũ ſol ẽ in eo ẽ abũdantia aquaꝝ. Itẽ aquari⁹ dr̃ fuiens q̇ portat aquã. Iñ aq̃ria. i. ancilla q̃ aquã defert.

Aquatic⁹. a. ũ. ꝛ aq̃tilis. lis. ꝛ hoc le. i. ad aquã ꝑtinẽs vl' in aq̃ exñs.

Aquebibus. m. s. dr̃ q̇ ſepe bibit aquã ꝛ ꝑt declinari adiectiue.

Aqueductile ẽ via ꝑ quãꝫ aqua agitat ꝛ ducit de ꝓpo loco.

Aqueductus ẽ ius ducendi aquã per fundum vl' agrũ alienũ ad irrigandũ agrũ meũ vl' alterius iure ſuitutꝭ ꝯſtitute.

Aquehauſtus eſt ius hauriendi aquã ꝛ portandi per agrũ fundũ ſeu prediũ alterius racõne ſeruitutꝭ. Et differt ab aqueductu. qꝛ aqueductus fit in fiſtulis ꝛ meatib⁹ terraneis. Sꝫ aquehauſtus fit per animalia portãdo. vt. l. ſi prius. §. i. ꝛ. ij. ff. de aq̃ plu. ar. vbi dicit ꝙ non debet ille cui debetur ſeruitus aqueductus lapidibus. ſed fiſtulis ordinare. quia vſus domini plus incõmodatur. ff. de contra. emp. l. ſi aq̃ductus.

Aqueuomus. pe. cor. dr̃ qui aquã vomit ꝛ ꝑt declinari adiectiue.

Aquila. epicheni gꝭ. ẽ nomẽ auis obtinẽs ꝑncipatũ inter alias aues. Et dr̃ aq̇la ab acumie oculoꝝ. qꝛ irreuerberato viſu ſolẽ inſpicit. Uñ Nobilitas aquile precellit oĩe volatile celi. Summa volando petit ꝛ pendens aere ſũmo In liquidis piſcem ſpeculatur acumine viſus. Inde aquilus. a. um. qui naſum habet curuꝫ in ſummitate vt aquile roſtrum. Itẽ aquila eſt ſignũ in celo.

Aquilegia. f. p. eſt nomẽ herbe.

Aquiliana ſtipulatio ẽ ꝓmiſſio q̃ nouat oẽm ꝯtractum. vt dicendo. Quecũqꝫ mihi debes ex quacũqꝫ cauſa illa mihi promittes animo nouandi. ꝛ dicat promitto. tunc per acceptilacõꝫ tolletur obligatio. Inſtitꝭ. quibus modis tol. obliga.

Aquilo. f. t. eſt ventus q̇daꝫ ſerenus. ꝛ aquas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſtringens ⁊ nubes diſſipãs. vide. ſ̄. in africus.
Unde. Dic aquilam volucrem ventum dicas
aquilonem.

Aquilus. a. ũ. dicebãt antiqui ꝓ niger. a. um.
Jñ aquilegus. a. ũ. i. niger vł fuſcus.

Aquoſus. a. ũ. i. plenus aqua. ⁊ ꝓprie loc⁹ dr̄
aquoſus. ⁊ potio aquata. Jñ aquoſitas. id eſt
inundantia aquaꝝ.

A ante R

Ara ꝑma longa ſine aſpiracõe. i. altare. ſʒ ꝑma
breuis ⁊ cũ aſpiratõe eſt ſtabulum porcorum.
Unde. Eſt hara porcorum breuis. ⁊ non ara
deorum.

Arabarchus dr̄ ꝑnceps are. vł ꝑtus.

Arabia. f. p. ē regio quedã. ⁊ interp̄tatur ſacra.
qꝛ regio illa thure abundat. Hanc greci ende/
mon. noſtri beatã noiauerũt. Eadē eſt noiata.
et Saba a filio Chus q̇ dictus ē Saba.

Arabicus. a. ũ. i. aliq̇s de tali regiõe. ſcʒ de ara/
bia. Arabs idē.

Arabici quidã heretici in arabia exorti. dicen
tes aiam cũ corp̄e mori. ⁊ in nouiſſimo vtrũqꝫ
reſurgere.

Arabilis. lis. ⁊ hoc le. dr̄ qd̓ ē aptũ ⁊ bonũ ad
arandũ. vt terra ē arabilis

Aradiȷ quidã popłi ſunt. vide. ſ̄. amorreus.

Arã indeclinabile. interp̄taꝛ̃ elect⁹

Aranea. f. p. dr̄ vermiculus faciēs telã ad ca/
piendũ muſcas. ab aere dict⁹. eo ꝙ in aere fila
gerat. Uł dr̄ aranea ab aragne regia q̄ fuit mu
tata a Pallade in araneã ſm fabulas. Jñ hec
araneola. i. ꝑua aranea. Jñ etiã hic araneus in/
uenit̃. ⁊ araneus. a. ũ. i. ad araneã ꝑtinēs. Jñ
hic araneolus

Arapagat⁹. ta. tũ. ab area effoſſus. Uñ Plau/
tus. Aurũ mihi intus arapagatũ ē.

Araphis. f. t. dr̄ domus luſoꝝ vł aratoꝝ.

Aratellũ. n. s. dr̄ paruũ aratrũ.

Aratiuncula. f. p. dr̄ foſſa parua que inſtar ſul/
ci aratur.

Aratorculus. m. s. dr̄ paruus arator.

Aratorius. a. ũ. dr̄ locus q̇ p̄ot arari.

Aratrũ. n. s. eſt inſtrumentũ arandi. Unde in
Aurora. Noſtre carnis humũ crucis h̄ aratro
q̄ſi ſulcant

Arbiter. m. s. dicitur reuelator conſilioꝝ. vt in
Saluſtio. Procul arbitris oĩbus amotis.
Etiam eſt idem qd̓ teſtis. Unde in Gen̄. Ac/
cidit autē vt Joſeph intraret domũ ⁊ operis
quippiam faceret abſqꝫ arbitris. Uł eſt idem
qd̓ cõpromiſſarius vł iudex. ⁊ eſt ille qui ex cõ
promiſſo. i. ex conſenſu partium ⁊ ex litiganti/
um electione de cauſa cognoſcit. qui nullã ha/
bet iuriſdictionē propriam ſeu delegatam. ff. de
arbi. l. i. Sʒ electus ē a ꝑtibus diſcordantib⁹
ad earũ litem ſua ſententia dirimendaʒ. Et eſt
differentia inter arbitrũ. arbitratorem. ⁊ ami/
cabilem compoſitorem. Nam arbiter ⁊ arbitra
tor poſſunt eligi cũ quadã pena. ſed differēter.
Nam arbiter dr̄ iudex per conſenſum litigan/
tiũ electus qui iudicis partes ſuſcipit. ⁊ fineʒ
cõtrouerſiȷs ſua ſentētia ſe pollicet̃ impoſiturũ
. ff. de arbi. l. ſi de meis. §. recepiſſe. Et a ſenten/
tia talis nõ poteſt appellari. ff. de arbi. l. diē ꝓ/
ferri. §. ſtare. et. l. i. C. e. ti. Sʒ arbitrator eſt in
quē aliqui compromittũt tali forma vt poſſit
cognoſcē ⁊ etiaʒ iudicare alte ⁊ baſſe. Sʒ ami
cabilis cõpoſitor eſt qui ſine pena temptat ⁊ ex
ꝑitur an litigatores patiãtur ꝯuerſiã ſuo cõ/
ſilio vł autoritate diſcuti. §. qd̓ ſi q̇s in preal/
le. l. ſi de meis.

Arbitriũ. n. s. dr̄ libera volũtas poteſtas qua
quis ſponte bona vł mala appetē p̄t. Itē arbi/
triũ eſt act⁹ certaꝝ ꝑſonaꝝ exequētiũ compro
miſſum ſm Azo.

Arbor vł arbos ſm Iſidoꝝ dr̄ ab aruis. quia
terre fixis radicib⁹ adheret. vł dr̄ ab herba. eo
ꝙ ad modũ herbaꝝ pullulet naſcēdo. Pri⁹ eñ
iacto ſemine herba naſcit̃. de hinc confota ſur/
git in arborē. de hinc in paruo tp̄e herbã quam
videras arbuſtum ſuſpicis. Et arbos ꝓprie di/
citur de fructifera. arbor vero de nõ fructifera et
ſterili. Et eſt arbos gł. fe. cum ſit mater propriȷ
fetus. Et nota ꝙ noia arboꝝ ſunt gł. fe. qꝛ na/
turam matris in ſuis fructibus imitantur. vt
pirus ⁊ vlmus. Hec enim eſt quaſi obſtetrix
puerꝑarum bacchi. Unde oleaſter eſt generis
maſcu. quia non concipit cum ſit propriũ ſue
gentis concipere. i. oliuaruʒ. Pro pomis vero
ſunt gene. neu.

Arboretũ. ti. locus vbi arbores creſcunt.

Arboreus. a. ũ. ⁊ arborinus. a. ũ. idem ſcʒ de ar
bore exñs.

Arbuncula. f. p. dimi. i ꝑua arbor.

Arbuſtula. f. p. dimi. idē.

Arbuſtũ. n. s. dr̄ loc⁹ vbi creſcũt arbores. ⁊ ꝓ
ipis q̄ñqꝫ ponit̃. ⁊ ꝑcipue nouellis.

Arbuſtũ etiaʒ dr̄ q̄ñqꝫ arbor nouella ⁊ tenera
in qua inſertio quãdoqꝫ fieri poteſt. Et dicitur
arbuſtum quaſi arborum multarum ſtatio vel
haſta.

Arca dicitur ab arceo. es. qꝛ arcet ⁊ prohibet
viſum. Item arca teſtamenti dicitur teſtifica/
tio. Exod̓. xxv. id eſt ſcriniũ in quo poſita ē te/
ſtificatio. id eſt tabule in quib⁹ tabulis ſcēptum

erat teſtamentū tn̄ queq; ibi repōſita p̄n̄t dici
teſtamēta. Vn̄ in predicta arca poſita erat vr/
na aurea plena māna in teſtificacōz q̄ panē de
dit eis de celo. Tabule in teſtificacōez q̄ legem
naturalē ſopitā in cordibus etiam ſuſcitarent
in ſcripto. Virgam aaron in teſtimoniū quod
dixerant. Omnia que dixit dn̄s faciemus. Vn
de tres arce fuerunt in tribus temporibus. Vn̄
Temporibus tres eſſe tribus cognouimus ar
cas. Prima Noe Moyſi fuit altera. tercia xpi.
Lignea p̄ma. ſcd̄a metallica. tercia neutrum.
Octo prior. tria poſterior tulit. altera ſolum.
Lege carēs. ſub lege manēs. a lege ſoluta. Hāc
pelagus tulit. hāc Moyſes. hāc ſpūs almus
Inde hic arcarius dicitur qui facit arcas. vel
qui cuſtodit. Vel dicit ille qui ſuſcipit aurum
et argentum publicum a poſſeſſoibus ſm Ac
cur. in glo. C. de pon. l. i. li. x. Vel poteſt dici/
adiectiue arcarius. a. ū. quod ptinet ad arcam
vl' ad arcanū.
Arcanus. a. um. i. ſecretus. a. um. a quo ceteri
arceantur.
Arcas. ꝯ. t. eſt nomē gētile. et dr̄ aliq̄s vl' aliq̄
de arcaria.
Archangelus. m. s. dicit p̄nceps angeloꝝ. vt
Gabriel. et dr̄ ab archos qd̄ eſt p̄nceps. et an/
gelus. et eſt vnus angelus de ordine ſupremo.
id eſt ſummus nūcius. Vn̄. Nuncius angel⁹
eſt. archangel⁹ ē ſibi p̄nceps. Inde archangeli
cus. a. um.
Architypus. f. p. dr̄ p̄nceps figuraꝝ. Nā typ⁹
idē eſt qd̄ figūa et archos p̄nceps et pt poni ad
iectiue. Vn̄ architypus mūdus dr̄ p̄ncipal' fi/
gura ſenſibilis mūdi.
Archa. chie. f. p. dr̄ p̄ncipat⁹.
Archiater. m. s. dr̄ ab archos et ater. i. niger. q̄i
p̄nceps nigroꝝ. ſ. dyabolus
Archicancellarius. m. s. dr̄ ſupremus cancel/
Archicoqu⁹. m. s. dr̄ p̄nceps coq̄ꝝ larius.
Archidiaconus. m. s. dr̄ p̄nceps diaconorum
Inde archidiaconat⁹. us. ui. dignitas vl' offi/
ciū archidiaconi.
Archiepūs. m. s. dr̄ p̄nceps epoꝝ. Vn̄ h̄ et hec
archiepalis. et hoc le. et archiepatus. us. ui. et h̄
archiepiſcopiū.
Archigallus. m. s. dr̄ p̄nceps galloꝝ. ſcʒ illo/
rū ſacerdotū.
Archigenes. pe. cor. dr̄ p̄ncipal' medicus q̄ op
time ſcit mederi geneſi. i. nature.
Archigraphus. vide. s. antigraphus.
Archileuita. te. dr̄ p̄nceps leuitaꝝ.
Archilogus. m. s. dr̄ p̄nceps vl' p̄mus in ſer/
mone. Inde archilogiū dicitur principiū ſer/
monis
Archimandrita. m. p. dr̄ paſtor ouiū. Et per
tranſlatōem pt dici eps vel archieps. q̄ ē pa/
ſtor ſpūaliū ouiū. vel dr̄ ſupmus paſtor ſcilʒ
xps q̄ eſt ſupmus paſtor
Archipirata. m. p. dr̄ p̄nceps pirataꝝ
Archipota te. pe. p. i. magn⁹ potator. et dr̄ ab
archos et poto. q̄ſi p̄nceps potatoꝝ.
Archipſbiter. m. s. dr̄ p̄nceps p̄ſbiteroꝝ vl' q̄
ſup clericos in aliqua eccleſia habet aliquā iu
riſdictōem eccleſiaſticam ſm ꝯſuetudinem lo
ci. Inde archipreſbiteratus us ui. talis digni
tas
Archiſynagogus. m. s. dicitur princeps ſyna
goge
Archiſteriū. n. s. dr̄ monaſteriū. ab archos et
ſterion qd̄ ē ſtatio q̄ſi p̄ncipal'. i. ſpūal' ſtatio.
vel qr regul' et diſciplinis arcet
Architector. m. s. dr̄ q̄ facit tecta. vel dr̄ p̄n/
cipal' artifex q̄ p̄eſt edificijs ꝯſtruēdis. q̄ etiā
dr̄ architectus. Vn̄ hec architectura. talis p̄n
cipal' tectura. vn̄ Artificū p̄nceps architector
datur eſſe
Architriclinus. m. s. dr̄ princeps triclinij. nā
tricliniū eſt domus trina ſeſſione ꝯuiuantiuʒ
ordinata. ſm Hug. Papias vero dicit. Ar/
chitriclinus dicit maior domus vel in domo
princeps triuʒ lectoꝝ. quia in lectis antiqui
ſolebant comedere. Nam clinos vel cline gre
ce lectus dr̄.
Arcobaliſta. eſt genus baliſte.
Archomū. n. s. dr̄ aceruus maniploꝝ vl' alia/
rū rerum.
Archonciani heretici. ab archontio appellati.
q̄ vniuerſitatē quā deus ꝯdidit opera angeloꝝ
defendunt.
Archos grece. latīe dr̄ p̄nceps.
Arcicula. f. p. pe. cor. parua arx ſiue rupes.
Arcipotens. o. t. ꝯponit ab arcus et potēs. Itē
arcus etiā ꝯponit cū tenens. vt arcitenēs. l' ar
q̄tenēs ſm antiq̄s q̄ dicebāt arquus pro arc⁹.
id eſt arcū tenēs.
Arcipus. m. s. ē ppriū nomen viri.
Arcites. tis. dr̄ ſagittari⁹ cū arcu eq̄tans et ſa/
gittās. ſicut turchi et thraci. Vl' pt ſcribi p. q.
more antiquoꝝ. q̄ dicebāt arquus pro arcus.
et tūc dr̄ arq̄tes.
Arciuū. n. s. pe. pdu. dr̄ librariū vl' armarium
Arcticus. m. s. dr̄ polus iuxta arctū. et etiā cir/
culus inducēs illā q̄ et ſeptētrio dr̄.
Arctophilax. dr̄ ſtella ſituata ꝟſus ſeptētrio/
nem circa vrſam minorē. et dicitur ab arctos
id eſt vrſa. et philaxe. ſuac. l' philos. i. amor. q̄i

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſeruans vl' amans vrſam. qꝛ eã ſemp ſeqtur.
vl' ē minoꝛ vrſa. Vl' ē aliud ſignũ arctur⁹ qđ
dicũt boetes.

Arcturus. m.s. dr̄ ↄſtellacõ quedaꝫ in celo q̃
etiã plauſtrũ cũ ſeptẽ ſtellis dr̄. ꝛ dr̄ ab arden
do. eo q ſp ardeat iuxta polũ arcticũ. ꝛ nũqꝫ oc
cidit. vl' ab arctos qđ eſt maioꝛ vrſa. Eſt eniꝫ
circa maioꝛẽ vrſam.

Arctus. ti. vl' arctos grece. i. vrſa. ſcꝫ ꝑ illo ſig/
no celeſti. vl' ē ſeptẽtrio. quia ex ſeptem ſtellis
cõſtat.

Arcubius. m.s. dr̄ ille q̃ cubat in arce.

Arcula. f.p. i. ꝑua arca. Inde arcuları⁹. q̃ facit
vl' cuſtodit arcas.

Arculus. m.s. diminutĩ. i. ꝑu⁹ arcus.

Arcus. us. ui. habens. u. ante bus in datiuo et
ablatio plalibus. ē inſtrumentũ ſagittandi q̃
tela iaciũtur. Iuxta illud. Tolle arma tua ſcu/
tũ pharetrã ꝛ arcũ. Et trãſſumit ad ſignificã/
dũ teſtudinẽ ſeu partẽ pontis incuruatã. Iux/
ta illud. Saxeus in genti quã pons ↄplectit
arcu. Tercio tranſſumit ſigre minas vl' homi
nem minantem. Iuxta illud. Nõ ſemper ꝑcat
cuiqꝫ minabitur arcu. Quarto ſignificat circu
lum iris. vt Ponam arcum meum in nubib⁹
celi. Quinto ſignificat curuã partem circuli.
id eſt ſemicirculũ. Sexto dicit plicatura. ſicut
dicimus q̃nternus habet quiqꝫ arcus. Sep/
timo dr̄ induſtria ſagittandi. Vñ in planctu
Dauid ſup Saul ꝛ Jonathas dicit Beda.
Et p̄cepit Dauid vt docerẽt filios iuda arcuꝫ
id eſt ꝑiciã ſagittãdi.

Ardea. f.p. dr̄ q̃dã auis volans in ſublimib⁹
et dicitur ab arduus. quia volando ꝑtit ar/
dua ſcꝫ aerem.

Ardelio. m.t. i. leccatoꝛ qui ardens eſt in lecca
citate. Et talis qui ſic viuit ꝛ vagatur. ſortit
diuerſa noĩa. Vñ hiſtrio vl' palpo minus vel
geſticulatoꝛ. Eſt epulo vl' ardelio paraſit⁹ ſcur/
ra leccatoꝛ.

Ardu enna. ne. quedam ſilua. quia eius ligna
ſunt ardua.

Arduus. a. ũ. i. excelſus. ſtrenuus ab ardeo pro
cupio. qꝛ talis deſiderat cũ ardoꝛe ſublimita/
tes honoꝛis. vl' dr̄ arduus. qꝛ expedit ardua ꝛ
mag̃. Iñ hec arduitas.

Area. f.p. eſt locus apt⁹ ad excutiendũ frumẽ/
ta vl' dicitur tabulaꝝ equalitas. vl' ponit pro
domus latitudine. vel pro mari. qꝛ latũ ꝛ ſpa
cioſuꝫ ē. Iñ areola. i. ꝑua area. vl' viridariũ vl'
hortulus. vbi nutriũtur arboꝛes bone ꝛ herbe
virtuoſe.

Arefici⁹ dr̄ demoniacus vl' a demõe poſſeſſus.
Vñ areficij dicũtur a demone poſſeſſi.

Arelatũ. ti. pe. pđ. ē vrbs gallie.

Arena. f.p. ē multitudo lapidũ ſm planiciem
Iñ arenula. Iñ arenoſus. a. ũ. i. plenus arena.
Iñ arenarius. a. ũ. idẽ. vl' qđ fit de arena. Inđ
arenariũ. i. locus plenus arenis. Et dicit ab
areo. es. vel dicitur ab aro. aras. per contra/
rium.

Arenatoꝛes dicũtur q̃ in arenis deiecta ꝛ col/
lapſa ſolent extrahere. ꝛ dicũtur hũiles ꝑſone
L. de inceſtu. nup. l. humilẽ.

Aregna ē apta ꝛ ꝓcoꝛs ſ͡boꝝ ſentẽtia q̃ ponit
poſt ſalutationẽ in priuilegijs arduoꝛum ne/
gocioꝛum.

Areologus. m.s. dr̄ ṽtuoſus ꝛ potens in ſmo
ne. ꝛ dr̄ ab ares. i. ṽtus. ꝛ logus ſmo.

Areopagus dr̄ ab arioth qđ ē mars. ꝛ pag⁹ vil
la vl' vicus. quaſi vicus martis. qꝛ ille erat vi
cus athenis in quo erat templũ martis. vl' vt
alij dicũt dicit ab ares qđ eſt virtus ꝛ pagus
quod eſt villa. i. villa virtutis ſcꝫ vicus athe/
nis vbi ſtudebãt philoſophi. Inđ areopagita
id eſt princeps vl' magiſter illius ville. Unde
Dionyſius dr̄ areopagita ſm Hug̃. Vl' areo
pagus curia erat athenienſium vbi erant iudi
ces. Nam ares virtus. pagus villa. qꝛ ibi tota
virtus ciuitatis erat. Vñ areopagite athenie͞/
ſiũ curiales vl' p̄ncipales. vt dr̄ Pap. Ares vl'
arete grece dr̄ ṽt⁹ latine.

Areſponſis. indecliabile dr̄ q̃ dat riſa p̄ncipis
vide ĩ a cõmẽtarijs.

Arfaxat. interp̄tat depoplacõ.

Argẽtari⁹. m.s. dr̄ aurifaber vl' q̃ de argẽto ope
rat. vl' q̃ cuſtodit argẽtũ. Eſt aũt argẽtũ metal/
lũ qđdã ſimile ſtãno. Iñ argẽtat⁹. a. ũ. i. argen
to ſupinductus. Iñ argenteus. a. ũ. i. de argẽto
ectũs. Inde argenteolus. a. ũ. i. aliquantulum
argenteus.

Argẽtifodina. f.p. dr̄ loc⁹ vbi fodit argentum
Argentificina. dr̄ foꝛnax argenti. vl' locus vbi
argentũ cudit. ꝑpat. purgat. ꝛ foꝛmat in vaſa
et alia oꝛnamẽta. Item omĩa nomina metallo/
rũ poſſunt de ſe foꝛmare nomina deſinẽtia in ci
na vl' dina. vt aurificina. ꝛ aurifodina. ꝛ cum
terminãtur in cina. tunc ſignificant locuꝫ vbi
tale metallũ cuditur. funditur. vl' foꝛmat. Sꝫ
quando terminãtur in dina ſignificant locum
vbi tale metallum foditur. ꝛ primo inuenitur
Unde. Cinas vel dinas dant ex ſe queqꝫ me/
talla. Sicut ferrifodinas vel quoqꝫ ferrifi/
cinas.

Argentina. nomen ciuitatis germanie. ab argẽ
tin. i. candoꝛ. qꝛ pre ceteris ciuitatib⁹ in illis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

partibus in diuitijs ⁊ honoꝛibus candet. Vl
dicitur quaſi argentea tina. ſic ab argento ap/
pellata. qꝛ olim ibi erat argentū quod ducebat
ad rhomam. vel quia olim argentuꝫ ſeruabat
ibi rhomanis. Nam rhomani olim toti oꝛbi ꝑ
dominātes oꝛdinabāt in qualibet prouincia
certum locū in quo colligebatur ⁊ ſeruabatur
tributuꝫ et ſenſus coꝛuꝫ. ⁊ ſic tributum quod
colligebatur in illa prouincia ſeruabatur in ar
gentina. Vel dicitur argentina ab argento qđ
ibideꝫ in vicinis mōtibus foditur ⁊ reperitur
Item argentina tria nomina habet in alemani
co qꝛ ante natiuitatem domini. ⁊ poſtea pluri
bus annis vocabatur argentina quaſi tina ar
genti. Deinde circa ānos dn̄i. cccc li. Attila rex
hunoꝝ. i. vngaroꝝ paganus in fauoꝛem ſuoꝝ
idoloꝝ quaſi omnes ciuitates xpianitatꝫ depo
pulatus eſt. ad rhenum vſqꝫ ꝑueniens. cū ſuo
exercitu Coloniā obſedit. ibiqꝫ vndecim milia
virginū trucidauit. Ac inter ceteras ciuitates
rheni etiā argentinam depopulando ꝑ ipſam ci
uitatem cum incendio ⁊ deſtructione magnaꝫ
ſtratam ⁊ viam fecit. Unde argentina primū
nomen perdens ſoꝛtita ē nomē. vul. ſtraſbruch
ſicut hodierna die in clypeo ⁊ pānerio ipſoꝝ ru
bea platea vel via tranſit ꝑ campū album. De
inde poſt aliqua tempoꝛa argentinēſes virib⁹
ciuitatem ſuaꝫ reparantes cauſa euphonie mu
tauerūt bꝛuch in burch dicētes Straſburch
ſicut mō appellatur.
Argi. m. g. ⁊ in plurali nomen loci eſt.
Argiletum. pe. ꝓdu. locus in quo occiſus ē ar/
gus. Poſſunt etiā eſſe due dictiones ⁊ tunc ar
giletum. i. moꝛs argi
Argilla. f. p. eſt terra tenax ⁊ humida vnde fiūt
lateres. ab argos vel argis ciuitate grecie. quia
apud grecos primū ex ea facta ſunt vaſa. Inde
argilloſus. i. plenus argilla. Inde argillatoꝛ. i
operans in argilla.
Argyꝛus oliꝫ dicebatur dnarius. ⁊ dicitur ab
argento. qꝛ maxime moneta đ argento ſolet fie
ri Itē argyꝛa eſt quedam inſula in medio ocea
no. fecunda argento. vt dicatur habere ſuperfi/
ciem argenteam.
Argyſteria dicūtur ſtatiōes nundinarum.
Argonauta đꝛ ab argos qđ eſt pꝛima nauis et
nauta. Et dicuntur argonaute omnes illi qui
in illa naue ierunt pꝛo aureo vellere Inde argo
nauticus. a. um. poſſeſſiuuꝫ Inde hec argonau
tica. ce. ⁊ eſt liber compoſitus ab Apollonio de
argonautis.
Argos nomen ciuitatis in grecia vbi olim vi
guit ſtudiuꝫ. Et in ſingulari eſt generis neutri
indeclinabile. ſed in plurali eſt generis maſcu/
lini ⁊ declinatur agri. oꝝ Unde dicti ſunt agri
ab Argo rege
Argumentum. n. s. dicitur tribus modis Nā
dicitur argumentū res ficta que tamē fieri po
tuit. vt comedie Terentij. Dicitur etiā paruuꝫ
opus pꝛemiſſuꝫ in quo tota materia ſubſequē
tis operis pꝛelibatur. Et đꝛ argumētum. i. cal/
lide inuentū. Dicitur etiaꝫ argumētum rei du
bie pꝛobamentum. Inde argumentoſus. a. um
i. plenus argumentis. ⁊ qn̄qꝫ dicitur expeditus.
Inde argumentatoꝛ. trix. tio. Et đꝛ argumēta
tio argute mentis oꝛatio ſcđm Hug. Pap. vero
dicit Argumentū argute inuentū quod rei du
bie facit fidem. Argumētuꝫ pꝛobatio vel bꝛe/
uis oꝛatio. vel fabula veriſimilis. vel inſtrumē
tum mechanicum.
Argumentum đꝛ eo ꝙ arguat mentem. Argu
it autem tanqꝫ ignaram vt intra ſe de ignoꝛan
tia confundatur. ⁊ derelicto mendatō veritatē
deuote ſequatur. Argumētuꝫ eſt ipſa ſententia
que fidem pꝛeſtat. Argumentatio eſt ipſius ſen
tentie per oꝛationem explicatō. cuius due ſunt
ſpēs. ſyllogiſm⁹ ⁊ īductō. ſed ſyllogiſmo enthy
mema. ⁊ inductioni ſuppoitur exemplū.
Argus. m. s. đꝛ paſtoꝛ quidam qui fabuloſe le
gitur habuiſſe centū oculos. Item argus ideꝫ
eſt quod cātus ⁊ tranſſumptiue dicitur homo
pꝛouidus qui hincinde reſpicit conſiderādo il
lud quod eueniat. ⁊ illud quod ſeqt̄ur. Vel ar
gus dicitur piger vl' vagus Inde argia. i. pigri
tia. Agrus etiam dicitur quidam mons a quo
vel a factoꝛe dicta eſt pꝛima nauis.
Argutia. f. p. i. calliditas. verſutia. diſertitudo
Sed argutie vt dicit Pap. ſunt documento/
rum experimenta.
Argutus. a. um. quando eſt nomen tria ſignifi
cat. Nam argutum. i. breue. vt argutum caput
Et argutum. i. ſonoꝛuꝫ vt argutum oꝛganum.
Et argutū. i. callidū. vt argutū aial Unde. Eſt
bꝛeuis argut⁹. eſt callid⁹ atqꝫ ſonoꝛ⁹. Papias
ꝓo dicit. Argutus eſt qui cito argumētuꝫ inue
nit. vꝛbanus in loquēdo. i. aſtut⁹. Iteꝫ argut⁹
ꝑticipiū. i. ꝯuict⁹ accuſat⁹ rephenſus. conſtrict⁹
Aridus. a. ū. i. ſiccus. ⁊ đꝛ ad areo Iñ ariditas
i. ſiccitas Itē terra đꝛ arida. qꝛ eius naturalis
ꝓpꝛietas eſt ſiccitas. Geñ. pꝛimo. Appellauit
aridam terram.
Ariel hebꝛaicū ē. ⁊ ſcđm Remigiū interp̄tatur leo
deus. vl' leo dei. ⁊ ponit quādoqꝫ pꝛo viro foꝛti
vt. i. Paralipō. xi. Ipe ꝑcuſſit duos ariel mo/
ab. i. duos viros foꝛtes ad modū leōis Qn̄qꝫ
ponitur ꝑ hieruſaleꝫ Eſaie. xxix Ve ariel ariel.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et dicit̄ bis ariel ꝓpter templū ⁊ altare. Poni
tur etiā ꝑ altari. Unde Ezechi.xliij. Ipſe ariel
quattuor cubitorum. Unde Hieruſalem ſig/
nat ariel ſignatꝙ leonē.
Aries dr̄ veruex non caſtratus. ⁊ ſm Iſidorū
dicitur ab ara. quia primo in ara immolatꝰ eſt
aries. Unde Virgiliꝰ. Aries mactatur ad aras
Uel dicitur ab areos.i. a mare vnde etiam in
grege maſculi mares vocantur. Uel dicitur ab
ares.i.virtus. eo ꝙ maioris virtutis ſit in gre
ge. Eſt etiam inſtrumentum bellicum quo mu
ri quatiuntur. quia impugnat murū in modū
arietū impugnantium. vel quia fit in ſummo
cum cornibus ad ſimilitudinem arietis. Itē
aries etiam eſt quoddam ſignum in celo. Un/
de. Eſt aries veruex ſignum vel machina belli.
Creditur ex ares aries natus vel ab ara. Inde
arietulus.i.paruus aries Inde arietinus.a.ū
de ariete exiſtens.
Arillū.n.s.dicitur granū inter folliculos vue
Arillator grecū eſt. ⁊ nō habet deriuationē apd̄
nos.ſed exponitur pro mercatore.vt ptʒ in cor
nuto.
Arimaſpi.i. homīes vnum oculū habentes.
bellum gerunt cum griphibus animalibus ter
ribilibus. ⁊ ſibi ſmaragdos lapides precioſiſſi
mos auferunt. Nam ſm Remigium precioſiſ
ſimi ſmaragdinei lapides reperiūtur in ſcythia
regione deſerti. quos tamē cuſtodiunt griphes
animalia quedā terribilia ⁊ fortiora. que cor
pus habent leoninum. pedes autem ⁊ roſtrum
et alas vt aquila. Ideoꝙ per terrā currunt vt
leones. per aerea volant vt aues. Que beſtie cu
ſtodiunt ipam deſerti regionē. ⁊ ſeruant ipos
lapides. non ꝙ ipē in ſuam eos conuertāt vti/
litatem. ſed hominibus ipos auferunt. cum q̄
bus arimaſpi homines vnum oculum haben
tes bellū gerunt. ipſoſꝙ lapides auferunt eis.
Et dicuntur arimaſpi ab ares quod eſt virtus
et aſpicio quod eſt virtuoſe aſpiciētes. licet tā
tum vnum oculum habeant. vident tamen vir
tuoſe ⁊ acute.
Ariolus.m.s.dicitur ab ara ⁊ eſt diuinator q̄
circa aras idolorum nefarias preces emittit. ⁊
funeſta ſacrificia offert. Unde. Ariolus vates
vel diuinator ab ara.
Ariolatheſis eſt fictō ariolandi vel ſacrificādi
et dicitur ab ara ⁊ theſis poſitio. vel dicitur fic
tio que fit in ipſis aīalibus immolādis.
Ariſta.f.p.i.ſpica.vel ſpicula ſpice ⁊ piſcium.
Inde ariſtella.i.parua ariſta. Inde ariſtatus.a
um.i.plenus ariſtis.ſicut dicimus piſces ari/
ſtatos qui habent plures ariſtas.

Ariſtoforū.n.s. dicitur vas ad potus ⁊ pran
dia deferenda ruſticis in agros aptum. ⁊ dicit̄
ab areo per contrarium. eo ꝙ non ſit aridū. qr
operarij ſemper indigent vt vinum vel aqua ſit
in eo qua vtantur. vel dicitur vas vbi reliquie
ciborum reponūtur.
Ariſtoteles.m.t. fuit quidā philoſophꝰ dictꝰ
ab ares virtus. quia virtuoſus fuit virtute ad
quiſita.
Arithmetrica dicitur ab ares id ē virtꝰ. ⁊ rith
mon numerus. quaſi ſcientia tractans de virtu
te numerorum.
Arma armorum dicūtur ab armis. quia eum
tegunt. vel quia armis.i. brachijs exercentur.
Et dicūtur arma generaliter omnium generū
tela. ſed tamen ꝓprie arma quibus d̄fendimur
et tela quibus oppugnamus ⁊ que mittimus
Inde armatiuncula.i.parua armatio.
Armabilis.ꝯ.t. ⁊ hoc le. quod facile eſt ad ar/
mandum.
Armamentariolum.n.s.i.paruum armamen/
tarium.
Armamentarium.n.s.dicitur locus vbi arma
et tela ponuntur.
Armamentū locus vbi arma ponuntur. vel ar
mamenta ſunt firmamēta nauiū.
Armarium.n.s.eſt locus vbi arma reponunt̄.
Differt tamen ab armentario. quia armentari
um eſt locus vbi tela ⁊ arma ponuntur. armari
um vero dicitur generaliter locꝰ vbi inſtrumē
ta cuiuſcūꝙ artis reponuntur. quia cuiuſlibet
artis ſunt ſua arma. vt clericorū arma ſunt li
bri. nautarum vela. remi. funes. feminarū. fuſi
coli. ⁊ hmōi. Frequenter tamen nunc armariū
ſpecialiter dicimus librorū.
Armatura.f.p. eſt preparatio omniū armorū
ad bellum.
Armelauſa.f.p.eſt veſtis ante ⁊ retro diuiſa et
aperta. in armis tamen clauſa. ⁊ dicitur quaſi
armiclauſa. ablata.c. ⁊ eſt ſclauina.
Armelus.m.s.ſm Rabanum eſt veſtis hume
ros tantū tegens. ſicut ſcapulare monachorū.
Armelum.n.s. dicitur vas ſanctorum vel vic
timarum.
Armeluſtrius dicitur locꝰ metuēdus q̄ ab ar/
matis ſepe illuſtrat̄. vl' dicitur ludus cū armis
factis. ab armis ⁊ luſtro pro circundo.
Armenia.f.p.dicitur aſie prouincia.
Armentum ſm Huguitionem dicitur congre
gatio maiorū animaliū que ſunt apta ad arā
dum. vt equi ⁊ boues. Inde armentariū ⁊ idē
eſt quod armentū. Papias vero dicit. Armē
tarium eſt locus vbi armēta ſunt. Inde armen

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tarius ⁊ eſt cuſtos armentoꝝ. Inđ armētariolū.i.puū armentū Et đr armentū quaſi aramentū. vł đr ab arma eo ꝙ cornibꝰ ſit armatū Et differt a grege. quia armentū ꝓprie ē de maioribus. grex de beſtijs minoribꝰ

Armigata dicūť organa ad armū ligata ł poſita. vł ſm quoſdā đr genꝰ organi qđ ſonat cū aq̄. ⁊ ſine aq̄ nihil ſonat.

Armiger. a. ū. pe. cor. i. q̄ arma gerit. Et repitur ſubſtātiue in quolibet genē. vt dicēdo hic armiger pro ſcutifero. hec armigera pro ſcutifera

Armillus moueť voce ⁊ non ſignificacōe. Nā armillus eſt diminutiū ab armus .i. paruus. humerus.

Armilla dicitur torques. brachiale. dextrocheriū. ⁊ ſunt proprie virorum. ab armoꝝ virtute collate victorie cauſa. que olim virile dicebātur. Eedem ⁊ circuli. vel quia in armis id eſt humeris ferūtur. ſed armilla precipue mulierum latius extenditur. Circulus ꝟo rotundus fit. Item q̄nq̃ repitur pro hamo. vt habetur in Job. Armilla perforabit maxillam eius.

Armillū. n. s. đr vas vinariū aptum ad portandū in humeris.

Armipotens. m. t. pe. cor. i. mars. Eſt etiā omnis generis ⁊ idē eſt qđ in armis potens.

Armomantia. f. p. diciť diuinacō que fit in armis. i. ſcapulis beſtiarū.

Armon ſm Joſephum dicitur fluuius a montibus arabie deſcendens. ⁊ per deſertum fluens in ſtagnū alphati erumpit. diuidens moabitidem ⁊ ammoniticam. Quidam eſſe ciuitatē volunt in deſerto. que ponitur in finibus amorrei.

Armonia. f. p. i. dulcoratio ⁊ conſonātia plurimorum cantuum. Inde armoniacus. a. um. id eſt dulcis. ſuauis. delectabilis cantus. vt armonia. i. dulcꝭ cantus celi. Et videť armonia eſſe compoſitū ex ad. Sed ſm antiquos mutatur. d in r. ⁊ ſic fit ab ar ⁊ monos qđ eſt vnū vbi ſcȝ oīs cantus ad vnā cōſonantiā tēdūt vide infra in pſaltes.

Armus. m. s. i. ſcapula vel humerus. ſȝ humerus proprie eſt hominum. armus vero beſtiarum.

Arna grece agna latine.

Arninus. a. ū. i. agnus.

Arniſſa. f. p. đr agnꝰ recenter natus.

Arnagloſſa. f. p. vel arnagloſſus eſt herba quedam ſcȝ agnilingua. ab arna quod eſt agna. ⁊ gloſſa. i. lingua. Eadē a rhomanis diciť ⁊ nominať plātago. q: plāta eiꝰ cito adheret terre.

Aroma. n. t. dicitur quaſi aeris oma. ⁊ eſt bonꝰ odor ⁊ eſt vnguentū precioſum quod conficitur ex q̄nq̃ ſpeciebꝰ aromaticis. que in his verſibus continētur. Contere thus mirrham nardum. calamum. cinamomū. His ſuperinfundans oleum tibi ſic fit aroma. Et aliqui loco nardum habent coſtum ⁊ dicunt ſic. Contere thus mirrhaȝ coſtum calamum cinamomum His ſuperinfundans oleum tibi ſic fit aroma Vel diciť areoma. nomen trahens ab aere. et eſt quodlibȝ pigmentū quod odore ſuo inficit aerem. Vel aromata dicuntur quecūq̃ flagrātis odoris. India mittit vł alie regiones dicta ſic ab ara. quia aris impoſita diuinis inuocationibus apta videantur. Vel ab aere. quia ſeſe aeri inſeri ⁊ miſceri probantur. Naȝ quid eſt odor niſi aeris contractus. Unde Aurora Nectar aroma fauus thus mirrham balſama cunctas.

Arpage grece rapina đr latine.

Arpago. i. fuſcinula. vł quoddā genus veſtimenti.

Arpax. eſt inſtrumentū orci ferreus vncinꝰ dictus. eo ꝙ rapiat qđ in puteū cadit ſm Pap̄ et đr ab arpe grece. i. rapere.

Arpen eſt genꝰ teli falcati. quo vtebatur Mercurius.

Arpes pis. eſt quoddam genus gladij.

Arpya. f. p. eſt q̄dam auis marina vultum hominis habens ⁊ eſt talis nature ꝙ primū hominē quē videt interficit. ⁊ poſtea ſedet ſuper aquas ⁊ ꝯſiderat vultū ſuū propriuȝ in aqua tanq̃ in ſpeculo. ⁊ videns ꝙ ſibi ſimilē interfecit. poſtea cū videt hominē nimio dolore cruciatur. ⁊ penitet eum interfeciſſe primū hominē quē viderat.

Arquitenens ſm antiquos. vł arcitenens ſȝ modernos pe. cor. i. tenens arcū.

Arra eſt illud quod datur in certitudinem vt ꝯtractus firmus habeatur. Vel đr pignꝰ quod datur ſponſe a ſponſo. Etiā aliq̄n ē pars pcij. et hoc ſi tenetur pro emptione vel venditione. vt rata teneatur. Et hoc eſt de iure ꝙ ſi iſte q̄ dedit arram peniteat de contractu inito amittit arram. Si vero venditor peniteat duplicataȝ arram debet refundere ſcȝ reſtituere quod recepit ⁊ tantū de ſuo.

Arrabo. m. t. i. vadimoniū. Unde Terentius. in tercia comedia. Ea relicta arraboni eſt pro illo argēto. Et proprie arrabo dicitur bona arra. ſicut que datur pro bona re. vt pro ꝯiugio.

que vero datur pro mala re. vt pro fornicacōe
non eſt arrabo. Unde. Pars arrabo venit pre
ciū. dū res bona venit. i. vendit᷑.

Arreptic⁹. a. ū. i. poſſeſſus a demone. vł q̇ agita
tur ab ipo. Unde. Sūt arreptitij vexati demo
ne multo. Eſt euerguminus quē demon poſſi/
det vnus.

Arriani heretici ab Arrio alexandrino pſbite/
ro exorti. q̇ coeternū patris filiū nō agnoſcens
diuerſas in trinitate ſubſtātias aſſerunt ꝯ illō
qđ ait dn̄s. Ego ⁊ pr̄ vnū ſum⁹.

Arrogans. i. ſupbus. elatus. inflatus. vł iac/
tator. Jn̄ arrogātia. i. ſupbia. differt tn̄ a ſup/
bia. qꝛ ſupbia ē inanis glřa de eo ꝙ q̇s hꝫ. ſꝫ ar
rogātia ē inanis glřa de eo qđ q̇s nō hꝫ. ⁊ cum
credit quis ea ſe ſcire vł habere. que tamen non
ſcit vł habet.

Ars artꝫ. i. ſciā. ⁊ dicit᷑ ab arceo. ces. qꝛ arcet. i.
ꝯſtringit nos regulis ⁊ doctrinis. vł dr̄ ab ares
id eſt ꝟtus. quia intellectū noſtrū diſponit ad
ꝟtutes. ⁊ ars eſt collectio multoꝝ pceptoꝝ ad
vnū finē tendentiū. Et ſm̄ Jſidoꝝ differunt
ars ⁊ diſciplina qꝛ diſciplina eſt illoꝝ neceſſa
rioꝝ que aliter ſe habere non poſſunt. ſcꝫ quan
do aliquid certis racōibus diſcutit᷑. Sed ars
eſt illoꝝ que ſe habere poſſunt. ſicut ſunt opi/
nabilia.

Arſates ſtꝫ reges perſaꝝ ſicut Auguſt⁹ dr̄ ce/
ſar rhomanoꝝ ſm̄ Pap̄.

Arſeda. f. p. i. ſella valde ſplendēs.

Arſenicū. n. s. dr̄ auripigmētū.

Arſeuerſe dr̄ ꝓuerbiū. vł ē ꝟbū defectiū ipati/
ui modi ſcđe pſone. ⁊ ſcat auerte ignē. ⁊ dicit᷑
ab ardeo.

Arſeneū. n. s. dr̄ veſtis mulieris rubei coloris

Arſis eleuatio vocis. i. initiū.

Artabatite. pe. pđ. eſt gen⁹ monſtri in ethiopia
proni vt pecora ambulare dicūt᷑. q̄dragesimū
annū nullus ſupgredit᷑. Et dicūtur ſic ab art⁹
a. ū. ⁊ batin qđ eſt gradus. qꝛ artatim ⁊ curue
gradiūtur.

Artabe. pe. cor. q̄dam menſure ſunt. Un̄ Pap̄
dicit. Artaba genus menſure ſyriace que tres
modios facit.

Artauus. m. s. me. cor. ē cultellus ſcptoꝝ.

Artemeſia ē quedā herba Diane a gētibus cō
ſecrata. Un̄ ⁊ grece. Diana artemis dr̄. ⁊ ē illi
us nature ꝙ cū vino decocta ⁊ mane bibita mē
ſtrua educit.

Artemo. onis. pe. pđu. dr̄ paruū velū q̇ī dul/
cib⁹ poti⁹ vtimur adō. Un̄ in actib⁹ aplřoꝝ Et
eleuato artemone ſm̄ aure flatū tēdebāt ad lit⁹

Artemū idē. Un̄ Eſt artemo vł artemū veluꝫ
quoqꝫ ratis.

Arteria. f. p. ē vena p quā exit ⁊ intrat aer ⁊ ſpi
ritus. Ul ſm̄ Pap̄. Arterie ſtꝫ fiſtule vł vene
dicte eo ꝙ artis teneāt itinerib⁹ vitalē ſpm̄. ł
qꝛ p eas aer. i. ſpūs a pulmone fertur. Jn̄ arte/
riacus. a. ū. et eſt ille cui⁹ fauces reumatizant.
Jn̄ artericū. n. s. ⁊ ē medicīa que prodeſt mea/
tui gutturis.

Arteſis. f. t. dr̄ artuū morbus. Un̄ Prudēti⁹
Nodoſa q̇s podagra diſtorquet ⁊ arteſis. Jn̄
artetic⁹. a. ū. ⁊ dr̄ ille q̇ hꝫ infirmitatē in artu/
bus ex ꝯſuetudine. vł vt medici volunt dicit᷑
ille qui quandā nodoſitatē in mēbroꝝ patit᷑
iuncturis. ⁊ in eodē ſenſu dicit᷑ articus. a. um.
Jn̄ artetica. ⁊ dr̄ paſſio vł infirmitas illa.

Articula. f. p. dr̄ pua ars.

Articularis. ꝯ. t. ⁊ h̄ le. i. ad artē ptinēs. Et dr̄
ab ars artis.

Articulus. m. s. diminu i. puus artus vt di/
gitus. ⁊ dicit᷑ ab art⁹. us. ui. Jtē articulus dici
tur quedā pars ořonis apđ grecos ſolā relacō
nem ſignificans. Jnde articularis. ꝯ. t. ⁊ hoc re
quod habet officium articuli vt hic ⁊ hec ⁊ h̄.
Articulus eſt etiam quidam color rhetoricus
qui fit qn̄ multe dictiones ſimul ponūtur pū/
ctatim ſine coniunctione media vt ibi. So/
lers. inermis. inops. inglorius. vnde rediſti.
Jtem articuls etiam dicitur finis. Jtem arti/
culus. i. momentū. vt in articulo diei illius. i.
in initio. in fine. in hora. in momento. Jtē ar
ticulus preſſura. artitudo. Jtē articulus ē ſpe
cies numeri. Jtē articulus eſt minima ps ſym
boli. i. fidei. ſm̄ quod dicimus. duodecim ſunt
articuli fidei. Etiam articulus ſumit᷑ pro ſig/
no. cū quo mulieres ſignāt panes in fornace.
ne fiat ꝯfuſio int᷑ alios. Unde Greciſta. Arti/
culus color eſt. breue mēbrū. dictio greca. Ar/
ticulus numer⁹ p denos multiplicatos. Mo
mentum articulus preſſuraqꝫ dicitur eſſe. Jtē
articulus eſt pars intentionis continens illđ
quod actor intendit probare. vt in capitulo
veniens. ij. de teſti. ⁊ gloſa in capitulo preſen/
tium. §. teſtes eo. titu. li. vi. Et articuli dicunt᷑
capitula in iudicio probanda. eo. ti. per tuas.
Et quandoqꝫ dicuntur intentiones. quando/
qꝫ aſſertiones.

Artifex ⁊ opifex differūt. Nam artifex dicit᷑ ex
arte. opifex vero ex ſola manu ⁊ iuſſione alteri⁹
Jnde artificiū qđ eſt manufactū. Jnde artifi/
cioſus. a. um. i. plenus artificio. Jnde etiā arti
ficialis. ꝯ. t. ⁊ hoc le.

Artificina.f.p.pe.p.eſt locus vbi artes exercē
tur
Articus a ū.i.bonis artibus inſtruct⁹ ab ars
Artocop⁹.m.s.i.piſtor q̄ſi artifex panis. vñ
Juuenal'. Salua ſit artocopi reuerentia Etiā
dr panis cum labore factus. ab artos quod ē
panis. ꝛ copos labor. Jñ artocopus i. panis
cum labore factus.ad opus dm̄ ſiu Uel dr pa
nis piſtus in oleo
Artocrea.f.p.dr quilibet cibus artificioſe cō/
poſitus. Uel dr cibus ex pane ꝛ paſta ꝛ carne
factus. ꝛ dr ab artos.i.panis. ꝛ creos caro ſꝫ
Hugſ. Pap̄ vero dt. Artos panis creos gre
ce caro. Jñ artocrea panis carnē ꝯtinens. vul
go tortella
Artopta.f.p i.vas artificial'r operatū. Unde
Plautus in aularia. Ego artoptam hinc ꝓpri
mo vtendā peto
Artos grece eſt panis latine
Artoterite heretici ab oblatōe vocati. panem
em̄ ꝛ caſeum offerunt. dicētes a ꝑmis hoib⁹
oblatōem a fructibus terre. ꝛ a fructib⁹ ouiūꝫ
fuiſſe celebratā
Artotira.f.p.pe.cor.eſt cibus q̄ fit ex pane vl'
paſta ꝛ caſeo. ꝛ dr ab artos panis. ꝛ tirus qd̄
eſt caſeus
Artuoſus a ū.i.membrat⁹. ꝛ dr ab artus
Artus a ū.i.ſtrictus. ſed artus us ui.i.mem/
brꝫ qd̄ neruis artat. ꝛ facit datiuū ꝛ ablatiuū
in ubus ad drām de ars artis artib⁹.
Arualis.ꝯ.t. ꝛ hoc le.i.pertinens ad aruū. vel
res arui.
Aruambale.n.t.eſt hoſtia cum qua arua am/
biebāt. qd̄ etiā dr amburbale. ſed amburba/
lis. vel amburbale. ꝛ h̄ amburbiūꝫ eſt hoſtia
cū q̄ ciuitatē ambiebāt. ab ambio ꝛ vrbs Pa
pias dt. Aruambale eſt ſacrificiū aruoꝝ
Arugo ginis eſt color q̄dam ſicut pedes acci/
pitris. ꝛ ſcribiť ꝑ a ſolā ſm Pap̄. Sed auru
go per au. ſm Hugſ. eſt morbus regius. Item
aurugo eſt corruptō aure per quam ſegetes cō
trahunt innaturalem colorem ex aura corrup
ta
Aruina.f.p.i.pinguedo. vnde Job.xv. Et de
lateribus eius aruina dependet. Jnde aruina
tus a um.i.impinguatus. Jnde aruinoſus a.
um.i.craſſus. Jnde aruinula. femi.p. id eſt ꝑ/
ua aruina
Aruiolum li.dr paruum aruum. ſiuer corpus
puum
Arula.f.p.pe.cor.ſm Hugſ. eſt parua ara ſiue
altare. Uel ſm Pap̄. Arula eſt patella carbo
num. craticula. vel vas eneum quadrangulū
in quo ignis ardet. vel in quo prune vel carbo
nes aſportantur.
Arulla.f.p.dr reſiduum pomi. quod abijcitur
vnde. Tolle peripſima poſt ede pulpam ſper/
nas arullam
Arundo ſm Hugſ. ꝓprie dr foliūꝫ dependēs
ſed ſepe ponit̄ ꝑ canna. ꝛ dr ab areo ares q2 ci
to aret. vñ. Cātat hyrundo. floret arundo. na
tat hyrudo. Jñ arundine⁹ ~ ū.i.aliq̄d de arun
dine exiſtens. Jñ arundinetū. ꝛ eſt locus vbi
creſcunt arundines
Aruſpex.ꝯ.t.i. diuinator. q̄ſi araꝝ inſpector.
Hij etiā exta ſeu inteſtina pecudū inſpiciunt.
vt futura ꝑdicent.
Aruſpicina.f.p.pe.p.eſt domus aruſpicū. vel
locus vbi diuinatur
Aruſpiciū.n.s.i.diuinatio
Aruū.n.s.i.campus
Arx arcis.f.t.i.cochlea. ſcꝫ turris. ab arceo es
q2 arcet hoſtes. vñ. Ars docet arx munit arc⁹
tegit ꝛ ferit idem

A ante B

As aſſis plura ſignificat Primo idem eſt qd̄
obolus. Unde in euangelio. Nōne due paſſe/
res aſſe veniunt Et tamen differunt as ꝛ obo
lus quia obolus eſt factus ad ſimilitudinē to
tius denarij valens denarij medietatē. ſed as
eſt dimidius ſiue diuiſus denarius toti tamē
obolo equiualens. Et nota ꝙ ꝯpoſita ab as aſ
ſis ꝑ obolo in eſſis finiunť ꝑter tria q̄ in vſſis
finiunť. ſcꝫ octuſſis. ſeptuſſis. centuſſis. ꝛ ꝑter
ſemiſſis quod in iſſis finitur. ꝛ mouoſſis qd̄
in oſſis finitur. Scd̄o dr pondus duodecim
vnciaꝝ. Tercio dr punctus vnus in decio vl'
teſſere Quarto dr poſſeſſio ominiū bonoꝝ ali
cuius que habet. Unde. As obolus pondus
pūctus poſſeſſio tota Jnde venit ſemis ꝛ plu
ra alia que patent in loco ſuo. Et as ꝑ obolo
dicitur ab a quod eſt ſine. ꝛ ſphera rotūditas
quaſi ſine rotunditate. Itē in aſſe quando ſig
nificat pondus ꝯtinentur duodecim partes.
quaꝝ quelibet habet ꝓprium vocabulū. Uñ
Aſſis biſſena pars dicitur vncia plena. Aſſi
tollatur pars vna ſemiſqꝫ vocatur Tollit du
as ſecuns. ꝛ erit pars altera decuns Excipe ſex
quadrans. erit pars altera dodrans. Quattu
or ablatis ꝑs eſt ſi bene nūatis. Jlla triens
biſſe qd̄ reſtat credo fuiſſe. Si tollis q̄nqꝫ q̄n
cunſqꝫ relinq̄. Septuncē dicas ꝛ ſuberit ꝑs
altera ſemis. Septē ſi demis. ꝛ erit ꝑs altera

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſemis.

Aſabel interp̄taꝭ viſio dei

Aſaph interp̄taꝭ ſynagoga vel ꝯgregās.

Aſbeſtus ē lapis ferrei coloꝛis ab igne nomē ſoꝛtit⁹. qꝛ ſemel acceſus nūq̄ꝫ extinguiꝭ. Naꝫ aſbeſtus. i. inextinguibil'

Aſcella. f. p. locus ſb brachijs. qꝛ ab eis aſcellis brachia cillenꝭ. i. mouenꝭ

Aſcia. f. p. i. dolabꝛa q̄ſi acute ſcindēs. Jn̄ aſciola dimi. i. p̄ua aſcia

Aſcis. f. t. dꝛ ſecuris q̄ cemētarij vtunꝭ. Jn̄ aſcidulus. i. p̄ua aſcis.

Aſclepius interp̄taꝭ deus dura faciēs ⁊ dꝛ fabuloſe fuiſſe medicus. ⁊ potiones ꝯficiens. et emplaſtra ꝯponēs ꝓpter victus. qꝛ indigēs erat. nouiſſime in flumine iactus a Joue ꝓpꝭ Darij filiū quē interemit

Aſcolon villa vel vallis interp̄taꝭ.

Aſcolonita' ciuitas paleſtine' q̄ ⁊ dꝛ aſcolon. de q̄ fuit herodes q̄ occidit infantes

Aſcopa pe. pe. coꝛ. vas eſt aq̄ticum vtri ꝑſimile. Aſcopa em̄ grece latine dꝛ vter. Unde Judith decimo. Impoſuit itaq̄ꝫ abꝛe ſue aſcopā vini.

Aſſcript⁹ a ū. i. alicui rei dedit⁹ ⁊ deputat⁹

Aſſcriptici⁹ glebe dꝛ ille q̄ eſt aſſcriptus glebe fundo ſiue ſolo terre. ⁊ aſtrictus ꝑ ſcripturā ī q̄ ꝓmittit domino ſoli ſe nunq̄ꝫ a ſolo diſcedere

Aſecretis vide. s̄. a cōmentarijs

Aſer ē ꝓpꝛ iū nomē. ⁊ interp̄taꝭ btūs. qꝛ Gn̄ pcc. dꝛ. Cū peperiſſet eū zelpha dixit lya. Hoc ꝑ beatitudine mea. beatā q̄ppe me dicent mulieres. ꝓpterea appellauit eum Aſer. ⁊ ſcribiꝭ ꝑ vnū. s. vn̄ Aurora. Neptalim ⁊ iudas. beniamin ⁊ gad aſer

Aſia ſie q̄dā femīa fuit q̄ olim tenuit imperiū oꝛientis. a qua dicta eſt aſia regio illa. ſcꝫ tercia ps mundi verſus oꝛientē. Jn̄ aſian⁹ a. ū. aſiatic⁹ a ū. Uel aſia interp̄tatur elatio vel eleuatio. qꝛ illa pars mundi eſt elatioꝛ ⁊ altioꝛ. Inueniꝭ etiā aſia ꝓ quadā palude pꝛima ꝓducta. que ꝑ nomine regionis breuiatur. vn̄ Lucanus. Europam miſeri lybiam aſiamq̄ꝫ timere

Aſilium. n. s. dꝛ domus refugij quod Rhomulus fecit. ſed mō eſt eccleſia. ⁊ dꝛ ab a. qđ ē ſine. ⁊ ſilon qđ eſt tactus. qꝛ nō eſt fas alicui ibi alium tangere vel offendere. ⁊ ꝑ. pe. Unde Uirgilius vij enei. Hinc lucum ingentē quē rhomulus acer aſilum. Retulit ⁊ gelida mōſtrat ſub rupe lupercal. Pap̄. vero dꝛ aſilum ē templū quod Rhemus ⁊ Rhomulus conſtituerunt. ad quod q̄cunq̄ꝫ confugeret ab omni noxa liber eſſet. Item hic aſilus li. m. s. ē muſca que boues ſtimulat ⁊ conſumit mel apum. et eas conturbat. quā greci oeſtꝛ vocant ⁊ ruſtici tabanū. Et videꝭ etiā dici ab a qđ ē ſine et ſilon tactus ꝑ ꝯ̃rium. qꝛ eius tactus nimis ſentitur. vn̄ Greciſta Turbat aſilus apes miſeris ſuccurit aſilum.

Aſymphonia. i. conſonantia. ab a ⁊ ſymphonia

Aſyntheton eſt q̄dam figura. ⁊ fit ſm̄ Pap̄. qn̄ vna oꝛō diuidiꝭ in duas

Aſinus. m. s. dꝛ quaſi aſidus a ſedēdo. qꝛ homines anteq̄ꝫ haberent eq̄s aſinis inſidebant vel dꝛ ab a ⁊ ſenos ſenſus. quaſi ſine ſenſu qꝛ bꝛutum ⁊ ſtolidum animal eſt. Dicitur etiaꝫ aſinus quaſi alta ſinens. ſed tunc eſt ethymologia non ꝯpoſitio Jn̄ aſellus. i. p̄uus aſinus Jn̄ aſina ⁊ aſella. Jn̄ aſininus a ū. i. de aſino exiſtens. Inde aſinarius a ū quod ꝑtinet ad aſinum vt mola aſinaria quā trahit aſin⁹ ad molendinū. Et hic aſinarius qui ducit vl' paſcit aſinos. Et aſina facit datiuū ⁊ ablatiuuꝫ plurales in abus ad drām ſui maſculini qđ facit in is. Tamen inuenitur in is. Unde pꝛimo Regū. ix. Et de aſinis quas perdidiſti nudiuſtercius ne ſollicitus ſis quia inuente ſūt Et ſcias ꝙ vt dicit Baſilius in Hexameron Omelia octaua Intelligit aſinus ⁊ hominis conſuetus vocem. nouit iter quod ſepius ambulauit. ad audiendum ita vehementer acutus. vt nullus ei de terreſtrib⁹ comparari poſſit

Aſmodeus. pe. ꝓdu. eſt nomen demonis. Unde Thobie. iij. Demon nomine aſmodeus occiderat eos

Aſopus nomen eſt fluuij. Unde Aſopum retrahas europam ſiue piropum. Et pirop⁹ nomen eſt gemme

Aſparagus herba q̄dam. cuius frutex eſt aſꝑ et ſpinoſus. Eſt etiam q̄dam piſciculus paruus. ſed optimi ſapoꝛis. Et etiam boletus vocatur aſparagus. Et vt Pap̄. dꝛ. Aſparagi in cibo ſumpti ſtomacho ꝓſunt. calidi ſunt in aq̄ cocti omnes veſice cauſas curant. ⁊ calculos frangunt.

Aſper ra rū. i. dur⁹ acerbus truculētus.

Aſpergo ginis. f. t. i. aſperſio vel eſt nomē cuiuſdam auis marine. vel eſt veſtis feminaꝝ vel veſtimentoꝝ ſuperfluitas. quod etiam ſirina dicitur

Aſpis dis. femini. ter. dicitur genus ſerpentꝭ Et eſt illius nature. dum enim incantatur a

diuinatoribus. tunc vnam aurem põnit. ⁊ tru
dit in terraꝫ. ⁊ aliam obſtruit cuꝫ cauda ne au/
diat voces incantantium vt illeſa permaneat.
Et ideo incãtatur. quia veneno extracto aſpis
eſt medicinalis ⁊ precioſi valoris. De hac di/
cit propheta. Sicut aſpidis ſurde ⁊ obturan
tis aures ſuas ne audiat vocem incantantis.
Et ſm Iſidorum Aſpis eſt vocata ꝙ morſu ve
nena immittat. ⁊ ſpargat Hyos enim grece ve
nenum dicunt ⁊ inde aſpis. quaſi aſpergẽs hy
os id eſt venenũ eo ꝙ morſu venato interimat
et cor. pe. in genitiuo. Itẽ aſpis dr etiã ſcutũ mi
litare. Iñ aſpidula. i. pua aſpis.
Aſpriolus eſt aĩal quoddã
Aſſa. aſſe. f. p. dr lignũ dolatũ ⁊ latũ.
Aſſecula vel aſſecla per ſyncopam. con. pe. dici
tur ab aſſequendo. ⁊ eſt humilis perſona alte/
ri ſubiecta. vel idem eſt quod domeſticus fami
liaris. vel dicitur ab aſſideo quod in vna ſigni
ficatõne valet intantuꝫ ſicut intendo quia ſer
uus debet eſſe aſſiduus iuxta dominum ſuum
et ſic dicitur ſeruiens vel comes qui ſequit̃ ali/
um. Unde in Aurora. Rurſus vt in pmis vir
lucis ⁊ aſſecla fumi. Aſtiterant dño. ⁊c.
Aſſer aſſeris. maſculini. tercie decli. ſignificat il
las longas partes ⁊ tenues que diuiduntur et
abſcinduntur a truncis. Et dicitur ab aſſe. q̃a
aſſeres ſoli in tectis ponũtur ⁊ non coniunctiꝫ
Aſſem enim vnum dicimus. Uel dicũtur aſſe
res. quia aſſideant parietibꝰ ⁊ trabibus. vel qꝛ
vnus alteri in pariete inſeritur. Unde Ecc. xix
Melior eſt victus paupis ſub tegmĩe aſſerꝫ q̃ꝫ
epule ſplendide. ⁊c.
Aſſeſſor dicit̃ quaſi aſſidens iudici in cogniti
one cauſarum. ſuum prebens conſilium iudici
qui alio nomine dicitur officialis iudicis ⁊ cõ
ſiliarius.
Aſſidela feminini generis prime declinatio/
nis penultima produc. eſt menſa iuxta quam
ſedemus.
Aſſidei ſunt iudei qui diuino cultui ſemp inſi
debant.
Aſſiduus. a. um. i. ſtudioſus. ſollicitus. conti/
nuus. alicui rei intentus. et dicitur ab aſſideo.
Item aſſiduus id eſt diues ⁊ ponderoſus in pe
cunia. ⁊ ſic dicitur ab as aſſis ⁊ do. quia diues
plures habet aſſes id eſt obolos. Unde Naa/
man in hiſtoria legitur fuiſſe vir diues et aſſi/
duus Unde. Diues ⁊ intentus notat aſſiduus
ſub eodẽ As ſacit aſſiduũ ſic aſſidet aſſiduuſq̃ꝫ
Etiam aſſiduus dicit̃ qui expenſis erarij perat
et ſic dicitur ab eſſe ⁊ dãdo. nõ quia multũ gra
tis det diues. ſed coactus plus dat q̃ꝫ pauper

in collectis faciendis.
Aſſimetra feminini generis prime declinatio/
nis dicitur nomen generale omniũ manſorꝫ
adiacentium ville vel ciuitati. ab aſſideo. es. et
metros menſura.
Aſſiſterium neutri generis ſecũde declinatio.
eſt locus vel domus monialium ſicut monaſte
riuꝫ monachorum.
Aſſiſtria feminini generis prime declinatõnis
monialis ibi aſſiſtens.
Aſſiſtrix vel aſtitrix ab aſſiſtendo videtur dici
et dicitur que ſiſtit iuxta ſeruitiũ vel circũſiſtit
Unde Sap. ix. Da mihi domine ſedium tua
rum aſſiſtricẽ ſapientiã Et eſt producenda hec
ſyllaba ſtri. ſm Hugi. Dicunt tamen quidam
ꝙ hec littera corrupta ſit. ⁊ debet dici aſtitricẽ ⁊
non aſſiſtricem. Nam ſiſto quando eſt tranſiti
uum accipit preterituꝫ mutuo a ſtatuo. ⁊ facit
ſtatui. ⁊ in compoſitione aſſiſto aſtitui aſtitu/
tum. a quo deſcenderet aſtitutrix. quando vero
eſt neutrum accipit preteritũ mutuo a ſto. ſtas
et facit ſteti. ⁊ in compoſitione aſſiſto aſtiti aſti
tum. ⁊ ab hoc regulariter deſcenderet aſtitrix.
me. cor. ⁊ non aſſiſtrix. quia nihil eſt. nec ab ali
quo verbo poteſt formari. Unde. Siſto facit
ſtatui ſi tranſeat atq̃ꝫ ſtatutum. Si fuerit neu/
trum dicito ſiſto ſteti
Aſſocius maſculini generis ſecunde declinatõ
nis id eſt conſocius. conſor. conſodalis. contri
bulis. confedultus. et dicitur ab ad et ab hoc
nomine ſocius.
Aſſolatus. a. um. id eſt ad ſolum deductus vel
ad ſolitudinem redactus vel de ſolio depoſitus
Aſſula feminini generis prime declinationis
pe. cor. dicitur id quod cadit de ligno quando
dolat̃. ⁊ dicitur ab aſſa aſſe.
Aſſultus. us. ui. impetus. aſſumptus ſaltu.
Aſſumentũ. n. s. eſt illa pars que de aliquo ac
cipit̃ vel aſſumitur ad aliq̃d faciẽdũ vł reparã
dũ. Uñ Marci. ij. Nemo aſſumẽtuꝫ panni ru
dis aſſuit veſtimẽto veteri. q̃ſi diceret. Nemo
ſapiẽs cõiungit panno veteri partẽ noui pãni
quã aſſumpſit de aliquo nouo panno.
Aſſur aſſuris. fuit filius Sem. a quo dicta eſt
aſſuria. Inde aſſurius. a. ũ. i. aſſur Uñ in Auro
ra. Sicut rex aſſur malus extitit ⁊ tamẽ idem.
Aſſus. a. uꝫ dr q̃ſi arſus. ab ardeo Iñ aſſatus.
a. ũ. ⁊ hec aſſatura. re. Uñ. ij. Regꝫ. vi.
aſſaturã bubł carnis vnã. i. fruſtũ bouis aſſa
tum.
Aſtarthen eſt idolũ ſidonioꝝ.
Aſtericus vel aſteriſcus maſculini. ſecunde de.
id eſt forma aſtri ⁊ eſt quedã nota que in libris
apponit̃. que de his omiſſa ſunt vt elucẽſcebãt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

per eam notam que deeſſe videtur. ⁊ dicitur ab
aſter quod eſt ſtella. qua vſus eſt Origenes in
tranſlatione biblie. Circa quod notandum ꝙ
tranſlatores ⁊ interpretes biblie multi fuerūt
ſicut dicit magiſter in hyſtoriis. quia ante in/
carnationē domini annis. ccccxxi. tēporibus.
Ptolomei philadelphi regꝭ egypti ſeptuagin
ta interpretes floruerunt. qui legis ⁊ ꝓphetas
hoc modo tranſtulerunt. Ptolomeus ſtudio/
ſus ⁊ librorum cupidus ꝑcipiens apud iude
os legem eſſe ore dei editam. ⁊ digito illius ſcri
ptam. miſſis epiſtolis ⁊ muneribus. rogauit
Eleazarū pontificem iudeorum vt ſibi viros
ſeniores hebraice ⁊ grece lingue peritos qui in
terpretari ⁊ transferre valerēt. dirigeret. Etenī
ſua deſideria eſſent eam in greco tranſlatam ha
bere. ⁊ arciuis regalibus intereſſe. Eleazarus
autem annuens eius petitioni. de vnaquaqꝫ
tribu ſex legiferos vel legiferentes deſtinauit.
Hi ſunt ſeptuagintaduo interpretes. qui licet
ſeptuagintaduo fuerunt more ſacre ſcripture.
tamen communiter dicitur ſeptuaginta. quia
ſi duo ſuperſunt hoc eſt modicum reſpectu ſep
tuaginta. Qui venientes ad regem pentateu/
cum ⁊ prophetas transferentes coram rege di
ſputauerunt de vno deo colēdo. ⁊ ꝙ nulla crea/
tura eſſet deus. Inde eſt ꝙ vbicūqꝫ occurrebat
eis in transferendo de trinitate. vel ſub ſilentio
preteribant vel enigmate trāſtulerunt ne tres
deos colendos tradidiſſe viderentur. Simili
ter de incarnatione verbi facientes. Unde trāſ
latio ſeptuagintaduum quādoqꝫ eſt ſuperflua
quandoqꝫ diminuta. Poſt incarnatōnem au/
tem domini ⁊ paſſionem annis centum. xxiiii.
Aquila quidaꝫ iudeus ad fidem conuerſus. ſꝫ
poſtea in hereſim lapſus. primus interpres fe/
cit aliaꝫ tranſlationem de hebraico in grecum
tempore Hadriani imperatoris. Deinde poſt
annos. liii. Theodotion fecit terciā tranſlatō
nem ſub Comodo. Deinde poſt annos trigīta
Simmachus interꝑs claruit ſb Seuero. De
inde poſt annos octo inuēta eſt quedaꝫ trāſla/
tio. Hieroſolymis. cuius auctor ignoratꝛ. que
dicta eſt vulgata translatio vel quinta editio.
Deinde poſt annos. xviii. tempore Alexandri
superuenit. Origenes videns iſtas tranſlatio
nes imperfectas. incepit corrigere tranſlationē
lxxii. interpretum per poſteriores iam dictas
tranſlationes vel ſm aliquos ſolum tranſlati
onem Theodotionis correxit. ⁊ miſcuit. ſcilicꝫ
ſupplens diminuta. ⁊ reſecans ſuperflua. Ubi
cunqꝫ igitur ad tranſlatōneꝫ. lxxii. interpretuꝫ
aliquid addidit ex tranſlatiōibus ſequētibus
vel vbi addidit que deerant ibi ponebat aſteri
cum vel aſteriſcum id eſt ſtellam vel formam
aſtri per quod innuit ꝙ per additionem illam
eluceſcebant que prius deerant. Et dicitur aſte
ricus ab aſter ⁊ icon quod eſt imago vel ſignū
⁊ producit pe. quia apud grecos icon ſcribitur
per ei diphtongō. ⁊ dicitur aſtericus ſm mo/
dernos vel aſteriſcus ſm antiquos. ⁊ tunc di/
citur ab aſtris id eſt ſtella ⁊ icon Ubi vero erat
ſuperfluum ponebant obelum. Obelos enī gre/
ce dicitur ſagitta latine vel veru. ſignans ꝑ hoc
ꝙ littera ibi ſuperflua erat. Deinde ipſe Ori/
genes fecit aliam tranſlationem per ſe plenam
ſine his ſignis. Hi omnes tranſtulerunt de he
braico in grecum. Deinde quidam volētes ha
bere omnes iſtas tranſlatōnes ſimul ſcribebāt
libros. ſic eos ordinantes. ꝙ in medio cuiuſli/
bet folii ponebant ſex columnas a ſummo de/
orſum deſcendentes. ponentes in prima ver/
ba tranſlationis prime. in ſecunda ſecunde. et
ſic de aliis. Et iſti libri dicti ſunt hexapla ab/
hexa grece quod eſt ſex latie. quaſi ſexcupla vel
dicitur exapla quaſi liber habens ſex tranſlatō
nes rectas vł rectificatas. Quidaꝫ tamen hex
apla exponunt ſimpliciter pro exemplaria. Et
his temporibus multi vtriuſqꝫ lingue ſcioli
fecerunt alias tranſlationes de predictis gre/
cis tranſlatōnibus in latinum. Nouiſſime ſu
perueniens beatus Hieronymus. peritus in
tribus linguis hebraica. greca ⁊ latina primo
correxit tranſlationem. lxxii. interpretum in la
tino cum aſtericis ⁊ obelis poſtea vero tranſtu
lit immediate bibliam de hebreo in latinum ſi
ne aſtericis ⁊ obelis. Et hac tranſlatōne nūc
vbiqꝫ vtitur tota rhomana eccleſia. licet nō in
omnibus libris Et ipius tranſlatio merito ce
teris antefertur. quia eſt verborum tenatior et
perſpicuitate ſententie clarior. Et trāſlatio pri
ma. ſ. lxxii. interpretum facta eſt in Alexādria
ciuitate que metropolis eſt egypti. Alie antem
tranſlatōnes in diuerſis partibus mundi vbi
tunc magiſtri polluerūt. Nota ꝙ vbicunqꝫ in
libris veteris teſtamenti mēdoſitas reperitur
currendum eſt ad volumina hebreorum. quia
vetus teſtamētuꝫ primo in lingua hebrea ſcri
ptum eſt. Si vero in libris noui teſtamēti re/
currenduꝫ eſt ad volumina grecoruꝫ. quia no
uum teſtamentuꝫ primo in lingua greca ſcri/
ptuꝫ eſt preter euangelium Matthei et epiſto
las Pauli ad hebreos.

Aſterites eſt gemma candida incluſam lucem
continens ſicut ſtellā intus ambulanteꝫ vnde
dicta eſt.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Aſty grece dꝛ vꝛbs vel ciuitas.
Aſtyſmos.i.antiſmos. vide.ſ.
Aſtrea.f.p.pe.pd.i.iuſticia ab aſtꝝ.qꝛ de celo deſcēdit. vñ Ouid. in pmo methamoꝛph. Vltima celeſtū terras aſtrea relinquit
Aſtereus a um.pe.pd .dꝛ res que pertinet ad aſtrum
Aſtiron gemma eſt cryſtallo ppinq̄. in cuius centro lucet ſtella fulgoꝛe lune plene. ⁊ dꝛ ſic. qꝛ aſtris poſtpoſita fulgoꝛē rapit ⁊ gerit
Aſtrolabiū .n.s.q̄d dā inſtrumentū ipſiꝰ artis aſtronomie
Aſtrologus dꝛ inſpectoꝛ ⁊ mēſuratoꝛ aſtroꝝ et dꝛ ab aſtrum ⁊ logus.q̄ſi loquens de aſtris et augurans. Inde aſtrologia q̄dam ars aſtronomie Jn̄ aſtrologicus a um. Et ſcias ꝙ aſtrologia partim eſt naturalis.partim ſupſticioſa Naturalis dum exeq̄tur ſolis. ⁊ lune curſus. vel ſtellaꝝ certas tempoꝝ ſtationes. Superſticioſa vero eſt illa quā mathematici ſequūtur. qui in ſtellis augurantur. quibus etiam duodecim ſigna per ſingula anime vel corporis membꝛa diſponunt.ſiderumq̄ꝫ curſu natiuitates hominum ⁊ moꝛes pꝛedicare noſcuntur
Aſtronomus.m.s.dꝛ q̄ docet legem vel regulam de aſtris.vel q̄ nominat ea. ⁊ dicitur ab aſtrum ⁊ nomos quod eſt lex.vel noꝛma.i.regula.vel onoma.i.nomen. Jn̄ aſtronomia ipſa ars Jn̄ aſtronomicus a um.ſm Hugſ. Papias dt. Aſtronomia.i.aſtroꝝ lex.que curſus ſiderum docet. ⁊ eſt vna de ſeptem artibus liberalibus
Aſtroſia vel atrophia.f.p.eſt tenuitas corporis ex cauſis latentibꝰ ⁊ paulatim ꝯualeſcentibus dicta ſic ab immutatōe coꝛpoꝛis. Naꝫ greci nutrimenti ceſſatōem aſtroſiam vl' atrophiam vocant
Aſtroſus.a um.i. lunaticꝰ quaſi malo ſidere vel aſtro natus
Aſturco onis.i.dextrariꝰ ab aſtur p gente.q̄a apud illam gentē hmōi equi abundant. Eſt etiā idē quod accipiter
Aſtrum.n.s.i.ſtellaꝛ dꝛ ab aſtro pho q̄ pmꝰ tractauit de aſtris.vel ab aſter q̄d grece dꝛ ſtella. Jn̄ hic ⁊ hec aſtralis.⁊ hoc le.i. ad aſtrum pertinens. Et nota ꝙ ſtella dꝛ quelibet ſingularis. Sidus pluriuꝫ ſtellaꝝ collectio. Aſtꝝ grandis ſtella vt ſol luna ⁊ aliȷ̄ planete. Hec tamen nomina apud auctoꝛes ꝯfunduntur. Item aſtrum quādoq̄ꝫ ponitur p celo. non ꝙ idem ſignificet. ſed quia aſtra ſignant partem celi

Aſtula.f.p.dꝛ illud q̄d cadit de ligno.q̄n dolatur. ⁊ dꝛ a tollendo. Vñ q̄dam volūt dici aſciā ab aſtulis qꝛ eas a ligno eximit
Aſtur.m.t.eſt q̄dam ppl's hyſpanie qui iuxta fluuiū qui dꝛ ſtura habitat. Inde aſturia.f.p.regio vel ciuitas eoꝝ. Inde aſturienſis ⁊ aſturienſe Item aſtur.m.t.dꝛ q̄dam auis que apud illam gentē abūdat. ⁊ dꝛ ab aſtur p gēte. vel dꝛ ab aue ⁊ ſterno. qꝛ ſternit aues .q̄ etꝫ dꝛ aſturco vel accipiter. Pap. ſo dt. Aſturco accipiter maioꝛ. vñ Aſturco q̄drupes aſturco dꝛ ales
Aſtus us.ui calliditas doloſitas fraus fallacia. ⁊ ſumiť in malo. Inde aſtucia.f.p i.ingenioſitas doloſitas cautela induſtria calliditas. ⁊ ppꝛie dꝛ de malo. Inueniť etiā aſtu indeclinabile.n.gꝫ.p eodē. Vñ. Aſtu vincit hō cūcta creata ſolo
Aſtutꝰ a um.i.callidus. ⁊ dꝛ ab aſtu

A ante T

Atacus.pe.coꝛ.maioꝛ eſt bꝛuco. Et vt dt gloſa Joel pmo. Eruca vermis eſt q̄ in oleribus maxime inueniť. Bꝛucꝰ ſo fetus locuſte anteqūꝫ habeat alas. Deīn cum paꝝ incipit volare dꝛ atelabꝰ Cū vero pleniter volat dꝛ locuſta. Et eſt bꝛuchus multo ḡuioꝛ q̄ꝫ locuſta vl' atelabꝰ. qꝛ tacens in vno loco radicitꝰ cōedit fructus. Atacus aūt dꝛ q̄ſi ategus.i.ſine tegaco ꝙ nihil habeat q̄ inuolutꝰ tegať. Pap. aūt dt. Atacus auis ignota
Atauus pꝛ aui. vide.ſ.abauus.
Atelabus vide.ſ.in atacus.
Ater a um.i.niger
Atalanta eſt q̄dam virgo ppter velocitatē. et dꝛ ab atas.i.leuitas. ⁊ lentos plenum q̄ſi plena leuitate
Atlas antis.fuit frater Pꝛomothei.rex affrice optimus aſtrologus. vnde dictus eſt celū ſuſtinuiſſe. Et a nomine eius dictus eſt mons affrice atlas.q̄ ppter ſuā altitudinē dictus eſt celſum ſuſtinuiſſe. Jn̄ atlanteus a um. ⁊ atlāticus a um.
Athalia inteptatur tempus dn̄i. ⁊ fuit regina in iſrael.
Athanaſia.i.immoꝛtalitas
Athanathos.i.immoꝛtalis.ab ⁊ q̄d eſt ſine. et thanathos moꝛtale. Inde athanatus.a.ū. i.immoꝛtalis.
Athene aꝝ.q̄dam ciuitas in grecia ab athanathos.i.imoꝛtalis ppter ſtudiū ſapie q̄ immoꝛtal' eſt.q̄ olim ibi viguit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Athenienſis.ꝯ.t.⁊ hoc ſe. nomē eſt patrium. et ſm formationis analogiā deberet dici athenēſis.ſed cā euphonie hȝ.i.añ penultimā
Athesis nomē fluuij
Athleta pe.p.p.ꝯ.i.luctator pugnator miles fortis.⁊ dicitur ſic quaſi ad letum fortis.id ē ad mortem
Atomia grece debilitas ſtomachi latine
Atomus.f.s.dꝛ corpꝰ indiuiſibile ꝓpter ſui puitatem q̄uis forte nullū corpus ſit qđ diuiſionē recipere non poſſit.⁊ dꝛ ab a qđ eſt ſine.⁊ tomus qđ eſt diuiſio vel ſectio. qꝛ nō recipit ſectōem ſenſui ſubiacentē.
Atnepos filius abnepotis. vide.ſ.in abauꝰ.
Atornati dicunṫ ꝓcuratores apud acta ꝯſtituti.in capi.vnico.de ſta.mona.libro.vi.in.§ porro
Atramen.n.t.i.nigredo. Jñ hoc atramentuȝ ti.i.incauſtuȝ. qꝛ nigꝝ facit liquorem in quo ponitur
Atramentariū.n.s.i.ſcriptoriū pluteū pulmarium.vnde. Ezechiel.ix. Et atramentariū ſcriptoris ad renes eius. Jnde atramentariolū li.diminutiuū
Atrienſis.m.t.i. ianitor oſtiarius excluſariꝰ. patiginarius ianuarius.
Atriolū.n.s.i.puū atrium.
Atriplices herbe q̄ humidā ⁊ frigidā ꝟtutem hñt in cibo ſumpte ventrē diſſoluñt
Atrium.n.s.dꝛ magna domus ampla ⁊ ſpacioſa.⁊ eſt ipſoꝝ nobiliū.⁊ dꝛ atrium qꝛ ei adduntur tres porticus extrinſecꝰ.vel ab ater dꝛ ꝓpter caliginem ignis. q̄ olim ſolebat eſſe in atrio. Unde in paſſione xpi. Et petrus ſtans in atrio calefaciebat ſe ad ignē. Jtem atria dicuntur aule cemiteria vel loca ſancta.ab atteros ris.quia pedibus ambulantiū atteruntur. Uñ Atria dic aulas eadē cemiteria dicas Et loca ſanctoꝝ tibi ſit caput ⁊ atriꝝ
Atriarij ſunt ſui ſiue cuſtodes atrij
Atrox.o.t.i.efferus crudelis. Jñ atrocitas.i. aſperitas crudelitas
Attabernalis.ꝯ.t.i.ſocius ⁊ ꝓprie in taberna leccator q̄ valde frequētat tabernā
Attamen inis.n.t.i.ſetaciū
Atteſtatōes ſunt dicta teſtiū. vel teſtimonia. ordines iuris in ſcriptis redacta
Attritus eſt afflictus ꝯſumptus exhauſtus imbecillis vel feſſus
Attollitꝰ media breuis eſt eleuatꝰ. vel quaſi q̄dam pauore ꝯcuſſus
Attonitꝰ a ū.pe cor.i.tonitruo ſtupefactus territus ꝯfuſus ꝑturbatus

Auarus dꝛ qui inordinate cupit res tēꝑales et dꝛ auarus quaſi aueus.id eſt cupiens aurū vel quaſi varas habens manus.i.curuas. Et auarus ꝓprie dicitur qui non ſatiatur.ſed cupidus qui aliena deſiderat. Jnde auaricia. id eſt cupiditas.⁊ dicitur ab aueo ues. id eſt cupio.quia auari ſempꝛ ſunt cupidi. Etiam auaricia eſt rerum temporaliū inſatiabilis cupiditas.⁊ eſt vnum de ſeptem peccatis mortalibus
Auceps.ꝯ.t.dꝛ aues capiens.ab auis ⁊ capio vel capiens
Aucipium dꝛ locus aptus ad capiendū aues vel rethe vel virga viſcata. vel tugurium ad hoc p̄paratum
Auctio.f.t.i.augmentatio.dꝛ etiā auctio mercatio. Jnde auctionarius a ū.i.mercator. qui res ſuas auget.⁊ ꝓprie dꝛ ille qui hic vel illic res ꝑuas ⁊ veteres ⁊ tritas ⁊ ruptas emit. vt poſtea charius vendat. Jtem auctionator qui qꝫ accipiṫ ꝓ imparatore
Auctor oris.m.t.i. augmentator dux ⁊ venit a verbo augeo ges.⁊ ⁊ debet ſcribi ꝑ.u.⁊ ct. vide.ſ.in actor
Auctoriū.n.s.dꝛ illud quod additur rei menſurate cum venditur. Et eſt etiā cibus q̄ menſe vacuate ſuꝑadditur
Auctrix.f.t.i.augmentatrix
Aucupabilis.ꝯ.t.⁊ hoc le.res que eſt apta ad capiendū
Aucupiū.n.s.i.fortuniū ⁊ bonus euentꝰ. Dꝛ etiā officiū capiendi aues
Audax.o.t.dꝛ qui aggreditur aggredienda.⁊ fugit non aggredienda. Jnde audacia.⁊ differunt audax ⁊ temerariꝰ. audacia ⁊ temeritas. qꝛ audax non timet.temerariꝰ non cogitat periculum. Jtem audacia fit per ꝯſilium temeritas ſine ꝯſilio. Jtem audax poniṫ q̄nq̃ ꝓ arrogante
Audientia licet etiā aliter capiatur.tñ magis ꝓprie dꝛ eſſe facultas ⁊ poteſtas loquendi coram ſuperiore alicui conceſſa.ꝓut dicimꝰ data ē illi audientia vel denegata eſt ei cōmunis audientia
Auditoriū.n.s.dꝛ locus vbi ꝯſilia ⁊ ꝛñſa audiunṫ.vel foꝝ cauſaꝝ vel locus in quo diuerſe cauſe audiunṫ ⁊ tractanṫ
Auditor in curia pape vocatur q̄ vice iudicis alicuiꝰ cauſam vel cauſas audit.in Cle.auditor de reſcrip.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Auditor camere pape. dr̄ q̄ audit negecia ſup theſauro pape. ⁊ ſup hijs que ad camerā pape ptinent.

Auditor ꝯdictoriarꝫ dr̄ in curia pape q̄ audit impetrātes reſcpta ad lites vel alr̄ ad ius cōe ptinentes grās

Auellana ne. tā p arbore q̄ꝫ p fructu ponitur ī f. g. ⁊ dr̄ ab auellano monte vbi abūdāt auellane.

Auena. f. p. genus herbe. eo ꝙ auide ſurgat Jn̄ auenula. i. pua auena

Auernus. m. s. dr̄ locus. vbi eſt deſcenſus ad inferos. ⁊ ponit̄ ſepe p inferno. ⁊ dr̄ ab a qd̄ ē ſine. ⁊ vernos qd̄ ē delectatio. q2 in inferno nl̄la eſt delectatio

Augmentū. n. s. i. amplificamentū.

Augur. ꝯ. t. q̄ vel q̄ in garritu auiū diuinat. ⁊ dr̄ ab auis ⁊ garrio. q2 antiq̄tus diuinatores p garritū auiū futura pdicebāt. Jn̄ auguriuꝫ talis diuinatio

Auguſtea. f. p. i. charta q̄ ab Auguſto. i. ipatore mittebat̄. l' qd̄ dā genꝰ charte ſic dcm̄ in honore illiꝰ. Sicut auguſteū dr̄ genus marmoris in egypto tpe Auguſti pmo inuentū. Sicut etiā tyberiū genus marmoris tpe Tyberij inuentum

Auguſtus. m. s. eſt pprīū nomē ceſaris Quilibet etiā rhomanꝰ impator pt̄ dici auguſtus ab augēdo imperiū. Vn̄ in natiuitate dm̄ legitur. Exijt edictū a ceſare Auguſto. Etiā antonomatice Octauianꝰ dictus ē auguſtꝰ. q̄a ſup oēs alios auxit rhomanū imperiū. Et ab illo dictꝰ eſt q̄dam mēſis auguſtꝰ. q2 in eo mē ſenatus eſt. vel q2 obtinuit victoriā de Anthonio. ⁊ Cleopatra. vl' ideo ab augeo ges. q2 in iſto menſe res augent̄ ⁊ creſcūt. Qn̄qꝫ vero adiectiue declinat̄ auguſtus a ū. i. nobil' illuſtris inſignis pclarus egregi ſegregariꝰ celticus heroicꝰ. Et eſt ꝯpoſitū ab aue. ⁊ guſto as. q2 ſolis nobilibꝰ licebat olim guſtare aues. et tūc ꝯpatur. Cū vero declinat̄ p quartā declinatōem hic auguſtꝰ us ui. eſt q̄dam ſpēs diuinatōis. q̄ fiebat in guſtu auiū. ⁊ eſt ꝯpoſitum ab aue ⁊ guſtu. Solebāt em̄ auē ſpgere gallinis et in guſtu ⁊ captōe illiꝰ eſce ſape auguriū. qd̄ dr̄ auguſtus

Aua. f. p. eſt mater patris vel matris.

Auiaria. i. ſecreta loca. ⁊ a via remota. Aut tm̄ auibus adibilia

Auicula. f. p. dimi. i. pua auis

Auicrariꝰ. m. s. q̄ capit aues. Jtē auicularia pl'is nū. n. s. dicunt̄ loca ſecreta ſiluarꝫ. ſolis auibus adibilia

Auidus a ū. i. multū cupidꝰ. ⁊ ſm̄ q̄ſdā dr̄ ab habendo. q2 ſp habere deſiderat. Jn̄ auidulus a ū. i. aliquantulū auidus

Auigerulus. m. s. vel auigerula. f. p. dr̄ q̄ vl' q̄ gerit aues ad vendendū

Auinum. n. s. pe. pd. quaſi extra vinum. i. aq̄ mixtum.

Auis. f. t. eſt nomen generale ad oīa volatilia pennata. ⁊ dr̄ ab a ⁊ via. q̄ſi ſine via. q2 certā viam non habet. ſed p auia q̄qꝫ diſcurrit. Potius tn̄ videtur ethymologia q̄ꝫ ꝯpoſitō. Etiā dr̄ ab aueo ues. i. cupio q2 auis cupide ſumit cibum

Auius a um. i. a via remotus Jnuius ⁊ deuiꝰ idem. Sed tn̄ pprie differūt. q2 deuiū pprie eſt in ſiluis. Auiū in puis ꝯgultis. Jnuiū in paludibꝰ ⁊ aq̄s. vn̄ Deuia ſtꝫ ſilue ꝯgultꝫ auia lymphe. Jnuia ſepe tn̄ hec legis impprie.

Aula. f. p. i. domꝰ regia ſiue ſpacioſuꝫ habitaculū porticibus quattuor ꝯcluſum. Jnde hec aulula dimi. i. parua aula. Jtem aula dr̄ qn̄qꝫ ſcriniū in quo res ponunt̄. Etiā aule plural'r dicunt̄ fiſtule organorꝫ per quas elicitur melodia. Jnde aulidus da dum. i. dulcis inſtar ſoni organi.

Aularis ꝯ. t. ⁊ hoc re. ⁊ auletꝰ a ū. p eodē. ſcīꝫ ad aulam ptinens

Aula grece cānula dr̄ vel tibia latine

Aules lis. ⁊ auledus dr̄ q̄ cū cannis cātat. ſ. tibicē. Et ꝯponit̄ choraules lis. ⁊ eſt q̄ cū cannulis cātat in choro

Auleū. n. s. dr̄ cortina. q2 in aula Attali regꝭ pgamorꝫ pmo fuit inuentū. l' q2 in aulis extendi ſolet. Jtem auleus a ū. i. regalis vel res aule. ⁊ dr̄ ab aula

Aulicꝰ a ū. ⁊ aulanꝰ a ū. i. palatinꝰ q̄ſi aule cuſtos. q2 aſſidue ē in aula cū pncipe

Auoth. i. villa vel ville. vn̄ Nū. xxxij. Quos appellauit auoth iayr. i. villas iayr

Aura. f. p. qn̄qꝫ idem eſt quod ſplendor. Vn̄ p ramos aura refulſit. i. ſplēdor. Scd̄o dr̄ vētus. vt aura flat. i. ventꝰ. Tercio dr̄ aer. vnde Theodolꝰ. Comit eq̄ pēnas. ⁊ ſe dimittit in auras. i. in aera. Quarto dr̄ fauor. vt iſte habet bonā aurā ſue pmotōis. Vn̄. Aera ſplēdorem ventū ſil' atqꝫ fauorē. Quattuor hec aura ſignificare ſolet

Aurata. f. p. dr̄ piſcis q̄dam q̄ in capite habet colorē ſimilē auro

Aurea. f. p. dr̄ frenū eo ꝙ circa aures ponatur. et dr̄ ab auris. Dicitur etiā aureus a um. adiectiue. i. de auro. ⁊ tunc dr̄ ab aurum. vnde. Aurea frenat eq̄s. eſt aurea mobile nomē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Aureola.fe.p.dr ꝓprie illud pmiũ ꝓueniens ex opibus ꝑcellentibꝰ qd datur ſanctis in patria eterna. Et tale pmiũ eſt triplex. Primũ dr crinale q̄ ꝯiugati caſte viuentes coronant. qd ſm theologos fructꝰ triceſimꝰ dr. Scd̄m dr ſertum.q̄ hoies exiſtentes in viduitate ꝯtinẽtes in patria eterna coronant ⁊ illud dr fructus ſexageſimus. Terciũ dr aureola qua doctores martires ⁊ homines exiſtentes ꝟgines coronabunt.⁊ dr fructus centeſimus.⁊ virginibus caſtis ſpecialr in eterna patria attribuendus. Vñ. Virginibꝰ cecidit centeſimus integritatis. Sed ſexaginta ſeruant q̄ ſunt viduati. Triginta ſeruãt coniugati caſte viuentes. Et dr ab aurum ⁊ olen.i.totum. quaſi tota aurea

Auricalchũ.n.s.quoddã genus metalli ex diuerſis metallis ꝯflatum.ſic dictũ qr habet ſimilitudinẽ auri ⁊ eris.auri in ſplẽdore. eris duricia.⁊ dr ab auꝝ ⁊ calchos.i.es vl ab auꝝ et calchos.i.fex.q̄ſi fex auri

Auricomꝰ a ũ.dr q̄ habet aureos capillos

Auricularis.ꝯ.t.vel auriculare.n.t.dr minimus digitus.qr eo aurẽ purgamꝰ. Et adiectiue inuenit. vt h̄ ⁊ hec auricularis ⁊ h̄ re.i.ſecretus. vt auriculariſ amicus. vel auriculariſ.i.res ad aurẽ ptinens. ⁊ p eodẽ auricularius a um vt auriculariꝰ anulus vel auriculariꝰ q̄ in aure fertur. vel auriculariꝰ.i.ſecretꝰ ꝯſiliator.⁊ h̄ auricularia.i.ſecreta ꝯſiliatrix.qr ſecreta in aure ſolent dici

Auriculariũ a ſecreto vna ps indeclinabil.i. ſecretariꝰ vel ꝯſiliariꝰ. vñ.ij. Reg.xxij. Fecit qꝫ eũ ſibi dauid auriculariũ a ſecreto.i.ſecretarium ꝯſiliarium

Auriculatus a ũ.i.magnas aures hñs ab auricula dr

Auricus a ũ.i.res ptinens ad aures.ſicut dicimꝰ auricos pilos q̄ creſcũt in aure

Aurifaber.m.s.dr q̄ opatur in auro

Aurifex.ꝯ.t.dr q̄ vel q̄ facit auꝝ.

Aurificina.f.p.dr fabrica aurificũ.vel locus: in quo aurifaber excoq̄t auꝝ

Aurifodina.f.p.dr locus vbi fodit auꝝ

Auriga.m.p.pe.pd.dr rector currus. ⁊ dr ab aure ⁊ rego.qr regit equos freno.q̄ſi auris auditu. vel dr ab ago ⁊ rego.qr agit ⁊ regit currum. vel dr ab aurio.qr aurit.i. pcutit equos iunctos. Unde. Aurio percutio auriga dicitur inde.

Aurigraphia.f.p.dr aurea ſcriptura. Jñ aurigphus q̄ aureã ſcripturã facit

Aurilegium.n.s.dr locus vbi reponit aurũ:

Auripigmentũ.n.s.eſt genus terre ex q̄ fit qñqꝫ vnguentũ hñs colorẽ auri.

Auris.f.t. ſm Jſidoꝝ dr ab hauriẽdo voces vñ Virgilius. Voceſqꝫ hys auribus hauſit. Vel dr q̄ſi auide rapiens ſonũ Vel ab audiẽdo.⁊ nõ eſt ꝯpoſitio ſed ethymologia. Jñ auricula.i.pua auris

Auriſcidus.m.s.artifex q̄ ſcindit auꝝ.

Auriſia.f.p.dr cecitas q̄ ſodomite circa domũ loth fuerũt pcuſſi

Auritus a ũ.q̄ habet magnas aures

Aurora.f.p.dr iniciũ diei clareſcẽtis.vel primus ſplẽdor aeris.q̄ grece eos dr.⁊ nos p derituatõem ab aurora q̄ſi eorẽ dicimꝰ.

Aurugo gis.f.t.eſt morbꝰ regiꝰ.vide.ſ.arugo

Aurulentꝰ a ũ.i.plenꝰ auro

Aurũ.n.s.eſt quoddã metallũ.⁊ dr ab aura.p ſplẽdore.quia p̄ ceteris metallis fulget. vel dr ab arion qd ẽ ſeruare.qr p̄ ceteriſ metall ſeruatur Jnde aureus a um.id eſt de auro exiſtẽs Jnde aureolus a um.id eſt aliquantuliſ aureus.

Auruꝫ coronantiũ dicebat quod ꝯferebatur ad coronatões pncipuꝫ. vel quod coron. ⁊ faciendaꝝ nomine preſtabatur. que in templo pendentes a Tyro ⁊ Veſpaſiano ſublate ſunt Alij dicunt aurum coronatoꝝ quod dabatur athletis

Aurũ publicũ eſt qd ptinꝫ ad erariũ fiſci. C. de au.pu.pſe.i.detectoribꝰ.l.x.

Auruſpex.ꝯ.t.i.diuiator vel diuinatrix ab auſpiciẽdis auibꝰ dictus vel dicta.⁊ videt dici ab aue ⁊ ſpecio. Jnde auſpicator.i.diuinator. Jnde auſpicatrix.i.diuinatrix Jnuenitur etiam auſpicato aduerbialir. Unde Terentiꝰ in andria. Haud auſpicato huc me appuli

Auſpex idem.

Auſpiciũ.i.diuinatio.auiũ inſpectus vel bonus euentus. Sed auſpiciũ iuris eſt exordiũ litis.ſm Ber.in ca.paſtoral

Auſter auſtri.dr ventꝰ pflans a meridie dictus ſic ab hauriendo aq̄s. Nam nubula nutrit ⁊ aquas dat. Jñ auſtral.ꝯ.t.⁊ h̄ le. ⁊ auſtrinus a ũ. p eodem

Auſtralis plaga eſt que eſt ab auſtro ſiue meridie. Unde auſtralis.i.meridianus. Jteꝫ auſtralis inuenit p quodã paralello.q̄ ⁊ brumalis dr Et eſt auſter ita calidus q etiam piſces dr corrumpere in mari. Jtem ab auſter vel auſtrinus auſtrino nas.i.corrumpo vitio vl macrumfacio. Jnde auſtrinatus a um. vt auſtrinata animalia id eſt macra.quaſi auſtro corrupta.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Auſterus.a.ū.ꝛ hic ꝛ hoc auſteris.ꝛ hoc re.in
eodem ſenſu.i.aſp.ſeuer⁹.ſtrenuus ꝛ dꝛ ab au
ſter.qꝛ ille ventus a pncipio eſt aſper ꝛ inſua/
uis. Inde auſteritas.i.aſperitas
Auſtroafricus eſt quidaꝫ ventus collateralis
auſtro.ſic dictus qꝛ inter auſtrum ꝛ africū eſt
Auſus.us.ui.i.audacia.ſꝫ auſ⁹.a.ū dꝛ audax
Autenticus a.um.i.autoritate plen⁹ vel fide
dignus.ſcꝫ cui prio credebatur ex ſui dignita
te.vt autenticus ſermo.autentica propoſitio.
ꝛ dicitur ab autentim grece quod eſt dignum
latine. Item autenticus etiaꝫ dicitur nobilis
Autenticum n.s.eſt liber iuris ciuilis excerp/
tus quaſi quedā ſummula ex alijs legalib⁹ li/
bris continens nouē collationes vt nouē par/
tes principales Sꝫ autentica.f.p.eſt lex vl'§.
incorporatus in li.C. Et ergo ſp allegatur au
tentica.C.ti.tali vel tali.C.de epi.ꝛ cle.autēti/
ca generaliter. Et ſic additur ti.ſed non addi/
tur numerus coll'.
Autor.m.t.i.fidedignus.ſ.pmordialis inuē/
tor alicuius artis. Et dicitur ab autentim gre
ce.quod eſt famoſum vel fidedignum latine.
Etiam autor idem eſt quod ligator.et ſic dicit
a quodaꝫ verbo defectiuo.ſ.auieo.auies.i.ligo
Et ſm pmam ſignificationē philoſophi ꝛ in
uctores artiū.vt Plato Ariſtoteles ꝛ queli/
bet excellētes pſone debēt dici autores. Scdꝫ
vero ſecundā ſignificationē Virgilius Luca
nus Ouidius ꝛ ceteri poete debent dici auto/
res qui ligauerunt carmina ſua pedibus et me
tris. Inde autrix mulier autentica
Autoritas.f.t.eſt ſententia imitatione digna
vel autoritas prout ſumitur in topicis eſt iu/
dicium ſapiētis in ſcientia ſua. Unde a rei iu
dicio ſolet talis act⁹ denominari.vt Plato di
cit celū eſſe volubile.ergo ita eſt.quia quod vi
detur alicui ſapienti ꝛ experto i ſua ſcientia cre
dendū eſt ſic eſſe.iuxta illud Experto crede ma
giſtro. Inde autoricabilis.ꝯ.t.ꝛ.hoc le.in eo/
dem ſenſu cū autēticus id eſt factū autenticū.
vel autoricabile dicitur quod fit autoritate ſa
pientis vel ſapiētum.vt homo autoricabilis.
id eſt autoritatis cui credi debet
Autumnus.m.s.eſt quarta ps anni frigida ꝛ
ſicca.ꝛ dicit a tempeſtate.quoniā folia cadūt
et omnia matureſcūt vel dicitur ab autumno.
as.antiquo verbo.i.colligo quia in autumno
vue colliguntur.ꝛ hoc ſm Iſidorum. Sꝫ ſm
Huguitionem dicit ab augeo es.qꝛ tunc oēs
fructus augetur ꝛ matureſcūt. Sed ſm Pa/
piam dicitur a tēpeſtate.qꝛ in autumno ſunt
magne tempeſtates. Et ſunt quatuor partes
anni. Unde. Ver Petro detur.eſtas exinde ſe/
quetur. Hāc dabit Urbanus.autūnū Sym
phorianus Feſtum Clementis caput hyemis
eſt venientis
Auūculus m.s.dicitur frater matris.ſicut pa
truus frater patris. Unde Patru⁹ a patre pē/
det auūculus a genitrice. Sed auūculus ma/
gnus eſt frater auie.
Auus.m.s.dicitur pater patris vel matris.
Inde auia.f.p.matris vel patris mater.vide
ſupra abauus.
Aux augis vel auges in eodem ſenſu.venit ab
augeo.et eſt iſte punctus in quo ſol eſt dū ma/
xime appropinquatur nobis.vt eſt circa feſtuꝫ
ſancti viti.
Auxeſis.i.augmentum.ꝛ eſt ppie dictionis.
Auxiliū.i.ſubſidiū vel pſidium.ſed differunt
qꝛ auxiliū eſt quod ab extraneis datur.ſubſi/
diū quod poſtea ſupuenit.preſidium aūt lo/
co vtili poſitū. Inde auxiliaris cō.t.ꝛ hoc re.
et auxiliarius a.um.qui vel que vel qd poteſt
prebere auxilium. Item auxiliatorius idem
Auxilla.f.p.i.olla.vel menſura parum maior
qꝫ iuſta. Inde auxillula.dimi.parua olla vel p
ua talis menſura

A ante X

Axa filia Caleph fuit
Axioma.n.t.i.dignitas. Inde axiomaticus a.
um.i.dignitatem habens
Axis eſt celi ſeptentrionalis linea recta p me/
diam plagam ſphere
Axunga vel axungia.f.p.i.venter porci vel al/
terius rei. Unde Mater de viribus herbarū
Si porcina vetus axungia iungitur illi. In/
de axungarius a.um.ad axūgiam pertinēs vel
axungiam vendens. Vel axunga vel axungia
id eſt vnguentum porci. Unde dicit Papias
Axungia.i.pinguedo ab vnctione dicta.

A ante Z

Azabel interpretatur fluens ſanguie.vel ſter/
quilinium dicitur.
Azaria interpretatur auxilium domini.
Azymus a.ū.i.ſincerus ſine fermento.ꝛ dicit
ab a quod eſt ſine.ꝛ zymos qd eſt fermentum.
Azonus.a.ū.pe.pd.dꝛ ab a quod eſt ſine ꝛ zo
na quaſi ſine zona vl' extra zonam. Unde azo
ni dicuntur dij extra zonam zodiaci manētes
Similiter ſigna dicuntur azona que non cō/
tinentur intra zonum zodiaci.